Jaarstukken 2022 - CONCEPT

GEMEENTE ETTEN-LEUR

Inhoudsopgave

Samenvatting **9**

Samenvatting 9
Voorwoord 9
Resultaat 2022 11
Verklaring financiële afwijkingen 13
Resultaat Grondbedrijf - Afval - Riolering 14
Financiele positie 15
PDF 16
Toelichting afwijkingen - (op website anders weergegeven) 17

Programma's **19**

0. Bestuur en ondersteuning 20
Wat wilden we bereiken? 20
Wat hebben we gemeten? 20
Wat is de stand van zaken? 20
Wat kostte het? 23
Toelichting financieel resultaat 24
Verbonden partijen 25
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 26

1. Veiligheid 27
Wat wilden we bereiken? 27
Wat hebben we gemeten? 27
Wat is de stand van zaken? 27
Wat kostte het? 29
Toelichting financieel resultaat 30
Verbonden partijen 31
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 31

2. Verkeer, vervoer en waterstaat 32
Wat wilden we bereiken? 32
Wat hebben we gemeten? 32
Wat is de stand van zaken? 32
Wat kostte het? 33
Toelichting financieel resultaat 34
Verbonden partijen 35
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 35

3. Economie 36
Wat wilden we bereiken? 36
Wat hebben we gemeten? 36

Wat is de stand van zaken? 37
Wat kostte het? 38
Toelichting financieel resultaat 39
Verbonden partijen 40
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 40

4. Onderwijs 41
Wat wilden we bereiken? 41
Wat hebben we gemeten? 41
Wat is de stand van zaken? 41
Wat kostte het? 43
Toelichting financieel resultaat 44
Verbonden partijen 45
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 45

5. Sport, cultuur en recreatie 46
Wat wilden we bereiken? 46
Wat hebben we gemeten? 46
Wat is de stand van zaken? 46
Wat kostte het? 50
Toelichting financieel resultaat 51
Verbonden partijen 52
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 52

6. Sociaal domein 53
Wat wilden we bereiken? 53
Wat hebben we gemeten? 53
Wat is de stand van zaken? 54
Wat kostte het? 56
Toelichting financieel resultaat 57
Verbonden partijen 58
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 58

7. Volksgezondheid en milieu 60
Wat wilden we bereiken? 60
Wat hebben we gemeten? 60
Wat is de stand van zaken? 60
Wat kostte het? 63
Toelichting financieel resultaat 64
Verbonden partijen 65
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 65

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 66
Wat wilden we bereiken? 66
Wat hebben we gemeten? 66
Wat is de stand van zaken? 66

Wat kostte het? 68
Toelichting financieel resultaat 69
Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven) 69

Paragrafen **70**

Lokale heffingen 71
Lokale heffingen 71
Kwijtscheldingsbeleid 71
Begrote en werkelijke opbrengst 2022 71
Kostendekkendheid tarieven 71

Weerstandsvermogen en risicobeheersing 75
Weerstandsvermogen en risicobeheersing 75
Risico's 75
Weerstandsvermogen 76
Stille reserves 78
Project Nobelaer 79
Financiele kengetallen 81

Onderhoud kapitaalgoederen 88
Onderhoud kapitaalgoederen 88
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 1 88
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 2 89
Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied 90
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen 91
Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen gebouwen 91
Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen sportaccommodaties 91
Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen sportvoorzieningen 91

Financiering 93
Financiering 93
Financieringsbehoefte 2022 93
Kasgeldlimiet en renterisiconorm 93
Renteschema 94
Verloop leningportefeuille 95
Opgenomen geldleningen 95
Schatkistbankieren 95
Verstrekte leningen en garantstellingen 96

Bedrijfsvoering 97
Bedrijfsvoering 97
Beleidsinventarisatie 97
Participatie (routeplanner) 97
Loonkosten 97
Gegevensbescherming 98

Wet open overheid 98
Rechtmatigheidsverantwoording 2022 100
Indicatoren 102
Verbonden partijen 103
Verbonden partijen 103
Verantwoording 103
Financieel overzicht 103
Register verbonden partijen 104
Verbonden partijen 104
Grondbeleid 106
Grondbeleid 106
Wonen 106
Bedrijventerreinen 108
Ecologische verbindingszones 108
Risico's 108
Investeringen 111
Overzicht kredieten 111
Kredieten overgenomen naar 2023 112
Kredieten beëindigd in 2022 115
Subsidies 117
Subsidies 117
Verstrekte subsidies 118
Ontvangen subsidies 121
Jaarrekening 122
1. Lasten en baten per programma 122
1.1 Totaaloverzicht 122
1.2 Algemene dekkingsmiddelen 123
1.3 Post onvoorzien 124
1.4 Overhead 124
1.5 Vennootschapsbelasting 125
1.6 Overzicht incidentele baten en lasten 125
1.7 Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves 129
1.8 Wet Normering Topinkomens (WNT) 129
1.9 Begrotingsrechtmatigheid 130
2. Balans 134
2. Balans 134
2.1 Materiele vaste activa 135
2.2 Financiele vaste activa 138
2.3 Voorraden 139
2.4 Vorderingen 141

2.5 Liquide middelen 143
2.6 Overlopende activa 144
2.7 Eigen vermogen 145
2.8 Voorzieningen 145
2.9 Langlopende schulden 145
2.10 Kortlopende schulden 146
2.11 Overlopende passiva 147
2.12 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen 147
2.13 Onzekerheden 150
2.14 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling 150
2.15 Gebeurtenissen na balansdatum 155

3. Reserves 155
Overzicht reserves 155
Toelichting algemene reserves 155
Toelichting bestemmingsreserve 156
Toelichting bestemmingsreserve (overig) 156
Toelichting reserves Grondbedrijf 157

4. Voorzieningen 159
Overzicht voorzieningen 159
Toelichting onderhoudsvoorzieningen 159
Toelichting overige voorzieningen 160
Toelichting voorziening Grondbedrijf 162

5. Lasten en baten per taakveld 163
Thema 0 Bestuur en ondersteuning 163
Thema 1 Veiligheid 163
Thema 2 Verkeer, vervoer en waterstaat 164
Thema 3 Economische zaken 164
Thema 4 Onderwijs 164
Thema 5 Sport, cultuur en recreatie 165
Thema 6 Sociaal domein 165
Thema 7 Volksgezondheid en milieu 166
Thema 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing 166
Thema's Totaal 166

6. Single information, Single audit (SiSa) 167

Overig **168**

Kerngegevens 168

Inhuur externe adviseurs 2022 169

De raad luistert - klachten en meldingen 170
De raad luistert 170
Klachten en melding openbare ruimte 170

Herstelfonds Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur 170
Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur 170
Overzicht besteding 172
Interbestuurlijk toezicht 173
Score interbestuurlijk toezicht 2022 173
Toelichting score 173
Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt) 173
Verantwoordingsjaar 2022 173
Besluitvorming **174**
Besluitvorming 174
Besluitvorming 174
Vragen gemeenteraad 174
Accountantsverslag 174
Contact en privacy **175**
Contact 175
Contact 175
Privacybeleid 175

Samenvatting

Samenvatting

Voorwoord

Graag presenteren wij u het jaarverslag en de jaarrekening over het jaar 2022. Het jaar van de verkiezingen, een nieuwe raad, een nieuw raadsprogramma, een nieuw college en het vertrek van onze burgemeester. Het jaar waarin de coronamaatregelen in de loop van het jaar definitief losgelaten zijn, waarin de oorlog in Oekraïne startte en we Oekraïners opvingen; het jaar waarin we onze inwoners en verenigingen moesten helpen met de stijgende energieprijzen. Als je terugkijkt, is er ontzettend veel gebeurd.

Een productief overgangsjaar

De Etten-Leurse cultuur en samenleving kenmerkt zich door een redelijk nuchtere 'doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg' stijl. Trots zijn we zeker, maar we uiten dat bescheiden. Maar sommige zaken mogen best benoemd worden. We hebben samen een raadsprogramma opgesteld, met input van inwoners, ondernemers en andere maatschappelijke partners. We hebben de nieuwe omgevingsvisie vastgesteld, de basis voor de verdere ruimtelijke ontwikkeling van onze gemeente. Het nieuwe raadsprogramma laat zien hoe we de komende vier jaren hier invulling aan geven, maar heeft ook veel aandacht voor een sociaal, duurzaam en levendig Etten-Leur. Een ambitieus programma waar we graag de schouders onder zetten. Natuurlijk samen met inwoners, ondernemers, verenigingen, instellingen enzovoort. We hebben in het kader van Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur de gemeenschap ondersteunt en ontlast. Veel binnenstedelijke woningbouwprojecten, gestart in de vorige raadsperiode, zijn in 2022 voor een groot deel opgeleverd. In deze jaarrekening ronden we dit programma af. Met het college-uitvoeringsprogramma hebben we de basis gelegd voor de acties van de komende jaren.

Positief eindresultaat vraagt om analyse

Financieel laat deze jaarrekening een flink positief resultaat zien. We begrijpen dat dat ook vragen oproept. Hebben we te ruim begroot? Waren we ambitieuzer dan we aankonden? Hebben we projecten niet uitgevoerd? Een verkiezingsjaar is een overgangsjaar dat in het teken staat van herijking van de bestuurlijke doelstellingen en het plannen van acties om die te bereiken. Dat betekent dat nieuwe projecten pas daarna worden opgestart. Daarnaast kampt ook Etten-Leur krapte in de capaciteit waardoor niet alles opgepakt kan worden zoals gepland. We hebben het positieve resultaat dan ook geanalyseerd. En dan blijkt ook dat ruim de helft van het bedrag te danken is aan extra budget vanuit het Rijk dat pas aan het einde van het jaar kwam. Niet op tijd om dat in 2022 nog uit te geven aan de doelen waar het voor bedoeld was. Bij elkaar opgeteld is dat toch een heel bedrag. Hiervoor geldt dat wij hier bij het begroten en ook bij de bestuursrapportages nog scherper op willen zijn. Voor de analyse van het resultaat verwijzen wij naar de financiële samenvatting.

Buffer voor uitdagingen en ambitie in de toekomst

We doen een aantal voorstellen om budget uit 2022 over te hevelen naar 2023, de zogenaamde resultaatbestemmingen. Dat gaat meestal over activiteiten die nog niet waren afgerond en waarvoor dit budget wel nodig is. Het restant gaat naar de algemene reserve. Met de financiële onzekerheden van de komende jaren én de ambities die we nog hebben zoals een onderdoorgang bij het spoor, het vraagstuk van een betere verkeersontsluiting, de centrumvisie, de maatschappelijke accommodaties, verduurzaming, de woonzorgvisie, is deze buffer geen overbodige luxe. In de bestuursrapportage en kadernota zien we een ander financieel perspectief dan de afgelopen paar jaar. Met het jaar 2026 als zeer negatief financieel vooruitzicht. Met deze jaarrekening sluiten we het hoofdstuk van 2022 en richten we onze blik weer op het nu en de toekomst.

Het college van burgemeester en wethouders

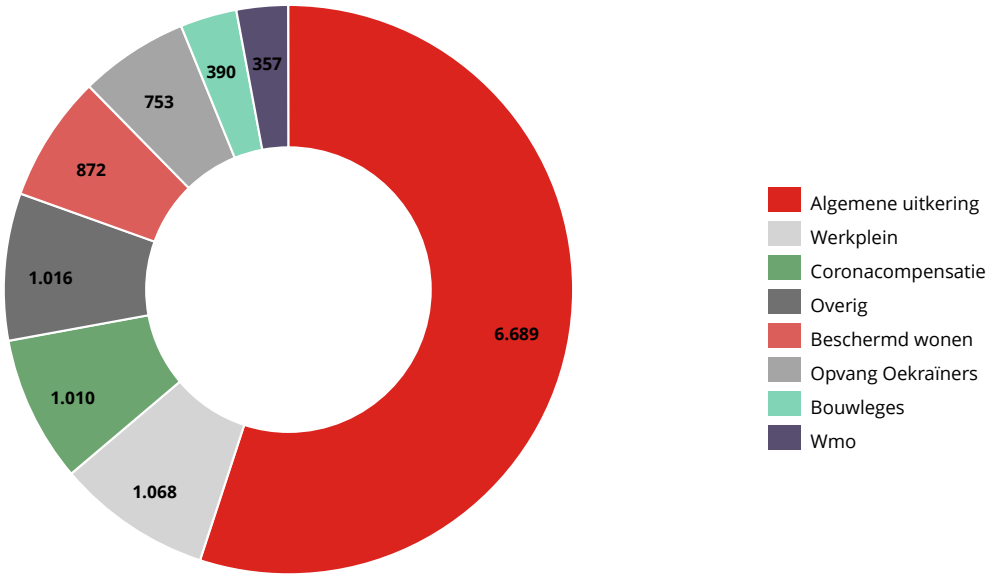
Resultaat 2022

We sluiten 2022 af met een positief resultaat van € 10.050.000.
Bij de tweede bestuursrapportage 2022 in november gingen we nog uit van een overschot van € 4.535.000.
De afwijking bij de jaarekening is € 5.515.000

De begroting 2022 startte met een saldo van € 1.206.000 positief. We sluiten 2022 af met een positief resultaat van € 10.050.000.

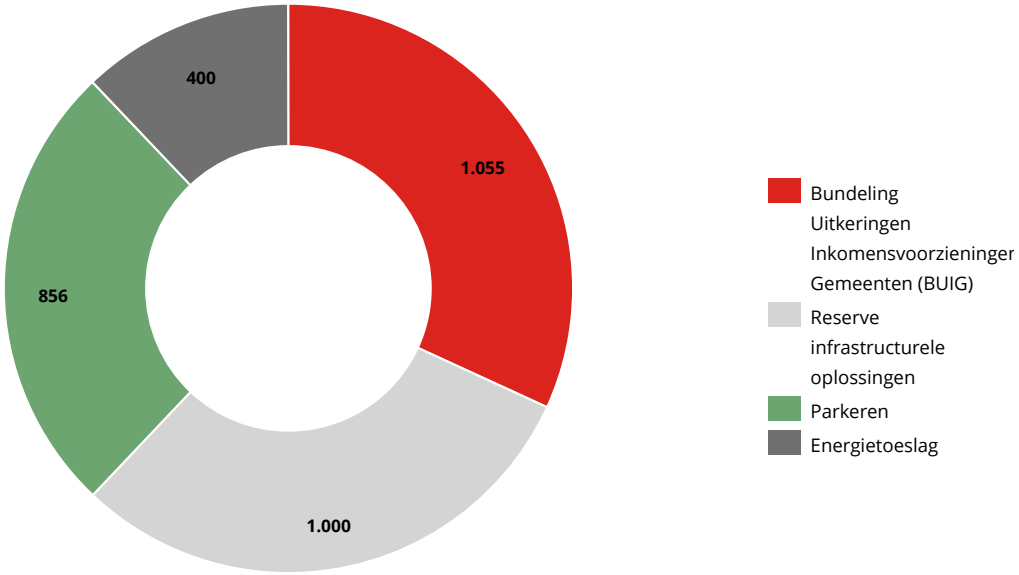
Op hoofdlijnen bestaan de verschillen ten opzichte van de begroting uit de volgende onderdelen:

Inkomsten:

Bedrag x € 1.000

Uitgaven:

Bedrag x € 1.000

Verklaring financiële afwijkingen

Het resultaat ontstaat door diverse afwijkingen. Bij de programma's lichten we de financiële afwijkingen verder toe.

Hieronder staat een samenvatting op hoofdlijnen (hier alleen bedragen > € 75.000):

In het overzicht nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

(bedragen x € 1.000)	bedrag
1. Algemene uitkering	1.738
2. Werkplein	805
3. Wmo	669
4. Jeugdzorg	393
5. Noodopvang Oekraïne	380
6. Personeelskosten	333
7. Voorziening APPA	285
8. Duurzaamheid	141
9. Plantsoenen	130
10. Onderhoud verhardingen	112
11. Verkeersbeleid	103
12. Thuiswerkplekken	98
13. Kantoorkosten	96
14. Volkshuisvesting	95
15. Straatparkeren	82
16. Leerlingenvervoer	-111
17. Dubieuze debiteuren	-98
18. Bijdrage BWB	-97
19. Brede scholen	-75
20. Overig	436
Afwijking	**5.515**

Resultaat Grondbedrijf - Afval - Riolering

Bij het Grondbedrijf, afval en riolering verrekenen we positieve en negatieve resultaten binnen een gesloten systeem met de reserves en voorzieningen. Deze verrekeningen hebben daarom geen invloed op het rekeningresultaat.

Grondbedrijf

Het resultaat van het Grondbedrijf is € 2.377.000 positief.
Dit resultaat ontstond door tussentijdse winstnemingen van € 843.000 op lopende exploitaties van voornamelijk De 4 Heemskinderen, De Streek en de Spoorzone. Bij twee exploitaties, Het Kompas en Schoenmakershoek Oost, kon samen € 2.542.000 van de voorziening vrijvallen.

Voor Vosdonk-Noord (Fri-Jado) verhoogden we de voorziening voor exploitatietekorten met € 910.000.
We maakten voor € 97.000 kosten voor ecologische verbindingszones en projecten Algemene Dienst.

Riolering

In 2022 is het resultaat op riolering € 324.000 positief. We voegen dit toe aan de voorziening.
Het positieve saldo bestaat uit hogere opbrengsten rioolheffing en minder onderhoudskosten. Door onderbezetting op de afdeling voerden we alleen het noodzakelijk onderhoud uit. We lopen daarom wat achter op de planning maar er is geen sprake van achterstallig onderhoud.

Afval

Ook in 2022 zetten we de samenwerking met de gemeente Breda voor afvalinzameling voort. De inzameling verloopt steeds efficiënter wat zorgde voor minder kosten. Ook zamelden we huis-aan-huis minder restafval in en waren de duurdere afvalstromen (asbest, dakleer, gips en tapijt) op de milieustraat aanzienlijk lager dan in 2021.

We gaven minder geld uit aan externe advieskosten, publicaties en het wassen van ondergrondse containers, en we vervingen minder mini-containers. De vergoedingen voor reststromen (oud papier, karton, plastic, blik, drankkartons en glas) waren gunstig.

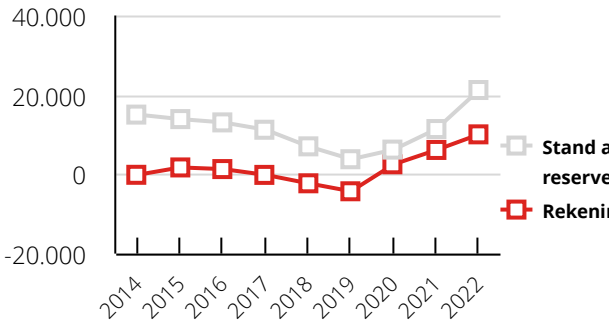
Het positieve resultaat op afval is in 2022 € 618.000. Dit bedrag voegen we toe aan de voorziening afval. Op deze manier blijft het geld beschikbaar voor onverwachte tegenvallers of kunnen we het inzetten om de tarieven stabiel te houden of waar mogelijk zelfs te verlagen.

Financiele positie

Ontwikkeling rekeningresultaat en algemene risico reserve

In de grafiek staat het verloop van het rekeningresultaat en de algemene risico reserve over de afgelopen negen jaar.
In 2019 was er nog sprake van een flink tekort op het rekeningresultaat. De jaren daarna loopt het rekeningresultaat op.

Hetzelfde beeld zien we bij de algemene risico reserve. Tot 2019 daalde deze omdat we de reserve voor verschillende projecten gebruikten. Door het positieve resultaat van 2020 stopte de daling van de algemene reserve. In 2021 en 2022 nam de algemene reserve verder toe. In de grafiek gaan we ervan uit dat het gehele resultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve. Resultaatbestemmingen brengen hier nog verandering in aan.

Weerstandsvermogen

De ratio van het weerstandsvermogen geeft de verhouding weer van de beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit. Op basis van de risicosimulatie is de ratio 6,5. Wanneer we de onbenutte belastingcapaciteit bij de berekening buiten beschouwing laten is de ratio 5,7. De berekening nemen we op in de paragraaf weerstandsvermogen.

PDF

Klik op deze link om het Pdf bestand van de jaarrekening 2022 te lezen.

De ‘pdf-versie’ van de jaarrekening ziet er niet optimaal uit. De digitale presentatie staat voorop.

Toelichting afwijkingen - (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Algemene uitkering	De algemene uitkering werd bij de decembercirculaire verhoogd en we ontvingen de afrekening van oude jaren. Ook ontvingen we in de decembercirculaire een voorschot om ook in 2023 een energietoeslag uit te keren.
2. Werkplein	Overschot op de landelijke regeling energietoeslag (€ 245.000) en op de gemeentelijke regeling energietoeslag (€ 316.000 is resultaatbestemming). Ook minder uitgaven op de uitkeringslasten en meer gebruik van de minimaregelingen (bijzondere bijstand en maatschappelijke participatie).
3. Wmo	Minder uitgaven op de maatwerkvoorzieningen Huishoudelijke Ondersteuning, Begeleiding en Beschermd Wonen en hogere inkomsten uit de eigen bijdragen voor de Wmo maatwerkvoorzieningen.
4. Jeugdzorg	Over de totale jeugdzorg is er sprake van een overschot. In 2022 zien we een lichte daling van de gedwongen jeugdhulp en lagere organisatiekosten. Daar staat tegenover dat de complexere (duurdere) jeugdzorg toenam.
5. Noodopvang Oekraïne	Het Rijk vergoedt de kosten die we maken voor de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne. Het verschil ontstaat omdat we interne uren niet in rekening brengen aan deze post. In de eerste maanden zijn diverse collega's hiermee dagelijks bezig geweest. Nog steeds is een aantal collega's bezig met de opvang van de Oekraïense vluchtelingen. In tegenstelling tot andere gemeenten hadden we het voordeel dat een aantal lokale ondernemers hun locatie heel snel beschikbaar stelden. Er waren geen investeringen in grote verbouwingen nodig.
6. Personeelskosten	Door aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt vulden we vacatures niet of later in. Hierdoor ontstaat er een eenmalig voordeel op de loonkosten. We laten dit bedrag in 2022 vrij vallen. Mocht er in 2023 geld nodig zijn voor personele zaken dan komen we hierop terug.
7. Voorziening APPA	Bureau PROambt berekende voor ons de hoogte van de voorziening Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Deze verplichting is gebaseerd op de rekenrente en de sterftetabel. Door de gestegen rekenrente ontvangen we een hogere rentevergoeding waardoor onze bijdrage daalde.
8. Duurzaamheid	Door een langere voorbereidingstijd en personele wisselingen zijn de projecten later gestart.
9. Plantsoenen	Budget voor groot onderhoud is niet benut. Er waren concrete plannen om dit budget te gebruiken als bijdragen voor riolerings- en verharding projecten. In 2023 pakken we dit wel op. Het budget voor plantsoenen is sinds 2022 met € 60.000 verhoogd. Dit extra budget gebruikten we in 2022 niet. In 2023 gebruiken we het budget wel.
10. Onderhoud verhardingen	De vergoeding die we ontvangen voor de aanleg van kabels en leidingen in onze grond is hoger dan begroot. Ook waren de onderhoudskosten lager dan voorzien. Onder andere omdat de inzet van de tweede stratenmakersploeg niet nodig was.
11. Verkeersbeleid	Door capaciteitsgebrek gaven we minder uit voor kleine verkeersmaatregelen. Alleen de lijst met prioriteiten is opgelost. Ook stellen we het nieuwe Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP) op in 2023.
12. Thuiswerkplekken	Thuiswerkplekken zijn later verstrekt door problemen bij de leverancier. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
13. Kantoorkosten	Er is minder gebruik gemaakt van de regeling voor mobiele telefoons. Ook vielen diverse andere kosten lager uit zoals kopieer- en printkosten, telefoonkosten, onderhoud appartatuur, koffievoorziening en kantoorbenodigheden.
14. Volkshuisvesting	Niet alle werkzaamheden zijn uitgevoerd. Hiervoor is extra capaciteit nodig. We gebruiken € 83.000 om extra capaciteit in te huren voor het vaststellen van de Woonzorgvisie in 2023. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
15. Straatparkeren	Het budget voor het invoeren van de scanauto is niet gebruikt. Het project digitaliseren parkeren loopt door in 2023. Ook hiervan blijft budget over. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
16. Leerlingenvervoer	De oorzaken voor de overschrijding zijn een stijging van het aantal leeringen met leerlingenvervoer en het vervoer van de Oekraïense kinderen. Ook hielden we in de begroting geen rekening met de indexatie die is afgesproken in de overeenkomsten met de vervoerders. In de decembercirculaire ontvingen we voor het vervoer van de Oekraïense kinderen € 23.000.
17. Dubieuze debiteuren	We beoordeelden onze openstaande vorderingen en actualiseerden op basis daarvan de voorziening. Door de coronacrisis en de schuldenproblematiek kunnen minder mensen de uitstaande vorderingen betalen. Daarom verhogen we de voorziening.
18. Bijdrage BWB	De gemeenteraad stemde in november 2022 in met de verhoging van de bijdrage aan de Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB).
19. Brede scholen	De gemeente is niet verantwoordelijk voor het tuinonderhoud van de scholen. Het college besloot deze kosten te delen met de schoolbesturen. De afspraak is gemaakt na de tweede

Onderwerp	Toelichting
	bestuursrapportage en daarom niet verwerkt in de begroting. Er vond een nabetaling plaats voor oudere jaren. Vanaf 2022 zijn de jaarlijkse kosten € 18.000.
20. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 75.000.

Programma's

Hoe meten we de maatschappelijke effecten van onze programma’s op basis van effectindicatoren? Wat deden we om die effecten te behalen? En wat kostte dat in vergelijking met vorig jaar? We werken dat voor de negen programma’s uit.

0. Bestuur en ondersteuning

Wat wilden we bereiken?

Een bestuurskrachtige, toekomstbestendige en aantrekkelijke gemeente voor jong en oud die effectief en efficiënt de maatschappelijke opgaven uitvoert in samenwerking met inwoners, bedrijven en organisaties en aan hen een optimale dienstverlening levert.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting
Percentage inwoners dat veel / heel veel vertrouwen in de gemeente heeft	2021	-	39,0
Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de samenwerking met de gemeente (schaal 1-10)	2021	6,2	6,0
Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente (schaal 1-10)	2021	6,8	6,5
Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening (schaal 1-10)	2021	6,9	6,6
Plaats goedkoopste gemeenten in West-Brabant voor woonlasten gemeente (Coelo-atlas)	2023	3	1
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden (BBV)	2022	785	787
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden (BBV)	2022	817	816
De gemiddelde WOZ-waarde van woningen (BBV)	2022	288.000	311.000

(BBV : Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De nieuwe Burgerpeiling houden we in het voorjaar van 2023.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor vertrouwen in de gemeente geven is minimaal 6,5.	Uitvoering	Toelichting
1.1 We versterken, door het organiseren van raadsbezoeken en het invoeren van de nieuwe uitvoeringsnota participatie 'Samen maken we Etten-Leur', het contact van de gemeenteraad met de samenleving. We betrekken inwoners en andere partners vroegtijdig bij plannen en projecten. Hoe we dit doen, leggen we vast in routekaarten voor participatie.		

Doelstelling 1: Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor vertrouwen in de gemeente geven is minimaal 6,5.	Uitvoering	Toelichting
1.2 We stellen een raadsprogramma/raadsakkoord op en stemmen dit actief af met onze partners.		
1.3. We bevorderen de integriteit van het gemeentebestuur. We vragen een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) aan voor beoogd bestuurders en laten voor deze bestuurders een risicoscan integriteit uitvoeren. Beide documenten maken onderdeel uit van het onderzoek van de geloofsbrieven van de beoogd wethouders. Daarnaast organiseren we tweemaal per jaar een integriteitstraining voor de gemeenteraad.		
1.4 Zodra de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd is doen we op basis van de resultaten van de evaluatie van de Nota Verbonden Partijen voorstellen voor de actualisering van deze nota.		Op 1 juli 2022 wijzigde de Wet gemeenschappelijke regelingen. Een ambtelijke projectgroep startte met het actualiseren van de Nota Verbonden Partijen. Deze projectgroep zocht afstemming met de regio Midden-Brabant. Deze afstemming vraagt meer tijd dan vooraf ingeschat. Hierdoor is de actualisering van de Nota Verbonden Partijen vertraagd.

Doelstelling 2: 2: Het gemiddelde cijfer dat de inwoners voor samenwerking met de gemeente geven is minimaal 6,2.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We bieden inwoners en andere partners ruimte voor initiatieven. We betrekken hen bij plannen, activiteiten en voorzieningen. We stellen ons flexibel op. We luisteren naar de meningen van inwoners en onze partners. We doen wat we zeggen. Dit doen we onder andere aan de hand van de Routeplanner participatie en communicatie.		We werken inmiddels met de routeplanner participatie en communicatie. Daarmee denken we in een vroegtijdig stadium na over participatie en communicatie bij plannen en projecten. Dit blijft een kwestie van leren en verbeteren. De burgerpeiling 2021 geeft aan dat inwoners de wijze waarop de gemeente inwoners en organisaties betrekt en de samenwerking zoekt, waarderen met een 6. In 2023 voeren we een nieuwe burgerpeiling uit.
2.2 We kiezen ervoor om met onze inwoners en andere partners te komen tot gezamenlijke doelen en proberen deze samen te bereiken. Daar waar mogelijk leggen we dit vast in een maatschappelijk akkoord.		Het actiepunt van maatschappelijke akkoorden is altijd een punt van aandacht. Het voorziene akkoord rond het Oderkerkpark stond in de wacht door de coronacrisis. Dit project is inmiddels opnieuw opgepakt. We werken aan een parkdeal met diverse inwoners en groepen die in 2023 wordt gesloten.

Doelstelling 3: Het gemiddelde cijfer dat de inwoners geven voor de communicatie en voorlichting van de gemeente is minimaal 6,8.	Uitvoering	Toelichting
3.1 We voeren het communicatiebeleid uit zoals opgenomen in het communicatieplan 'Spreken is zilver, luisteren is goud'. We luisteren naar onze inwoners en vertalen hun verwachtingen naar een communicatieaanpak, onder meer met behulp van de Routeplanner participatie. Speciale aandacht gaat uit naar het gebruik van heldere taal.		

Doelstelling 4: Het gemiddelde cijfer dat inwoners geven voor de dienstverlening is minimaal 7,7.	Uitvoering	Toelichting
4.1 We zorgen dat iedereen mee kan doen en stemmen waar nodig de dienstverlening af op de persoonlijke behoefte. We zorgen dat we mensen echt verder helpen. Waar wenselijk zoeken we de samenwerking met onze ketenpartners.		De gemiddelde score in 2022 voor de dienstverlening balie, telefoon en digitaal in de Benchmark Publiekszaken was 7,4. Uit de rapportage Burgerpeiling kwamen enkele ontwikkelpunten op het vlak van hostmanship naar voren.
4.2 We zijn bereikbaar tijdens kantooruren en bieden proactief onze diensten aan. Door de inzet van de digitale kanalen creëren we de mogelijkheid om 24 uur per dag informatie op te zoeken en producten en diensten online aan te vragen. De informatie die we inzetten op de verschillende kanalen is betrouwbaar, actueel, volledig en afgestemd op het specifieke kanaal. Verder is de meest gevraagde informatie snel vindbaar via de website en zoekmachines.		
4.3 We meten doorlopend de tevredenheid over de geleverde diensten en onderzoeken de verwachtingen van onze inwoners en andere partners. De uitkomsten van dit onderzoek gebruiken we voor de ontwikkeling van onze dienstverlening. Op deze manier blijven we aansluiten op de verwachtingen van de inwoners en andere partners en zetten we de mens centraal in onze dienstverlening.		

Doelstelling 5: In het kader van duurzaamheid heeft tenminste één gemeentelijk pand dat we in exploitatie hebben energielabel A.	Uitvoering	Toelichting
5.1 Gymlokaal Lambertusstraat nemen we op in de route kaart voor verduurzaming waarbij ook een budget aanvraag zit voor de grote aanpassingen aan het pand. Kleine aanpassingen, zoals verlichting aanpassen, voeren we uit.		De routekaart is afgerond. Met de input van de afdeling samenleving maken we een voorstel voor het college voor het aanpassen in de kadernota. In het eerste kwartaal 2023 nemen we de locaties op in de kadernota zodat er geld beschikbaar komt voor de uitvoering.

Doelstelling 6: De onroerendezaakbelasting stijgt met maximaal het inflatiepercentage.	Uitvoering	Toelichting
6.1 Het tarief van de onroerendezaakbelasting baseren we op de door het Centraal Plan Bureau gepubliceerde cijfers van de 'prijs netto materiële overheidsconsumptie'.		

Wat kostte het?

0. Bestuur en ondersteuning *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-18.018	-22.838	-23.097	-21.360	1.736
Baten	87.400	90.329	97.792	99.752	1.960
Totaal saldo van baten en lasten programma	**69.382**	**67.491**	**74.695**	**78.392**	**3.697**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-2.237	-500	-921	-1.871	-950
Onttrekking reserves	2.325	298	2.595	2.526	-69
Resultaat programma	**69.470**	**67.289**	**76.369**	**79.047**	**2.678**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-1.785			-1.650	
Incidentele baten	1.835			2.340	
Resultaat structureel programma	**69.420**	**67.289**	**76.369**	**78.357**	**2.678**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bed
1. Algemene uitkering energietoeslag	1.008
2. Algemene uitkering decembercirculaire	250
3. Algemene uitkering oude jaren	480
4. Herstelfonds Vitaal & Veerkrachtig	697
5. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	-697
6. Personeelskosten	333
7. Voorziening APPA	285
8. Nieuw financieel pakket	253
9. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	-253
10. Thuiswerkplekken	98
11. Kantoorkosten	96
12. Onvoorzien	68
13. Rendabele uren	63
14. Automatisering	58
15. Reserve automatisering	-58
16. Ambitie dienstverlening	11
17. Reserve ambitie dienstverlening	-11
18. Dubieuze debiteuren	-98
19. Bijdrage BWB	-97
20. Parkeerbelasting	-60
21. Vennootschapsbelasting	-56
22. Overig	308
Resultaat programma 0	**2.678**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant (RWB);
- Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB);
- Gemeenschappelijke Regeling ICT West-Brabant-West;
- N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG);
- Stichting Inkoopbureau West-Brabant;
- Benego (Belgisch Nederlands Grens Overleg).

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Algemene uitkering energietoeslag	Het Rijk besloot ook in 2023 een energietoeslag uit te keren voor mensen met een inkomen tot maximaal 120 % van het sociaal minimum. We ontvingen daarvoor een voorschot in decembercirculaire. We gebruiken dit geld in 2023 om de energietoeslag uit te keren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
2. Algemene uitkering decembercirculaire	De algemene uitkering werd bij de decembercirculaire verhoogd.
3. Algemene uitkering oude jaren	Door afwijkingen in de algemene uitkering van oude jaren en niet uitgegeven geld voor taken ontstaat er een voordeel.
4. Herstelfonds Vitaal & Veerkrachtig	Bestedingen voor het Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig voor de periode 2023-2025 nemen we op in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden.
5. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	Bestedingen voor het herstelfonds vitaal en veerkrachtig voor de periode 2023-2025 nemen we op in de reserve nog uit te voeren werkzaamheden.
6. Personeelskosten	Door aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt vulden we vacatures niet of later in. Hierdoor ontstaat er een eenmalig voordeel op de loonkosten. We laten dit bedrag in 2022 vrij vallen. Mocht er in 2023 geld nodig zijn voor personele zaken dan komen we hierop terug.
7. Voorziening APPA	Bureau PROambt berekende voor ons de hoogte van de voorziening Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers (APPA). Deze verplichting is gebaseerd op de rekenrente en de sterftetabel. Door de gestegen rekenrente ontvangen we een hogere rentevergoeding waardoor onze bijdrage daalde.
8. Nieuw financieel pakket	In 2023 nemen we het nieuwe financieel pakket in gebruik. We storten dit bedrag daarom in de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
9. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	In 2023 nemen we het nieuwe financieel pakket in gebruik. We storten dit bedrag daarom in de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
10. Thuiswerkplekken	Thuiswerkplekken zijn later verstrekt door problemen bij de leverancier. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
11. Kantoorkosten	Er is minder gebruik gemaakt van de regeling voor mobiele telefoons. Ook vielen diverse andere kosten lager uit zoals kopieer- en printkosten, telefoonkosten, onderhoud appartatuur, koffievoorziening en kantoorbenodigheden.
12. Onvoorzien	De post onvoorzien is niet volledig ingezet.
13. Rendabele uren	We schreven meer uren dan begroot op de projecten klimaatbeheersing gebouwen, investering openbare verlichting en de Nobelaer.
14. Automatisering	We ontrekken minder uit de reserve automatisering. De implementatie van het nieuwe systeem voor data analyse liep vertraging op.
15. Reserve automatisering	We ontrekken minder uit de reserve automatisering. De implementatie van het nieuwe systeem voor data analyse liep vertraging op.
16. Ambitie dienstverlening	In de planning namen we alle projecten en activiteiten voor dienstverlening op om de doelstellingen van de raad en het collegeuitvoeringsprogramma te realiseren. We verwachten in 2023 het krediet en de reserve ambitie dienstverlening hiervoor geheel te gebruiken.
17. Reserve ambitie dienstverlening	In de planning namen we alle projecten en activiteiten voor dienstverlening op om de doelstellingen van de raad en het collegeuitvoeringsprogramma te realiseren. We verwachten in 2023 het krediet en de reserve ambitie dienstverlening hiervoor geheel te gebruiken.
18. Dubieuze debiteuren	We beoordeelden onze openstaande vorderingen en actualiseerden op basis daarvan de voorziening. Door de coronacrisis en de schuldenproblematiek kunnen minder mensen de uitstaande vorderingen betalen. Daarom verhogen we de voorziening.
19. Bijdrage BWB	De gemeenteraad stemde in november 2022 in met de verhoging van de bijdrage aan de Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB).
20. Parkeerbelasting	Er zijn minder parkeervergunningen verstrekt. In het verleden moest een dienstverleningsvergunning per kenteken aangevraagd worden. Nu kunnen er meerdere kentekens op een dienstverleningsvergunning gezet worden. Ook werden er in het verleden alleen weekparkeervergunningen verstrekt. Nu worden ook vergunningen verstrekt voor 1, 2, 3 of 4 dagen met lagere tarieven.
21. Vennootschapsbelasting	We maakten afspraken met de belastingdienst over de fiscale behandeling van de parkeergarage. Over de fiscale winst tot en met 2022 betalen we vennootschapsbelasting.
22. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

1. Veiligheid

Wat wilden we bereiken?

Een veilig en leefbaar Etten-Leur.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting
Percentage inwoners dat zich meestal/altijd veilig voelt in de buurt	2021	80	73
Geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners (BBV)	2022	4,1	4,,3
Vernieling en beschadiging per 1.000 inwoners (BBV)	2022	5,6	5,9
Diefstallen uit woning per 1.000 inwoners (BBV)	2022	1,0	0,9
Winkeldiefstallen per 1.000 inwoners (BBV)	2022	1,3	1,7
Verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12-17 jaar (BBV)	2021	14	8
Percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen (BBV)	2021	1,0	1,0
Percentage jongeren (12-21 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12-22 jaar) (BBV)	2022	0,2	0,2

(BBV : Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De nieuwe Burgerpeiling houden we in het voorjaar van 2023.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

	Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.
	Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.
	Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: Minimaal 83% van de inwoners voelt zich veilig in de buurt.	Uitvoering	Toelichting
1.1 In de zomer van 2020 voerde de gemeente een onderzoek uit onder 2.500 inwoners van Etten-Leur. Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek bepalen we welke mogelijkheden financieel en feitelijk uitvoerbaar zijn om het veiligheidsgevoel van onze inwoners te verbeteren.		
1.2 Wanneer de evaluatie van het onderzoek daarvoor aanleiding geeft, herhalen we het onderzoek elke twee tot vier jaar om onveilige situaties te verbeteren.		

Doelstelling 2: Wanneer veiligheidsvraagstukken zich in een ongewenste richting ontwikkelen handelt de gemeente onmiddellijk in nauwe samenwerking met netwerkpartners.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We bewaken voortdurend de veiligheidssituatie in de gemeente. We doen dit op basis van cijfers en signalen van de netwerkpartners en van onze collega's in het stadskantoor. De speerpunten uit het veiligheidsprogramma 'Veiligheid door Verbinding' zijn richtinggevend. Wanneer zich echter een actuele crisis (bijvoorbeeld pandemie of gezinsdrama) voordoet richten we alle tijd en aandacht op dat veiligheidsvraagstuk.		
2.2 We werken in een netwerk samen met onze partners. De gemeente heeft daarin de regierol. Samen waarborgen we de veiligheid en leefbaarheid. We bevorderen en versterken preventie en bewustwording bij veiligheidsvraagstukken.		
2.3 We betrekken andere maatschappelijke vraagstukken bij veiligheid. We stimuleren om de gemeentelijke zorgtaken en het veiligheidsbeleid met elkaar te verbinden.		
2.4 We pakken signalen op die wijzen op criminaliteit en ondermijning. In de aanpak van ondermijning en de georganiseerde criminaliteit zijn we een belangrijke partner.		

Doelstelling 3: We beschikken eind 2022 over een actueel 'actieplan veiligheid' voor de periode 2023-2027	Uitvoering	Toelichting
3.1 In het veiligheidsprogramma 'Veiligheid door Verbinding' is een actieplan 2019-2023 opgenomen. In 2022 ontwikkelen we een actieplan 2023-2027 op basis van maatschappelijke ontwikkelingen, het regionaal beleidsplan en de landelijke doelstellingen uit de Veiligheidsagenda.		Een herziening van het veiligheidsprogramma staat voor medio 2023 op de planning.

Wat kostte het?

1. Veiligheid *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-3.596	-3.725	-6.673	-6.281	392
Baten	16	10	3.278	3.366	88
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-3.580**	**-3.715**	**-3.394**	**-2.915**	**480**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-	-	-	-	-
Onttrekking reserves	-	-	-	-	-
Resultaat programma	**-3.580**	**-3.715**	**-3.394**	**-2.915**	**480**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-			-	
Incidentele baten	-			-	
Resultaat structureel programma	**-3.580**	**-3.715**	**-3.394**	**-2.915**	**480**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bed
1. Noodopvang Oekraïne	380
2. Bluswatervoorziening	48
3. Overig	52
Resultaat programma 1	**480**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma levert de volgende verbonden partij een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden en West-Brabant.

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Noodopvang Oekraïne	Het Rijk vergoedt de kosten die we maken voor de opvang van de vluchtelingen uit Oekraïne. Het verschil ontstaat omdat we interne uren niet in rekening brengen aan deze post. In de eerste maanden zijn diverse collega's hiermee dagelijks bezig geweest. Nog steeds is een aantal collega's bezig met de opvang van de Oekraïense vluchtelingen. In tegenstelling tot andere gemeenten hadden we het voordeel dat een aantal lokale ondernemers hun locatie heel snel beschikbaar stelden. Er waren geen investeringen in grote verbouwingen nodig.
2. Bluswatervoorziening	Het onderzoek naar de bluswaterputten voeren we uit in 2023. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
3. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat wilden we bereiken?

De openbare ruimte is veilig ingericht voor alle gebruikers.

Verkeersveiligheid, bereikbaarheid en doorstroming van het verkeer zorgen voor een goede leefbaarheid.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting
Score duurzaamheidbalans infrastructuur en bereikbaarheid (score 1-100)[1]	2019	45	43,7
Geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners	2021	4,7	5,3

1 Telos universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

Score voor de complete openbare ruimte	afgesproken niveau	afgesproken score	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting
Centrumgebied	B	3	2022	3,6	3,5
Bijzondere omgeving	B	3	2022	4,1	4,0
Groengebieden	B	3	2022	3,8	3,7
Hoofdwegenstructuur	B	3	2022	3,7	3,7
Fietspaden	B	3	2022	3,7	3,4
Woonwijken	B	3	2022	3,7	3,6
Buitengebied	C	2	2022	3,7	3,7
Bedrijventerrein	B	3	2022	3,8	3,7

Opmerking:

De scores zijn deels vertekend. Sommige delen die voorheen gazon waren zijn nu beoordeeld als bermgras. Delen die voorheen rozenperk waren vormden we om naar gazon en zijn ook zo beoordeeld. In beide gevallen valt de beoordeling hoger uit.

Niveau en score zijn op basis van de norm van het kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur CROW.

Wat is de stand van zaken?

	Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.
	Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.
	Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: De score 'infrastructuur en bereikbaarheid' in de TELOS[1] duurzaamheidsbalans (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 45.	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 Als uitwerking van de omgevingsvisie formuleren we een pakket met maatregelen voor de korte, middellange en lange termijn om de verkeersafwikkeling en doorstroming op het lokale wegennet te verbeteren.		
1.2 We maken het mogelijk een elektrische auto te gebruiken en op te laden door meer oplaadpalen aan te bieden.		

Doelstelling 1: De score 'infrastructuur en bereikbaarheid' in de TELOS[1] duurzaamheidsbalans (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 45.	Uitvoering	Toelichting
1.3 We stellen een parkeerbeleid vast met daarin afspraken over het parkeren in het centrum, het vergunninghoudersgebied, de blauwe zones en het digitaliseren en fiscaliseren van parkeerproducten.		We voerden de evaluatie uit. Deze resultaten zijn nu binnen en verwerkt. In 2023 optimaliseren we het parkeerbeleid.
1.4 Bij de herinrichting van wegen kijken we samen met bewoners naar mogelijkheden om het aantal parkeerplaatsen uit te breiden. Dit mag niet ten koste gaan van de hoeveelheid groen.		
1.5 Afhankelijk van de uitkomsten van de Omgevingsvisie, bereiden we maatregelen voor ter verbetering van de verkeersdoorstroming bij de spoorwegovergang Lichttorenhoofd-Lage Vaartkant.		

Doelstelling 2: Het aantal geregistreerde verkeersongevallen per 1.000 inwoners is lager dan 6.	Uitvoering	Toelichting
2.1 Aan de hand van een uitvoeringsprogramma verbeteren we de veiligheid voor voetgangers en fietsers.		
2.2 We treffen (aanvullende) maatregelen rondom de brede scholen om de verkeersveiligheid te verbeteren. We doen dit samen met de school, de politie en de (verkeers)ouders.		

Doelstelling 3: We proberen de normen voor de kwaliteit van het beheer van wegen en openbare verlichting te behalen[2].	Uitvoering	Toelichting
3.1 We voeren het onderhoud van de openbare ruimte uit in overeenstemming met de aangepaste kwaliteitsniveaus.		
3.2 We vervangen gefaseerd de huidige openbare verlichting door (energiezuinige) ledverlichting. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van het Beheerkader openbare verlichting.		

Wat kostte het?

2. Verkeer, vervoer en waterstaat *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-6.985	-7.101	-7.492	-7.223	269
Baten	2.826	2.983	2.757	2.943	185
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-4.159**	**-4.118**	**-4.734**	**-4.280**	**454**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-151	-	-1.000	-1.040	-40
Onttrekking reserves	50	100	201	151	-50
Resultaat programma	**-4.260**	**-4.018**	**-5.533**	**-5.169**	**364**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-151			-1.040	
Incidentele baten	50			151	
Resultaat structureel programma	**-4.159**	**-4.018**	**-5.533**	**-4.280**	**364**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bed
1. Straatparkeren	82
2. Onderhoud verhardingen	64
3. Onderhoud verhardingen	48
4. Verkeersbeleid	60
5. Verkeersbeleid	43
6. Onderhoud verhardingen	50
7. Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap	-50
8. Onderhoud verhardingen	40
9. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	-40
10. Overig	67
Resultaat programma 2	**364**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma levert de volgende verbonden partij een bijdrage:

- Coöperatie Parkeerbeheer Zuidwest Nederland UA.

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Straatparkeren	Het budget voor het invoeren van de scanauto is niet gebruikt. Het project digitaliseren parkeren loopt door in 2023. Ook hiervan blijft budget over. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
2. Onderhoud verhardingen	De vergoeding die we ontvangen voor de aanleg van kabels en leidingen in onze grond is hoger dan begroot.
3. Onderhoud verhardingen	De onderhoudskosten waren lager dan voorzien. Onder andere werd de tweede stratenmakersploeg niet ingezet.
4. Verkeersbeleid	Door capaciteitsgebrek gaven we minder uit voor kleine verkeersmaatregelen. Alleen de lijst met prioriteiten is opgelost.
5. Verkeersbeleid	Door capaciteitsgebrek stellen we het nieuwe Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP) op in 2023. We gebruiken hiervan € 30.000 in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
6. Onderhoud verhardingen	In 2022 voerden we geen activiteiten uit voor wandelpaden in het buitengebied. We hadden hier wel budget voor beschikbaar vanuit de reserve Landschapsbeleidsplan.
7. Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap	We gaven niets van het geld uit wat door de raad beschikbaar werd gesteld via de reserve kwaliteitsverbetering landschap. Daarom onttrekken we niets uit deze reserve.
8. Onderhoud verhardingen	De bijdrage voor de aanleg van de brug over de Halsche Vliet is nog niet aan Breda betaald. Dit budget wordt via de reserve Nog uit te voeren werken overgenomen in 2023.
9. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	We betalen de bijdrage voor de aanleg van de brug over de Halsche Vliet aan Breda in 2023.
10. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

3. Economie

Wat wilden we bereiken?

In Etten-Leur heerst een goed ondernemersklimaat en denken we actief mee met ondernemers.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting
Waardering van het ondernemingsklimaat (schaal van 1-10)	2018	6,80	6,85
Waardering van het vestigingsklimaat (schaal van 1-10)	2018	6,80	7,03
De waardering van de bedrijfsomgeving (schaal 1-10):			
- staat openbare ruimte	2018	6,90	7,36
- veiligheid	2018	6,90	7,33
- bereikbaarheid	2018	6,90	6,48
- bevoorrading	2018	-	7,53
- parkeermogelijkheden	2018	6,30	6,69
Waardering ondernemers directe dienstverlening (schaal van 1-10)	2019	7,01	6,91
De waardering voor de samenwerking met ondernemers (schaal van 1-10)	2018	-	6,15
Het aantal vestigingen (van bedrijven) per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar (BBV)	2021	139,6	147,9
De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen (BBV).	2021	53,3	53,6
De waardering voor de communicatie en voorlichting (schaal van 1-10)	2018	6,17	6.32

(BBV : Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De laatste Ondernemerspeiling hielden we in 2018.

In het voorjaar van 2023 houden we een nieuwe Burgerpeiling en een Ondernemerspeiling.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

 Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

 Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

 Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: **De waardering van het ondernemingsklimaat (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,85.** **De waardering van het vestigingsklimaat (op een schaal van 1 -10) bedraagt minimaal 7.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 Samen met de gemeenten binnen de Regio West-Brabant voeren we het actieprogramma van de 'Economische Agenda West Brabant' uit. Het actieprogramma bevat programma's voor economie, arbeidsmarkt, mobiliteit en ruimte.		
1.2 We stellen als onderdeel van de omgevingsvisie het beleid voor de economische ontwikkeling vast.		De gemeenteraad stelde de omgevingsvisie vast. Deze visie geeft de hoofdlijnen weer. De volgende stap is om aan de hand van deze hoofdlijnen concreter beleid vast te stellen. Voorbeeld hier van is het vaststellen van de Centrumvisie in 2023.

Doelstelling 2: **De waardering van de bedrijfsomgeving**	**Uitvoering**	**Toelichting**
2.1 We houden de bestaande bedrijventerreinen vitaal door het stimuleren van duurzaam (her)gebruik of (her)ontwikkeling van panden en terreinen.		De verkoop van de Fri-Jado locatie vindt plaats in 2023. We stellen bij de verkoop voorwaarden voor duurzame bouw en inrichting van het terrein. Ook stellen we begin 2023 het plan van aanpak voor het project Grote Oogst vast. Dan dienen we ook een aanvraag bij de Provincie Noord-Brabant in. Daarna kan het project ook concreet kan starten.
2.2 We voeren de herontwikkeling van het terrein Oude Kerkstraat 2 (Fri-Jado) volgens het plan uit 2021 uit.		
2.3 We besluiten als onderdeel van de omgevingsvisie over de aanleg van een nieuw bedrijventerrein.		
2.4 We gaan samen met vastgoedpartijen en ondernemers langdurige leegstand van winkels, kantoren en bedrijfspanden tegen.		
2.5 We zorgen samen met ondernemers en -vastgoedpartijen voor een vitaal en toekomstgericht winkelhart en centrumgebied.		De gesprekken met de vastgoed eigenaren over de herontwikkeling lopen nog. We gaven het bedrijf CIok de opdracht om de centrumvisie op te stellen. We delen de (kaders) van de visie aan het einde van eerste kwartaal in 2023 met de raad.

Doelstelling 3: De waardering voor de directe dienstverlening (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,8. De waardering voor de samenwerking met ondernemers (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,15.	Uitvoering	Toelichting
3.1 We helpen ondernemers die gebruik willen maken van (landelijke) tijdelijke financiële regelingen voor de compensatie van de gevolgen van coronacrisis.		
3.2 We stimuleren en ondersteunen startende ondernemers.		
3.3 Door goed accountmanagement zorgen we ervoor dat het relatiebeheer op orde is. Het team van Economische Zaken is bekend en bereikbaar. We zorgen dat er goede verbindingen zijn tussen ondernemers, gemeenten en onderwijsinstellingen.		

Doelstelling 4: De waardering van ondernemers voor de communicatie en voorlichting (op een schaal van 1-10) bedraagt minimaal 6,32.	Uitvoering	Toelichting
4.1 Om de vrijetijdseconomie te stimuleren, nog meer toeristen te trekken en hun verblijfsduur te verlengen, ondersteunen we het Toeristisch Informatiepunt en het platform van Etten-Leur City App.		
4.2 We zetten de samenwerking met het streeknetwerk LandStad De Baronie en Van Gogh Brabant voort en werken samen met de Regio West-Brabant (RWB) aan recreatie en toerisme.		
4.3 We streven naar behoud en verbetering van de kwaliteit van toeristische en recreatieve voorzieningen. Het gaat onder andere om de Van Gogh Kerk, musea, het winkelhart, de Nobelaer, de Westpolderplas met jachthaven, horeca, de bioscoop en wandel- en fietsroutes.		

Wat kostte het?

3. Economische zaken *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-475	-416	-435	-408	27
Baten	211	184	256	197	-60
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-264**	**-232**	**-179**	**-212**	**-33**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-	-	-	-	-
Onttrekking reserves	115	-	-	-	-
Resultaat programma	**-149**	**-232**	**-179**	**-212**	**-33**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-115			-	
Incidentele baten	115			-	
Resultaat structureel programma	**-149**	**-232**	**-179**	**-212**	**-33**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bed
1. Centrumvisie	23
2. Reclamemast A58	-43
3. Overig	-13
Resultaat programma 3	**-33**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma levert de volgende verbonden partij een bijdrage:

- N.V. Rewin (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Rewin West-Brabant).

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Centrumvisie	Door capaciteitsgebrek zijn de werkzaamheden uitgesteld. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
2. Reclamemast A58	Door bezwaren tegen het plaatsen van een reclamemast aan de A58 ontvingen we geen reclameinkomsten.
3. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

4. Onderwijs

Wat wilden we bereiken?

We willen dat inwoners zich ontwikkelen tot mensen die in staat zijn zelfstandig te functioneren en een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting
Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar in voortgezet onderwijs en MBO) dat voortijdig, dus zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat (BBV)	2021	1,5	1,6
Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1000 inwoners, leeftijd 5-18 jaar (absoluut verzuim) (BBV)	2021	3,0	2,3
Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners, leeftijd 5-18 jaar (relatief verzuim) (BBV)	2021	25	21

(BBV : Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De nieuwe Burgerpeiling houden we in het voorjaar van 2023.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

	Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.
	Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.
	Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: We bevorderen een optimaal gebruik van de brede scholen.	Uitvoering	Toelichting
1.1 We voeren het Integraal Huisvestingsplan uit.		
1.2 We voeren structureel overleg met het primair onderwijs.		
1.3 Samen met onze partners voeren we de aanbevelingen van de evaluatie van de brede scholen uit. Dat gaat om de resultaatgebieden hart van de wijk, geïntegreerde pedagogische voorziening, een sluitend uitdagend dagarrangement, heel Etten-Leur leest, zorg en ondersteuning.		

Doelstelling 2: Leerlingen volgen zoveel mogelijk onderwijs in Etten-Leur.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We voeren samen met de schoolbesturen de Lokale Onderwijsagenda uit.		
2.2 We bieden maatschappelijke stages aan aan scholen die dit in hun onderwijspakket hebben.		

Doelstelling 3: We voorkomen en verminderen laaggeletterdheid.	Uitvoering	Toelichting
3.1 We voeren in nauwe samenwerking met de De6-gemeenten (Etten-Leur, Halderberge, Moerdijk, Roosendaal, Rucphen en Zundert) en de arbeidsmarktregio het regionale uitvoeringsplan (2020-2024) uit ter voorkoming en vermindering van laaggeletterdheid. Op basis van dit uitvoeringsplan werken we in de regio toe naar een eenduidige aanpak en een uniforme registratie.		

Doelstelling 4: Het percentage van het aantal leerlingen in het voorgezet onderwijs en mbo dat voortijdig (dus zonder startkwalificatie) het onderwijs verlaat is maximaal 1,5%. Het aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is per 1.000 inwoners (relatief verzuim) is maximaal 25.	Uitvoering	Toelichting
4.1 We voeren de leerplichtfunctie uit in samenwerking met lokale en regionale partners. Met de extra specifieke uitkering Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC), die we door de coronacrisis ontvangen, zetten we binnen de RMC regio extra begeleiding en zorg in voor vroegtijdige schoolverlaters.		
4.2 We voeren, samen met de gemeenten Zundert en Rucphen, het implementatieplan uit van het in 2019 vastgestelde 'Thuiszitterspact' met als doel, dat geen enkel kind langer dan drie maanden thuis zit zonder passend onderwijsaanbod.		

Doelstelling 5: Bevorderen van de uitstroom naar werk, van leerlingen uit speciaal voortgezet onderwijs en praktijkonderwijs.	Uitvoering	Toelichting
5.1 We voeren het uitvoeringsprogramma 'West-Brabant werkt aan morgen' uit samen met de scholen en ondernemers. Het RMC ontvangt het herstel- en steunpakket jeugdwerkloosheid en voert hiervan maatregelen uit om jongeren langer in het onderwijs te houden, nazorg te geven en te ondersteunen naar werk.		

Wat kostte het?

4. Onderwijs *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-6.877	-6.596	-7.203	-7.405	-201
Baten	1.369	1.250	1.672	1.625	-47
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-5.508**	**-5.346**	**-5.531**	**-5.779**	**-248**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-	-	-	-	-
Onttrekking reserves	548	526	507	507	-0
Resultaat programma	**-4.961**	**-4.821**	**-5.024**	**-5.272**	**-248**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-			-	
Incidentele baten	548			507	
Resultaat structureel programma	**-5.509**	**-4.821**	**-5.024**	**-5.779**	**-248**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bedrag
1. Leerlingenvervoer	-111
2. Brede scholen	-75
3. Overig	-62
Resultaat programma 4	**-248**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma levert de volgende verbonden partij een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant.

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Leerlingenvervoer	De oorzaken voor de overschrijding zijn een stijging van het aantal leeringen met leerlingenvervoer en het vervoer van de Oekraïense kinderen. Ook hielden we in de begroting geen rekening met de indexatie die is afgesproken in de overeenkomsten met de vervoerders. In de decembercirculaire ontvingen we voor het vervoer van de Oekraïense kinderen € 23.000.
2. Brede scholen	De gemeente is niet verantwoordelijk voor het tuinonderhoud van de scholen. Het college besloot deze kosten te delen met de schoolbesturen. De afspraak is gemaakt na de tweede bestuursrapportage en daarom niet verwerkt in de begroting. Er vond een nabetaling plaats voor oudere jaren. Vanaf 2022 zijn de jaarlijkse kosten € 18.000.
3. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

5. Sport, cultuur en recreatie

Wat wilden we bereiken?

We willen een aantrekkelijke gemeente zijn voor onze eigen inwoners en de inwoners van omliggende gemeenten om te sporten, te genieten van cultuur en te recreëren.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting	Ambitie 2022
Percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen	2021	84	68	86[1]
Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende groen is in de buurt	2021	87	71	86[2]
Percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder (BBV)	2020	46	47,7	46

1 Het uitgangspunt hiervoor is het bestaande aanbod en kwaliteit van de huidige sportvoorzieningen
2 Het uitgangspunt is het behoud, en waarnodig versterken, van het openbaar groen in het stedelijk gebied.

(BBV: Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De nieuwe Burgerpeiling houden we in het voorjaar van 2023.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: **Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen is minimaal 85%.** **Het percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder is niet meer dan 46%.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 We behouden het gevarieerde aanbod aan sportmogelijkheden voor de verschillende doelgroepen. We gaan in overleg met onze sportverenigingen om samen stapsgewijs tot een meer kostendekkende huur voor de accommodaties te komen. We bieden ondersteuning bij trajecten als verduurzaming en gezamenlijke inkoop. Om de exploitatie van de		

Doelstelling 1: Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over de sportvoorzieningen is minimaal 85%. Het percentage niet-wekelijkse sporters van 19 jaar en ouder is niet meer dan 46%.	Uitvoering	Toelichting
verenigingen gunstig te beïnvloeden geven we verenigingen extra ruimte om extra inkomsten te genereren.		
1.2 Samen met de vrijwilligerscentrale 'Etten-Leur voor elkaar' versterken we het vrijwilligerswerk binnen sportclubs en we stimuleren het bemiddelen voor openstaande vacatures binnen sportbesturen. Hiervoor organiseert 'Etten-Leur voor elkaar' themabijeenkomsten voor organisaties en verenigingen over het aanbod van cursussen, bemiddelingen en ondersteuning voor vrijwilligers. In 2022 proberen we meer koppelingen tot stand te brengen.		
1.3 Door de inzet van buurtsportcoaches voeren we het activiteitenpakket uit zoals opgenomen in het programma 'Etten-Leur actief'. We leggen hierbij een directe relatie met projecten en acties uit het lokaal Sportakkoord. In 2022 besluiten we over aard en omvang van de toekomstige inzet van buurtsportcoaches. Dit is afhankelijk van het geld dat we hiervoor ontvangen van het Rijk en van gewenste vormen van cofinanciering.		
1.4 We creëren in gesprek met verenigingen mogelijkheden om senioren, jeugd, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen mee te laten doen. We attenderen daarbij extra op de financiële ondersteuningsmogelijkheden die er zijn voor bepaalde activiteiten.		

Doelstelling 2: Sportverenigingen nemen zelf verantwoordelijkheid voor het beheer en onderhoud van hun accommodaties.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We gaan met de sportverenigingen in gesprek om hen (nog) meer onderhoudstaken zelf uit te laten voeren. We maken daar waar nodig maatwerkafspraken.		
2.2 We stimuleren verenigingen om samen te werken op het gebied van inkoop, innovatie en duurzaamheid. We bevorderen de overdracht van bestaande gemeentelijke veldverlichting naar LED verlichting die in eigendom komt van de verenigingen. Dit geldt ook voor zonnepanelen op clubgebouwen en het ondersteunen van clubs in het proces om te komen tot centrale inkoop van energie om daarmee kosten te besparen.		
2.3 We ondersteunen verenigingen alleen met activiteitensubsidies.		
2.4 We bieden verenigingen meer ruimte binnen de bestaande gebruiksregels van het bestemmingsplan opdat zij hun accommodaties intensiever kunnen gebruiken. We ontwikkelen een ‘marktplaats voor accommodaties’ waarin vraag en aanbod van vrije accommodatieruimte bij elkaar wordt gebracht.		

Doelstelling 3: Alle inwoners, in het bijzonder de jeugd, de senioren, inwoners met een beperking en inwoners met een minimum inkomen, kunnen plezier beleven aan cultuur en evenementen.	Uitvoering	Toelichting
3.1 We investeren in het Toeristisch Informatiepunt en het platform van Etten-Leur City App om meer toeristen naar Etten-Leur te trekken en de verblijfsduur van deze toeristen te verlengen.		
3.2 We zijn een bruisende gemeente met een grote hoeveelheid verschillende evenementen. Jaarlijks terugkerende evenementen verstrekken we zo mogelijk een meerjarenvergunning. We werken met een evenementenkalender om een zo gevarieerd mogelijk aanbod aan evenementen te krijgen.		
3.3 We bieden het primair onderwijs een milieu-educatief programma aan om zo de kennis over natuur, milieu en duurzaamheid te vergroten.		
3.4 Met het project 'gebruiksfunctie Oderkerkpark' streven we naar een maatschappelijk akkoord door aan het einde van dit project de verantwoordelijkheid voor de uitvoering te laten dragen door verschillende partijen, waaronder de gemeente.		
3.5 We verstrekken onder voorwaarden subsidies aan organisaties, die activiteiten op het gebied van kunst en cultuur organiseren.		
3.6 We zetten de activiteiten van de marktplaats voor kunst-, cultuur- en natuureducatie (KOEPEL) voort en borgen de kwaliteit van het aanbod. We breiden geleidelijk aan uit naar een breed aanbod van kunst- en cultuuractiviteiten. We ondersteunen de komende vier jaar alle scholen met cultuureducatie om het cultuuronderwijs te verankeren in het lesprogramma.		
3.7 We ondersteunen en faciliteren het plan voor meer samenwerking tussen de musea en de toeristische ondernemers. We onderzoeken de mogelijkheden van koppeling of samengaan van de Stichting Vincent van Gogh Etten-Leur (Van Gogh Kerk) en het Streekmuseum Etten+Leur.		

Doelstelling 4: **Het percentage inwoners dat vindt dat er voldoende groen in de buurt is, is minimaal 86%.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
4.1 Het grootschalig onderhoud aan het openbaar groen voeren we hoofdzakelijk uit in combinatie met de planning van weg- en rioolbeheer. Hierbij bekijken we ook of het mogelijk is meer aaneengesloten groen te realiseren.		
4.2 We inventariseren het onrechtmatig gebruik van het openbaar groen. Op basis van de resultaten van deze inventarisatie maken we een keuze in de volgorde van de wijk(en) waar we dit project uitvoeren.		
4.3 Om te voorkomen dat het onrechtmatig gebruik opnieuw ontstaat, realiseren we bij de opzet van nieuwe ruimtelijke plannen zo min mogelijk snippergroen en groenstroken langs particuliere percelen, die door de ligging moeilijk te onderhouden zijn en/of waarvan het lijkt dat ze bij andere eigenaren horen.		
4.4 Binnen de financiële mogelijkheden zetten we het beheer van het openbaar groen voort. Daarbij hebben we meer aandacht voor biodiversiteit, duurzaamheid en klimaatadaptatie.		De onderhoudsbudgetten zijn niet toereikend om het gewenste onderhoudsniveau en -ambitie te realiseren. In het groenonderhoud behalen we de ondergrens aan benodigde onderhoudsmaatregelen niet. De prijzen van de aannemers en de producten stijgen sneller dan de indexaties van de budgetten. Ook werd het areaal groter en streven we vaker naar een diverse en exclusieve inrichting. De onderhoudsbudgetten groeien niet mee met deze omvang en ambitie. Dit heeft gevolgen voor het beeld van de groene openbare ruimte. In 2022 startten we met het opstellen van een groenbeheerplan en een actualisering van het groenbeleidsplan, waarbij we dit beter inzichtelijk maken.
4.5 We voeren de adviezen uit van het onderzoek naar de aanpak van blauwalgen in de Westpolderplas.		Door de coronacrisis liep het blauwalgenonderzoek vertraging op. We ontvingen de resultaten in de loop van 2022. Nadat de resultaten hiervan met Waterschap en Brabantse Delta bespraken, is een kosten-batenanalyse opgesteld. Zowel de onderzoeksrapportage als de analyse was zeer technisch met veel onderzoeksdetails. De blauwalgenproblematiek blijkt complexer dan gedacht. Vooral door externe factoren zoals de hoeveelheid watervogels. Momenteel zijn de rapporten leesbaarder gemaakt en is een financiële onderbouwing toegevoegd.

Doelstelling 5: **De score natuur en landschap (Telos[1] duurzaamheidsscore) is minimaal 51.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
5.1 Op basis van de Wet natuurbescherming houden we bij besluitvorming en projecten rekening met het natuurbelang.		
5.2 We verbeteren de biodiversiteit van het stedelijk gebied.		
5.3 We zetten het agrarisch landschapsbeheer voort met de aanleg van erfbeplanting en landschapselementen.		
5.4 Samen met het Waterschap Brabantse Delta leggen we nieuwe natuur langs de vaarten aan (ecologische verbindingszones).		

1 Universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling.

Doelstelling 6: We behouden het bestaande voorzieningenniveau en het aanbod van Nieuwe Nobelaer.	Uitvoering	Toelichting
6.1 We verstrekken subsidie aan Stichting Nieuwe Nobelaer voor het exploiteren van een openbaar cultuur centrum dat voorzieningen bevat op het gebied van: kunst- en cultuureducatie, podiumkunsten, bibliotheek, ruimten en podia voor amateurkunst, festivals en (niet-commerciële) evenementen en voorzieningen voor sociaal cultureel en maatschappelijk werk		
6.2 We handhaven de prestatieafspraken die we opnamen in de subsidiebeschikking van 1 juli 2018 tot 1 juli 2022. Bij de ingebruikname van het nieuwe gebouw stellen we een nieuwe subsidiebeschikking op (najaar 2021).	Vanaf 24 december 2021 geldt er een subsidiebeschikking voor 2022 en 2023 met daaraan gekoppeld prestatieafspraken.	

Wat kostte het?

5. Sport, cultuur en Recreatie *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-10.477	-12.716	-12.157	-11.760	397
Baten	1.749	2.388	3.331	3.293	-38
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-8.728**	**-10.328**	**-8.826**	**-8.467**	**359**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-5	-	-65	-71	-6
Onttrekking reserves	297	1.586	391	346	-46
Resultaat programma	**-8.436**	**-8.742**	**-8.500**	**-8.192**	**307**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-			-124	
Incidentele baten	290			328	
Resultaat structureel programma	**-8.726**	**-8.742**	**-8.500**	**-8.396**	**307**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bed
1. Plantsoenen	130
2. Snippergroen	50
3. Centrum en wijken	41
4. Reserve cultuur	-41
5. Plantsoenen	5
6. Reserve bomenfonds	-5
7. Beleid en uitvoering toerisme	25
8. Overig	102
Resultaat programma 5	**307**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma levert de volgende verbonden partij een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling West-Brabants Archief (WBA).

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Plantsoenen	Budget voor groot onderhoud is niet benut. Er waren concrete plannen om dit budget te gebruiken als bijdragen voor riolerings- en verharding projecten. In 2023 pakken we dit wel op. Het budget voor plantsoenen is sinds 2022 met € 60.000 verhoogd. Dit extra budget gebruikten we in 2022 niet. In 2023 gebruiken we het budget wel.
2. Snippergroen	Het contract voor de ondersteuning van het werk voor snippergroen is afgelopen. De nieuwe aanbesteding is nog niet afgerond. Er waren minder juridische geschillen dan was voorzien.
3. Centrum en wijken	De raad stelde eerder via de reserve cultuur € 100.000 beschikbaar voor het aantrekkelijk maken van het centrum en de wijken. In 2022 gaven we hier € 41.000 aan uit. We onttrekken daarom minder aan de reserve cultuur.
4. Reserve cultuur	De raad stelde eerder via de reserve cultuur € 100.000 beschikbaar voor het aantrekkelijk maken van het centrum en de wijken. In 2022 gaven we hier € 41.000 aan uit. We onttrekken daarom minder aan de reserve cultuur.
5. Plantsoenen	Voor het bomenfonds dachten we in 2022 € 5.000 uit te geven. De kosten volgen pas later, waardoor we minder geld onttrekken uit de reserve.
6. Reserve bomenfonds	Voor het bomenfonds dachten we in 2022 € 5.000 uit te geven. De kosten volgen pas later, waardoor we minder geld onttrekken uit de reserve.
7. Beleid en uitvoering toerisme	De raad stelde budget beschikbaar. De activiteiten om het toerisme verder te bevorderen zijn nog niet afgerond. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren.
8. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

6. Sociaal domein

Wat wilden we bereiken?

- We willen dat alle inwoners zoveel mogelijk op een gelijkwaardige manier kunnen meedoen aan de samenleving.
- We willen onze inwoners de mogelijkheden bieden om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen in hun eigen omgeving.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting	Ambitie 2022
Het gemiddelde rapportcijfer dat inwoners geven voor de inspanning van de gemeente om inwoners volledig te laten deelnemen aan de maatschappij	2021	6,82	6,38	7,0
Percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, jongeren- en ouderenvoorzieningen e.d.)	2021	72	51	74[1]
Percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking	2020	3,5	3,5	4,4
Het percentage mantelzorgers met hoge belasting	2021	31	21	30
Het percentage inwoners dat nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid ervaart	2021	58	70	72
Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven	2019	74	76	74
Aantal personen per 1.000 inwoners met bijstandsuitkering (18 jaar en ouder) (BBV)	2021	38,0	31,0	28,1
Wmo-cliënten met een maatwerk arrangement per 10.000 inwoners	2022	810	760	720
Percentage kinderen in armoede (BBV)	2021	5,0	5,0	5,1
Percentage jeugdwerkloosheid (BBV)	2021	2,00	1,00	1,26
Jongeren met jeugdhulp (BBV)	2022	10,7	10,8	10,4
Jongeren met jeugdreclassering (BBV)	2022	0,2	0,2	0,5
Jongeren met jeugdbescherming (BBV)	2022	1,0	0,7	0,8
Het aantal lopende re-integratievoorzieningen per 1.000 inwoners tussen 15 en 64 jaar (BBV)	2022	17,1	17,4	12,0
Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar (BBV)	2021	791,3	806,7	770,0

1 Het uitgangspunt is het behoud van bestaande welzijnsvoorzieningen.

(BBV: Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De nieuwe Burgerpeiling houden we in het voorjaar van 2023.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

 Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

 Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

 Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: **Onze inwoners geven voor onze inspanning om volledig te kunnen deelnemen aan de maatschappij het rapportcijfer van minimaal een 7.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 We organiseren dat onze inwoners de juiste zorg en ondersteuning krijgen op het juiste moment.		
1.2 We werken integraal en verbinden zowel lokaal als regionaal de stelsels op het gebied van Jeugdzorg, Wet maatschappelijke ondersteuning en Participatiewet.		
1.3 We leren onze professionals om domein overstijgend te signaleren, uit te vragen en te handelen.		
1.4 We voeren de deelprogramma's (regionale voorzieningen en toegang) uit van het regionale projectplan voor de nieuwe taken van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.		
1.5 We voeren samen met onze partners de opgaven uit van de bestuursopdracht wonen, zorg en welzijn.		
1.6 We voeren de regiovisie jeugdhulpregio West Brabant West 2022–2025 uit.		

Doelstelling 2: **Het percentage inwoners dat (zeer) tevreden is over het aanbod van welzijnsvoorzieningen (buurtwerk, jongeren- en ouderenvoorzieningen) is minimaal 74%.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
2.1 We behouden het hoge voorzieningenniveau in de wijken en organiseren activiteiten om onze kwetsbare inwoners op een laagdrempelige wijze mee te kunnen laten doen.		
2.2 We stellen in 2021 een nieuw plan van aanpak vast om van Etten-Leur een dementievriendelijke gemeente te maken.		
2.3 We voeren de activiteiten uit van het vastgestelde plan van aanpak voor jongeren tussen de 12 en 18 jaar. We maken hiervoor prestatieafspraken met organisaties die de activiteiten voor jongeren organiseren. Mede door de ervaringen opgedaan tijdens de coronacrisis, gaan we samen met het jongerenwerk de gewenste aard en omvang van hun inzet in beeld brengen en daarover een besluit nemen.		

Doelstelling 3: **Het percentage mantelzorgers met hoge belasting is maximaal 30%.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
3.1 We ondersteunen mantelzorgers door subsidiëring van het steunpunt mantelzorg voor activiteiten zoals vriendendienst, cursussen en trainingen, buddyzorg, vrijwillige thuishulp en ondersteuningsgroepen.		
3.2 We waarderen mantelzorgers door het verstrekken van een mantelzorgwaardering en het organiseren van de week van de mantelzorger.		

Doelstelling 4: Het percentage inwoners dat nauwelijks of geen gevoelens van eenzaamheid ervaart, is minimaal 72%.	Uitvoering	Toelichting
4.1 We voeren het plan van aanpak uit om eenzaamheidsproblematiek aan te pakken. Dit doen we samen met onze inwoners en overige partners. In dit plan van aanpak hebben we aandacht voor preventie (vroegsignalering-preventie akkoord), ondersteuning en activiteiten voor eenzame en kwetsbare inwoners. We sluiten aan bij de vijf pijlers van het landelijke VWS-programma 'Eén tegen eenzaamheid'.		

Doelstelling 5: Het percentage werklozen ten opzichte van de beroepsbevolking is is in 2022 maximaal 4,1% (op basis van de juniramingen van het Centraal Planbureau).	Uitvoering	Toelichting
5.1 We stimuleren een goede samenwerking tussen gemeente, (voortgezet) onderwijs en bedrijfsleven om schoolverlaters zoveel mogelijk direct door te laten stromen naar de arbeidsmarkt. We voeren daarvoor het bestaande project 'Werken aan onderwijs' uit.		
5.2 We voeren het bestaande beleid van de Participatiewet uit en zetten daarbij de samenwerking met het lokale bedrijfsleven in het project 'Werk aan werk' voort.		
5.3 Samen met het regionale bedrijfsleven en het onderwijs geven we door het regionale actieplan 'Perspectief op Werk' een extra impuls aan personen die niet zelfstandig de weg naar werk vinden.		
5.4 We voeren het regionale actieprogramma 'Werken aan een krachtige regio' uit samen met het bedrijfsleven en onderwijs om de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt te verbeteren.		

Doelstelling 6: Het percentage inwoners dat nauwelijks tot geen financiële beperkingen ervaart om deel te nemen aan het maatschappelijk leven is hoger dan 74% (burgerpeiling).	Uitvoering	Toelichting
6.1 We voeren het regionaal armoedebeleidsplan uit. We handhaven de 120%-norm en hebben aandacht voor armoede bij gezinnen met kinderen.		
6.2 We voeren in regionaal verband een project vroegsignalering schulden uit om problematische schuldsituaties te voorkomen.		

Wat kostte het?

6. Sociaal domein *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-52.800	-54.112	-58.590	-56.852	1.738
Baten	12.638	12.531	12.054	12.124	71
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-40.162**	**-41.582**	**-46.536**	**-44.728**	**1.809**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-75	-	-	-	-
Onttrekking reserves	45	57	75	75	-
Resultaat programma	**-40.192**	**-41.525**	**-46.461**	**-44.653**	**1.809**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-			-	
Incidentele baten	-			-	
Resultaat structureel programma	**-40.192**	**-41.525**	**-46.461**	**-44.653**	**1.809**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bedrag
1. Werkplein: energietoeslag	245
2. Werkplein: energietoeslag	316
3. Werkplein: bijstand	270
4. Werkplein: bijzondere bijstand	-94
5. Werkplein: reïntegratie	68
6. Participtatie: dubieuze debiteuren	-239
7. Participatie: Buig	-201
8. Participatie: Schuldhulpverlening	53
9. Participatie: Vreemdelingenbeleid	70
10. Participatie: participatiebudget gemeente	116
11. Wmo: Huishoudelijke ondersteuning	137
12. Wmo: Begeleiding	244
13. Wmo: eigen bijdrage	75
14. Wmo: Beschermd Wonen	213
15. Jeugdzorg	393
16. Mantelzorgbeleid	47
17. Overig	95
Resultaat programma 6	**1.808**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap West Noord-Brabant (WVS);
- Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Werkplein Hart van West-Brabant;
- Gemeenschappelijke Regeling voor Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant;
- Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen regio Breda.

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Werkplein: energietoeslag	Van het Rijk kregen we budget voor de energietoeslag. Het Werkplein voert de regeling uit. Het betreft de doelgroep tot 120% van het sociaal miniumum inkomen. Een deel van het budget is niet besteed. Dit is een open-eind regeling. Aanvragen is mogelijk tot en met 31 maart 2023.
2. Werkplein: energietoeslag	Een deel van het budget voor de energietoeslag, voor de doelgroep 120% tot 130% van het sociaal minimum inkomen, is niet besteed. Dit is een open-eind regeling Aanvragen is mogelijk tot 1 april 2023. We gebruiken dit geld in 2023 om de energietoeslag uit te keren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
3. Werkplein: bijstand	In 2022 was het aantal bijstandsgerechtigden lager dan het aantal waarmee het Werkplein in de begroting rekening hield. De uitkeringslasten vallen daarom lager uit.
4. Werkplein: bijzondere bijstand	Meer inwoners maakten gebruik van de bijzondere bijstand en maatschappelijke participatie dan waarmee we in de begroting rekening hielden.
5. Werkplein: reïntegratie	Er waren minder kosten dan voorzien, vooral door minder ingekochte leerwerktrajecten. Binnen het Werkplein vond een tijdelijke verschuiving van personele inzet plaats voor extra onvoorziene taken (verstrekken energietoeslag, bemiddeling van Oekraïners naar werk en afwikkeling Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers).
6. Participtatie: dubieuze debiteuren	Het Werkplein rekende de voorziening dubieuze debiteuren door. In 2022 waren er meer bijstandsgerechtigden dan 2021. Hierdoor zijn er meer debiteurenvorderingen. Ook zijn er meer openstaande vorderingen oninbaar verklaard. We verhogen de voorziening dubieuze debiteuren door de toename van nieuwe bijstandsvorderingen.
7. Participatie: Buig	Het definitieve rijksbudget Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) voor de uitkeringslasten is lager vastgesteld dan waarmee we in de begroting rekening hielden.
8. Participatie: Schuldhulpverlening	De huidige schuldhulpverlener (Kredietbank Nederland) zet minder in op saneringskredieten dan de voormalige schuldhulpverlener (Plangroep). Een saneringskrediet wordt verstrekt waarmee alle schuldeisers in één keer afbetaald worden en de schuldenaar nog maar één schuldeiser heeft, namelijk de verstrekker van het saneringskrediet. Omdat dit voor de schuldenaar rust geeft, bespreken we op dit moment met de Kredietbank om dit instrument vaker in te zetten.
9. Participatie: Vreemdelingenbeleid	Het jaar 2022 was een opstartjaar. Hierdoor had het Werkplein niet de gehele jaarbijdrage voor de inburgeringsvoorzieningen en uitvoeringskosten nodig. Alleen voor de tweede helft van 2022 bracht het Werkplein voorschotten in rekening.
10. Participatie: participatiebudget gemeente	Het Werkplein heeft enkele extra taken gedeeltelijk met het zittende personeel uitgevoerd. Hiervoor is minder extra personeel aangetrokken. Daardoor is er sprake van lagere uitvoeringskosten (€ 42.000). Van het Rijk ontvingen we een hogere rijksbijdrage voor het verstekken van loonkostensubsidies dan waar we in de begroting rekening mee hadden gehouden (€ 75.000).
11. Wmo: Huishoudelijke ondersteuning	In de begroting 2022 hielden we rekening met een stijging van 1% per maand (ruim 12% op jaarbasis). Ondanks de stijgende aantallen dalen vanaf oktober 2022 de kosten. Deze daling is toe te schrijven aan de nieuwe overeenkomst voor Huishoudelijke Ondersteuning. Met het in werking treden van deze nieuwe overeenkomst zijn cliënten overgezet naar lichtere en daarmee goedkopere categorieën van huishoudelijke ondersteuning (van HO plus naar HO stabilisatie).
12. Wmo: Begeleiding	In het laatste half jaar 2022 zien we een lichte daling van het aantal inwoners dat een beroep doet op de maatwerkvoorziening begeleiding. De oorzaak van deze daling is een betere inrichting van algemene voorzieningen, waarvoor geen indicatie van Wmo noodzakelijk is. Ook sturen we scherper op doorstroom naar behandeling in het kader van de zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg. Bij de tweede bestuursrapportage 2021 namen we € 500.000 extra budget op voor de stijging die we in de laatste helft 2021 zagen. Deze stijging zette niet door.

Onderwerp	Toelichting
13. Wmo: eigen bijdrage	We ontvingen een hoger bedrag aan eigen bijdragen van het Centraal Administratie Kantoor, dan waarmee we in de begroting rekening hielden. Bij de invoering van het abonnementstarief per 2020 raamden we een te groot bedrag aan inkomsten af.
14. Wmo: Beschermd Wonen	Met ingang van 2022 trad de Gemeenschappelijke Regeling in werking en voert Breda de taken uit namens alle gemeenten. Over 2022 bedroeg het resultaat voor Etten-Leur € 713.000 positief. In de begroting hielden we rekening met € 500.000. De gemeente Breda begrootte in het eerste jaar voorzichtig omdat nog onzekerheid bestond over de uitname uit het budget vanwege de uitstroom vanuit Beschermd Wonen naar de Wet langdurige zorg. Deze uitstroom was hoger dan verwacht. Daarnaast was er een stijging door de toekenning van loon- en prijsbijstelling.
15. Jeugdzorg	Over de totale jeugdzorg is er sprake van een overschot. In 2022 zien we een lichte daling van de gedwongen jeugdhulp en lagere organisatiekosten. Daar staat tegenover dat de complexere (duurdere) jeugdzorg toenam.
16. Mantelzorgbeleid	In 2022 ontvingen wij van het Rijk extra geld voor het verder ontwikkelen en versterken van de mantelzorgondersteuning. Wij maakten hiermee in 2022 een start. We gebruiken dit geld in 2023 voor de uitvoering in 2023. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
17. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

7. Volksgezondheid en milieu

Wat wilden we bereiken?

Een duurzame en gezonde leefomgeving creëren en behouden.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting	Ambitie 2022
Percentage inwoners van 19 jaar en ouder met een Body Mass Index (BMI) van 25 kg/m2	2020	45,6	54,5	45
Percentage inwoners van 19 jaar en ouder) met een hoge emotionele/sociale eenzaamheidscore	2020	44,6	44,6	42
Omvang huishoudelijk restafval in kg/inwoner (fijn afval) (BBV)	2021	94	75	100
Duurzaamheidsscore (score 1-100) (Telos duurzaamheidsmonitor)[1]	2021	48,4	48,4	48,5
Hoeveelheid hernieuwbare energie (BBV)	2020	19,0	32,5	30

1 Telos - universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling

(BBV : Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De nieuwe Burgerpeiling houden we in het voorjaar van 2023.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.

Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: Minder dan 45 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een Body Mass Index (BMI) van 25 en hoger. Minder dan 42 % van de inwoners van 19 jaar en ouder heeft een hoge emotionele/sociale eenzaamheidscore.		
	Uitvoering	Toelichting
1.1 We zetten samen met partners per wijk een netwerk op. De deelnemers helpen inwoners met het aanpakken van overgewicht, bewegingsarmoede, alcohol- en/of drugsproblemen en sociaal isolement. Het doel is gedrag te veranderen. Ook organiseren zij activiteiten ter preventie.		
1.2 We starten met de gefaseerde introductie van de aanbevelingen voor inwoners om op wijkniveau te komen tot een leefomgeving die de gezondheid van de bewoners beschermt, bewaakt en bevordert.		
1.3 We verlenen medewerking aan de Stichting Hartveilig Etten-Leur zodat we ook in 2022 over een dekkend AED netwerk (gebaseerd op het principe van de zes minutenzone) beschikken.		

Doelstelling 2: We beheren de gemeentelijke riool- en watervoorziening doelmatig en duurzaam om het (afval)watersysteem toekomstbestendig te maken.		
	Uitvoering	Toelichting
2.1 We starten een onderzoek welke aanvullende maatregelen nodig zijn om de gevolgen van de klimaatverandering op te vangen en schade te voorkomen, weg te nemen of minstens te beperken. We houden daar bij elke reconstructie rekening mee.		
2.2 We werken samen met onze partners aan de verbetering van de waterhuishouding op het bedrijventerrein 'Vosdonk'. We verwachten dat de uitvoering op zijn vroegst in 2023 start. Voordat de uitvoering kan plaatsvinden, is akkoord van Waterschap Brabantse Delta nodig voor aanvullend budget. Als dat akkoord is spreken we met Prorail om een duiker onder het spoor aan te leggen. Ook moeten we een projectplanprocedure doorlopen (Waterwet) bij Waterschap Brabantse Delta. Pas daarna kunnen we het project voor uitvoering voorbereiden en aanbesteden.		We startten de projectplan procedure. Ook stelden we een plan van aanpak op van de uit te voeren maatregelen. We verwachten nog steeds dat de uitvoering in 2023 zal starten.

Doelstelling 3: De omvang huishoudelijk restafval (fijn afval) bedraagt maximaal 100 kg per inwoner.		
	Uitvoering	Toelichting
3.1 We zamelen het huishoudelijk afval gescheiden in en bestrijden zwerfafval actief.		
3.2 We kiezen voor een aanpak met aandacht voor preventie en toezicht op zwerfafval en illegaal storten. Dit doen we in samenwerking met de gemeente Breda.		
3.3 Vanaf juli 2022 moeten inwoners verpakkingsafval van plastic, blik en drinkpakken (PBD) zelf brengen naar ondergrondse perscontainers in de wijken. De huis-aan-huis inzameling hiervoor stopt op dat moment.		

Doelstelling 4: **De duurzaamheidsscore volgens TELOS[1] duurzaamheidsmonitor bedraagt** **minimaal 48,5 (schaal 1-100).**		
	Uitvoering	**Toelichting**
4.1 Op 1 juli 2022 zijn we voor het onderdeel milieu en duurzaamheid voorbereid op de Omgevingswet.		
4.2 De ambities en doelstellingen voor milieu en duurzaamheid zijn opgenomen in de Omgevingsvisie.		
4.3 We voeren het gemeentelijk saneringsprogramma geluid uit.		
4.4 We stellen voor de externe veiligheid aandachtsgebieden voor risicobronnen vast. Het gaat om (bedrijfsmatige) activiteiten waar de omgeving risico en hinder van kan ondervinden. De vaststelling vindt plaats voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet.		
4.5 We nemen maatregelen om de gevolgen van klimaatverandering te bestrijden. We doen dit aan de hand van een uitvoeringsprogramma.		
4.6 We stellen in overleg met partners een 'Transitievisie warmte' voor de gehele gemeente op.		
Doelstelling 5: **In 2030 wordt in West-Brabant 2,2 TWh grootschalig en 0,5 TWh kleinschalig aan duurzame elektriciteit opgewekt**		
	Uitvoering	**Toelichting**
5.1 We stellen programma's en actieplannen op. Daarbij betrekken we netbeheerder Enexis, bedrijven en lokale initiatieven. Het doel is om de lokale opgave uit de Regionale Energie Strategie vóór 2030 te halen.		Inmiddels is duidelijk dat het elektriciteitsnet voorlopig onvoldoende capaciteit heeft. Grootschalige teruglevering is niet mogelijk. We bekijken of we tot lokale oplossingen kunnen komen in het project Grote Oogst.
5.2 Als onderdeel van de Omgevingsvisie stellen we beleid voor zonneparken en windmolens vast.		
Doelstelling 6: **In 2030 zoveel als mogelijk woningen gereed of geïsoleerd te hebben voor de overstap naar een alternatief voor aardgas.**		
	Uitvoering	**Toelichting**
6.1 We organiseren wijkacties om isolatie van woningen op het benodigde niveau te brengen.		

1 universitair kenniscentrum duurzame ontwikkeling

Wat kostte het?

7. Volksgezondheid en milieu *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-13.317	-12.520	-12.547	-12.318	229
Baten	12.728	11.532	11.436	11.345	-90
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-589**	**-988**	**-1.111**	**-973**	**138**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-100	-	-	-	-
Onttrekking reserves	-	100	100	100	-
Resultaat programma	**-689**	**-888**	**-1.011**	**-873**	**138**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-100			-	
Incidentele baten	-			100	
Resultaat structureel programma	**-589**	**-888**	**-1.011**	**-973**	**138**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post “overig” gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bed
1. Duurzaamheid	141
2. Afval - huishoudelijk restafval	84
3. Afval - milieustraat	83
4. Afval - inzamelvoertuigen	72
5. Afval - GFT	-52
6. Afval - algemeen	381
7. Voorziening afval	-618
8. Sanering asbestverontreiniging	45
9. Rioolheffing	-55
10. Riolering	74
11. Voorziening riolering	-118
12. Overig	101
Resultaat programma 7	**138**

Verbonden partijen

Aan de realisatie van de doelstellingen van dit programma leveren de volgende verbonden partijen een bijdrage:

- Gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen;
- Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB);
- Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD);
- Gemeenschappelijke Regeling Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV);
- N.V. Brabant Water.

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Duurzaamheid	Door een langere voorbereidingstijd en personele wisselingen zijn de projecten later gestart.
2. Afval - huishoudelijk restafval	In 2022 hadden we lagere verwerkingskosten omdat we 230 ton minder restafval inzamelden. We hadden hierdoor minder personeelkosten voor de inzameling en betaalden minder verbrandingsbelasting.
3. Afval - milieustraat	De hoeveelheid van de duurdere afvalstromen (asbest, dakleer, gips en tapijt) was aanzienlijk lager dan in 2021. Ook de hoeveelheid tuinafval dat inwoners brachten was lager. Door het aandrukken van afval in de containers voeren we minder containers af en zijn de kosten lager.
4. Afval - inzamelvoertuigen	De opgenomen onderhoudskosten voor de nieuwe afval-inzamelvoertuigen gebruikten we in 2022 niet.
5. Afval - GFT	Door de verlengde zomerinzameling (tot en met november) betaalden we meer aan brandstof- en personeelkosten. Dit leidde niet tot meer ingezameld GFT afval. We zamelden 670 ton minder GFT in dan vorig jaar.
6. Afval - algemeen	We gaven minder uit aan externe advieskosten, publicaties en het wassen van ondergrondse containers. Ook hadden we minder nieuwe mini-containers nodig.
7. Voorziening afval	Door de combinatie van hogere opbrengsten uit afvalstromen en lagere inzamel- en verwerkingskosten waren de totale inkomsten hoger dan de uitgaven. Dit verschil storten we in de voorziening afval.
8. Sanering asbestverontreiniging	Het saneren van de asbestverontreiningen op het kabeltracé van Enexis is nog niet afgerond. We gebruiken dit geld in 2023 om de werkzaamheden uit te voeren. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
9. Rioolheffing	Door de economische crisis zijn er meer kwijtscheldingen toegekend dan we hadden voorzien.
10. Riolering	Door onderbezetting binnen het team besteedden we minder onderhoudskosten aan riolering algemeen, drukriolering en pompgemalen.
11. Voorziening riolering	De totale inkomsten bij riolering waren hoger dan dan de uitgaven. Het verschil storten we in de voorziening riolering.
12. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wat wilden we bereiken?

In Etten-Leur is het goed wonen, werken en recreëren.

Wat hebben we gemeten?

Indicator	Laatste meting	Vorige meting	Laatste meting	Ambitie 2022
Aantal nieuwe gebouwde woningen per 1.000 woningen (BBV)	2022	6,5	24,3	10,5
Score voor de sociaal-cultureel woonomgeving	2019	54	49,8	50
Waardering van buurt als leefomgeving	2021	8,01	7,86	8,00

(BBV : Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten)

De indicatoren waarvan de bron de Burgerpeiling is, gaan over de waardering en beleving van onze inwoners over wat we willen bereiken. Bij indicatoren waar de meting uit andere bronnen komt, zoals bijvoorbeeld het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS),
zijn uit verschillende jaren laatste metingen beschikbaar.

Op de website Waarstaatjegemeente.nl kunt u deze cijfers vergelijken met andere gemeenten. Hier vindt u nog meer indicatoren dan alleen de indicatoren die we hier opnemen.

De raad besloot de Burgerpeiling elke twee jaar te houden. De laatste Burgerpeiling hielden we eind 2021.
De nieuwe Burgerpeiling houden we in het voorjaar van 2023.
De resultaten daarvan nemen we op in de tweede bestuursrapportage 2023.

Wat is de stand van zaken?

	Beoogd resultaat is of wordt binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.
	Er is een risico of onzekerheid dat het beoogd resultaat niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit wordt gerealiseerd.
	Beoogd resultaat is of wordt niet binnen de tijd, het geld en de kwaliteit gerealiseerd.

Doelstelling 1: **De score voor de sociaal culturele woonomgeving (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 50.**	**Uitvoering**	**Toelichting**
1.1 We stellen een herziening van het bestemmingsplan 'Buitengebied' vast.		
1.2 We leggen tijdig (vóór 1 juli 2022) het ontwerp ter inzage van bestemmings- en wijzigingsplannen die in voorbereiding zijn. Zo voorkomen we extra werk omdat we deze plannen anders alsnog aan moeten passen aan de nieuwe wetgeving. Voor nieuwe initiatieven bekijken we of deze datum nog haalbaar is of dat het plan overeenkomstig de richtlijnen van de Omgevingswet opgesteld moet worden.		
1.3 We stellen de omgevingsvisie vast. Het gaat om allesomvattende afspraken voor de fysieke leefomgeving. De omgevingsvisie is daarmee de basis voor het omgevingsplan en de omgevingsprogramma's.		

Doelstelling 1: De score voor de sociaal culturele woonomgeving (op een schaal van 1-100) bedraagt minimaal 50.	Uitvoering	Toelichting
1.4 Bij inwerkingtreding* voldoen we aan de eisen van de Omgevingswet voor de omzetting van geldende bestemmingsplannen, verordeningen, werkprocessen en een deel van het Activiteitenbesluit naar het omgevingsplan.		
1.5 We voldoen aan de minimale eisen voor aansluiting op het landelijke portal voor het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).		
1.6 We verwerven gronden afhankelijk van de keuzes in de omgevingsvisie voor stedelijke uitbreiding. Eventuele verwerving van gronden op strategische binnenstedelijke locaties (waaronder het bedrijventerrein) is afhankelijk van het aanbod.		We voerden gesprekken over de verwerving van gronden. Tot daadwerkelijke overdracht kwam het nog niet.
1.7 Bij inwerkingtreding* voldoen we aan de eisen van de Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen.		

* *We vervingen 'Op 1 juli 2022' door 'Bij inwerkingtreding'.*

Doelstelling 2: Etten-Leur bouwt gemiddeld 200 woningen per jaar.	Uitvoering	Toelichting
2.1 We verwachten in 2022 ongeveer 500 woningen aan de woningvoorraad toe te voegen. Op basis van de plannen verwachten we deze verdeling naar woningtype: 70% appartement en 30% grondgebonden woning. De verdeling in categorie is: 45% sociale huur, 4% middeldure huur en 51% middeldure en dure koop.		
Bij woningbouwplannen spreken we af hoeveel huurwoningen (sociaal en middelduur) en goedkopere koopwoningen onderdeel van het plan zijn. We werken per saldo aan een gevarieerd aanbod van woningen in uiteenlopende prijsklassen en voor diverse doelgroepen.		
2.2 We spelen actief in op uiteenlopende actuele huisvestingsvraagstukken en bieden ruimte voor vernieuwende woonvormen zoals tiny houses, hout(skelet)bouw en vormen van wonen en zorg.		
2.3 We actualiseren samen met onze partners de opgaven 'wonen met zorg' en maken daar passende prestatieafspraken over.		We vertalen het resultaat van het overleg in een woonzorgvisie. Deze bieden we in het derde kwartaal van 2023 ter besluitvorming aan.
2.4 We vertalen de in 2021 vastgestelde kaderafspraken met woningcorporatie Alwel en de Huurdersbelangenvereniging, naar actie- en gebiedsplannen.		
2.5 De woningen die we bouwen voldoen aan de behoeften. Deze onderzoeken we elke 3-4 jaar. We werken per woningbouwplan de kaders uit. De raad stelt deze vast. In 2022 voeren we samen met Alwel het onderzoek uit.		
2.6 We stemmen onze woningbouwplannen jaarlijks af met de regio en provincie.		

Wat kostte het?

8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing *(bedragen x € 1.000)*	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Aangepaste begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Lasten	-11.311	-15.246	-2.796	-3.404	-608
Baten	10.754	14.155	3.606	4.228	621
Totaal saldo van baten en lasten programma	**-557**	**-1.090**	**811**	**824**	**13**
Mutaties eigen vermogen:					
Toevoeging reserves	-1.676	-1.963	-2.910	-4.320	-1.410
Onttrekking reserves	1.147	911	367	1.784	1.417
Resultaat programma	**-1.086**	**-2.142**	**-1.732**	**-1.712**	**20**
Incidenteel					
Incidentele lasten	-704			-2.710	
Incidentele baten	554			2.710	
Resultaat structureel programma	**-936**	**-2.142**	**-1.732**	**-1.712**	**20**

Toelichting financieel resultaat

We verantwoorden onze financiële cijfers op hoofdlijnen. Dat betekent dat we afwijkingen alleen toelichten wanneer ze € 50.000 of hoger zijn. De post "overig" gaat steeds over één of meerdere afwijkingen die kleiner zijn dan € 50.000.
Posten die politiek relevant zijn lichten we toe.

Bij de toelichting op het financiële resultaat nemen we **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.
We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Bed
1. Flexibele woningen	350
2. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	-350
3. Volkshuisvesting	95
4. Leges planologie	-61
5. Reserves grondbedrijf	-1.060
6. Reserves grondbedrijf	1.417
7. Exploitatie grondbedrijf	718
8. Exploitatie grondbedrijf	-1.075
9. Overig	-14
Resultaat programma 8	**20**

Toelichting afwijkingen (op website anders weergegeven)

Onderwerp	Toelichting
1. Flexibele woningen	Het project flexibele woningen is vertraagd. We storten dit bedrag daarom in de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
2. Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	Het project flexibele woningen is vertraagd. We storten dit bedrag daarom in de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden.
3. Volkshuisvesting	Niet alle werkzaamheden zijn uitgevoerd. Hiervoor is extra capaciteit nodig. We gebruiken € 83.000 om extra capaciteit in te huren voor het vaststellen van de Woonzorgvisie in 2023. We nemen daarvoor een resultaatbestemming op.
4. Leges planologie	Projecten duren langer en zijn ingewikkelder. Hierdoor verschuiven de opbrengsten naar het volgende jaar.
5. Reserves grondbedrijf	We stortten meer in de reserves grondbedrijf door een hogere vrijval van de voorziening, en minder door lagere winstnemingen, fondsafdrachten en vereveningen tussen reserves.
6. Reserves grondbedrijf	We onttrokken meer aan de reserves grondbedrijf voor het aanvullen van de voorziening en de exploitatie saldi van enkele complexen.
7. Exploitatie grondbedrijf	De kosten van de grondexploitatie waren lager, voornamelijk door verschuiving in uitvoering en te hoog geraamde planschade.
8. Exploitatie grondbedrijf	De kosten van de grondexploitatie waren lager dan begroot, dus we voegden ook minder toe aan de voorraadwaarde op de balans.
9. Overig	Eén of meerdere afwijkingen, kleiner dan € 50.000.

Paragrafen

De paragrafen geven inzicht in de beheersmatige aspecten en risico's van een aantal onderdelen die dwars door alle programma's heen lopen.

Vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) moeten we een aantal verplichte paragrafen bij de begroting en het jaarverslag opnemen, dit zijn: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Naast deze verplichte onderdelen nemen we ook een paragraaf Investeringen op.

Lokale heffingen

Lokale heffingen

Bij lokale heffingen gaat het om inkomsten die de gemeente ontvangt van inwoners en bedrijven.

We maken onderscheid tussen belastingen en rechten. Belastingen zijn geldbedragen die inwoners en bedrijven betalen, zonder dat de gemeente daarvoor een directe tegenprestatie levert. Onroerendezaakbelasting (OZB) is een voorbeeld.
Rechten betalen inwoners en bedrijven om kosten die de gemeente maakt te dekken. Dit zijn bijvoorbeeld rioolheffing en leges.

Kwijtscheldingsbeleid

Onder bepaalde voorwaarden verlenen we kwijtschelding voor de rioolheffing en de afvalstoffenheffing.
Deze kwijtschelding geldt alleen voor inwoners met een inkomen van minder dan 100% van de bijstandsnorm.

In dit overzicht staan de verleende bedragen aan kwijtschelding.

(bedragen x € 1.000)	2021	2022
Kwijtschelding	-469	-466

Begrote en werkelijke opbrengst 2022

In dit overzicht staan de begrote opbrengst en de werkelijke opbrengst van de belastingen en rechten in 2022.

We nemen **voordelen** op als een **positief bedrag** en **nadelen** als een **negatief bedrag**.

Lokale heffingen *(bedragen x € 1.000)*	Begrote opbrengst 2022	Werkelijke opbrengst 2022	Verschil
Onroerendezaakbelasting	8.939	9.008	69
Reinigingsheffingen	5.636	5.616	-20
Rioolheffingen	4.059	4.209	149
Hondenbelasting	240	239	-2
Lijkbezorgingsrechten	90	116	26
Precariobelasting	0	0	0
Leges omgevingsvergunningen	1.035	1.065	30
Overige leges	996	979	-17
Marktgelden	35	32	-4
Parkeerbelasting	731	671	-60
Totaal	**21.762**	**21.934**	**172**

Kostendekkendheid tarieven

We maakten een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen. Dit is verplicht volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). We laten zien hoe we er voor zorgen dat de tarieven

niet hoger dan kostendekkend zijn. Kostendekkend betekent dat de verwachte opbrengsten niet hoger zijn dan de verwachte kosten. De gemeente houdt er dus niets aan over.

Overhead

Bij de kosten houden we rekening met een opslag van 84% voor overhead op de salariskosten en de kosten van inhuur derden.

Compensabele BTW

Voor overheidstaken kunnen gemeenten de BTW die ze moeten betalen declareren bij het BTW-compensatiefonds. Denk hierbij aan afvalinzameling of rioolwerkzaamheden. Hierdoor is de BTW per saldo geen kostenpost voor de gemeente. Het BTW-compensatiefonds wordt echter gevoed door gemeenten zelf. Hiervoor zijn gemeenten gekort op de uitkering vanuit het Gemeentefonds.

Door deze korting op het Gemeentefonds is het toegestaan om het BTW-bedrag in de berekening van het tarief mee te nemen.

Marktgeld

Omdat de weekmarkt een maatschappelijke en sociale functie heeft streven we hierbij niet naar 100% kostendekkendheid.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2022	Aangepaste Begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Kosten	-43	-43	-39	3
Overhead	-22	-22	-22	0
Totale kosten	**-65**	**-65**	**-61**	
Opbrengst	49	40	36	-4
Dekkingspercentage	**76%**	**62%**	**59%**	

Lijkbezorgingsrechten

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2022	Aangepaste Begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Beheer begraafplaats	-121	-116	-106	10
Overhead	-19	-19	-19	0
Totale kosten	**-140**	**-135**	**-125**	
Opbrengst	90	90	116	26
Dekkingspercentage	**64%**	**67%**	**93%**	

Reinigingsheffingen

Voor de reinigingsheffingen (afvalstoffenheffing en reinigingsrecht) geldt als uitgangspunt dat deze 100% kostendekkend zijn.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2022	Aangepaste Begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Kosten reiniging	-5.768	-5.788	-5.254	534
Inkomsten reiniging (exclusief afvalstoffenheffing)	-1.459	-1.315	-1.309	-6
Netto kosten	-4.309	-4.473	-3.945	528
Overhead	-454	-521	-521	0
BTW	-833	-842	-732	110
Inzet voorziening	200	200	200	-
Totale kosten	**-5.396**	**-5.636**	**-4.998**	**638**
Opbrengst heffingen	5.396	5.636	5.616	-20
Dekkingspercentage voor storting in voorziening	**100%**	**100%**	**112%**	
Storting voorziening (resultaat afval)	0	0	-618	-618
Dekkingspercentage na storting in voorziening	**100%**	**100%**	**100%**	

Rioolheffing

Het huidige verbreed gemeentelijk rioleringsplan (VGRP) is de basis voor de rioolheffing. Het uitgangspunt is dat deze 100% kostendekkend is.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2022	Aangepaste Begroting 2022	Werkelijk 2022	Resultaat 2022
Kosten riool	-3.578	-3.221	-3.141	80
Overhead	-277	-277	-277	0
BTW	-349	-337	-262	75
Inzet voorziening	168	0	0	0
Totale kosten	**-4.037**	**-3.835**	**-3.680**	**155**
Opbrengst heffingen	4.037	4.059	4.004	-55
Dekkingspercentage voor storting in voorziening	**100%**	**106%**	**109%**	
Storting voorziening (resultaat riolering)	0	-207	-324	-118
Dekkingspercentage na storting in voorziening	**100%**	**100%**	**100%**	

Leges

De gemeente brengt voor een aantal diensten de kosten in rekening bij de aanvrager. Deze kosten noemen we leges. In de volgende tabel geven we per hoofdstuk van de tarieventabel

inzicht in de mate van kostendekkendheid, zowel begroot als werkelijk.

We ronden de bedragen af op € 1.000. Hierdoor kunnen afrondingsverschillen ontstaan.

Titel I **Algemene dienstverlening** ***(bedragen x € 1.000)***	**begrote kosten**	**begrote opbrengst**	**begroot %**	**werkelijke kosten**	**werkelijke opbrengst**	**werkelijk %**
1. Burgerlijke stand	-51	51	100%	-49	49	100%
2. Reisdocumenten	-371	315	85%	-343	263	77%
3. Rijbewijzen	-301	174	58%	-287	178	62%
4. Verstrekkingen uit Basisregistratie personen	-23	12	50%	-23	12	53%
5. Verstrekkingen uit het kiezersregister						
6. Wet bescherming persoonsgegevens						
7. Bestuursstukken						
8. Vastgoedinformatie						
9. Verklaring omtrent gedrag en overig	-20	10	49%	-20	10	51%
10. Gemeentearchief						
12. Leegstandswet						
14. Marktstandplaatsen						
15. Winkeltijdenwet						
16. Kansspelen						
17. Telecommunicatie	-267	350	131%	-280	392	140%
18. Verkeer en vervoer						
19. Diverse afschriften/aansluitvergunning riool	-52	25	48%	-52	14	27%

Titel II **Omgevingsvergunningen** ***(bedragen x € 1.000)***	**begrote kosten**	**begrote opbrengst**	**begroot %**	**werkelijke kosten**	**werkelijke opbrengst**	**werkelijk %**
1. Begripsomschrijvingen						
2. Vooroverleg/beoordeling conceptoverleg	-73	9	12%	-63	11	17%
3. Omgevingsvergunning	-991	1.012	102%	-982	1.027	105%
4. Vermindering						
5. Teruggaaf						
6. Intrekking omgevingsvergunning						
7. Wijziging omgevingsvergunning door wijziging project						
8. Bestemmingswijzigingen zonder activiteiten (vaststellen bestemmingsplannen)	-30	32	107%	-30	41	137%
11. Niet benoemde beschikking						

Titel III **Dienstverlening onder Europese dienstenrichtlijn *(bedragen x € 1.000)***	**begrote kosten**	**begrote opbrengst**	**begroot %**	**werkelijke kosten**	**werkelijke opbrengst**	**werkelijk %**
1. Horeca	-41	10	24%	-47	2	4%
2. Organiseren evenementen of markten	-39	9	23%	-45	0	1%
3. Prostitutiebedrijven						
7. Overig						
Totaal	-2.258	2.008	89%	-2.220	1.999	90%

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Het weerstandsvermogen is de relatie tussen alle bekende risico's waarvoor we geen maatregelen nemen en de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit de mogelijkheden en de middelen die de gemeente heeft (of kan hebben) om onvoorziene kosten op te vangen.

Deze paragraaf geeft inzicht in de mate waarin de gemeente Etten-Leur risico's met financiële gevolgen op kan vangen, zonder dat we hiervoor direct het beleid moeten aanpassen. Door de financiële risico's te beheersen en de weerstandscapaciteit hierop af te stemmen, voorkomen we dat elk risico dat zich voordoet direct dwingt tot bezuinigen of financiële lastenverzwaring.

Risico's

Actuele ontwikkelingen

Niet alle risico's zijn (direct) financieel te vertalen maar kunnen wel van grote invloed zijn op onze organisatie. Deze risico's vindt u daarom (nog) niet terug in onze top 10. Omdat deze risico's in meer of mindere mate van invloed zijn of worden op onze organisatie vinden we het belangrijk deze hier wel te benoemen. Het gaat hier onder meer om de hoge inflatie, de krapte op de arbeidsmarkt, de gevolgen van klimaatverandering, de krapte op de woningmarkt, de opvang van vluchtelingen en de stikstofcrisis.

In hoeverre dit van invloed is op het realiseren van de ambities uit het raadsprogramma is op dit moment moeilijk in te schatten.

Inventarisatie

Voor de geïnventariseerde risico's bepalen we de kans dat het risico zich voordoet en de mogelijke financiële gevolgen.

De 10 grootste risico's zijn:

- calamiteiten informatiebeveiliging: de risico's van informatiebeveiliging/privacybescherming door bijvoorbeeld hacking, phishing of ongeautoriseerd gebruik van onze systemen of datalekken. Het risico dat medewerkers zich in hun dagelijkse werk niet bewust zijn van hun eigen rol met betrekking tot informatiebeveiliging en privacy;
- wijzigingen in de Algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- crisismanagement: kosten door een calamiteit voor rekening van de gemeente;
- open einde regelingen Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Jeugdwet: er is een reëel risico dat de uitgaven voor Wmo meer dan evenredig stijgen door vergrijzing, extramuralisering[1], tariefstijgingen en de aanzuigende werking van het abonnementstarief.

[1] Extramuralisering is het streven om ouderen en inwoners met een geestelijke of verstandelijke beperking langer zelfstandig in de eigen woning te laten wonen en niet zo snel in aanmerking te laten komen voor verblijf in een zorginstelling. Inwoners met relatief lichte beperkingen wonen hierdoor steeds meer in de eigen woning in de wijk met een passend zorgaanbod, waardoor de aanspraak op voorzieningen van de Wmo stijgt.

Risico's zijn ook hoog voor jeugdzorg door de stijging van de doelgroep en de complexiteit van de vraagstukken;
- open einde regeling Participatiewet: de financiering van de sociale werkvoorziening door het Rijk blijft gekenmerkt door onzekerheden over de ontwikkeling van de rijkssubsidie en mate van loon-prijscompensaties;
- open einde regeling inkomensvoorzieningen en minimabeleid:
  Door invoering van de voorzieningenwijzer proberen we het bereik van de minimaregelingen te vergroten. Met een toename van het gebruik van de regelingen hielden we nog geen rekening in de begroting. Bij het in gebruik nemen van de voorzieningenwijzer brengen we de gevolgen voor het verwachte gebruik en de financiële gevolgen daarvan in beeld;
- ondermijningsrisico: de pogingen van de georganiseerde criminaliteit (onderwereld) om zich te mengen in onze samenleving en onze organisatie (bovenwereld). Ondermijning is een probleem dat de maatschappij verzwakt en uiteindelijk zelfs ontregelt.
- een deel van de bijstandspopulatie krijgt, ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, nog steeds minder kansen op de arbeidsmarkt: doelgroep 50+, statushouders, personen aangewezen op deeltijdwerk, personen met arbeidsbeperking (banenafspraak). Deze achterblijvende uitstroom betekent een financieel risico;
- ICT risico's: beschikbaarheid van onze applicaties en de informatie die daar is opgeslagen;
- Vosdonk - Noord: de exploitatie van dit gebied loopt door de aankoop van het Fri-Jado terrein door tot 2028. Door de ontwikkelingen op het gebied van lonen, prijzen, rente en afzetmogelijkheden levert dit risico's op voor de verkoop van de gronden.

Weerstandsvermogen

De weerstandscapaciteit bestaat uit de mogelijkheden en de middelen die de gemeente heeft (of kan hebben) om onvoorziene kosten op te vangen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In de tabel staat de weerstandscapaciteit die de gemeente beschikbaar heeft.

weerstandcapaciteit	***(bedragen x € 1.000)***
Saldo rekening	10.050
Voorgestelde resultaatbestemmingen	-1.812
Algemene risicoreserve (*)	11.180
Reserve exploitatierisico's	10.500
Onbenutte belastingcapaciteit	4.260
Post onvoorzien	250
Stille reserves	p.m.
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	**34.428**

(*) Uitgangspunt voor de bepaling van dit bedrag is de stand van de reserve op 31 december 2022 min de claims die op deze reserve rusten.

Benodigde weerstandscapaciteit

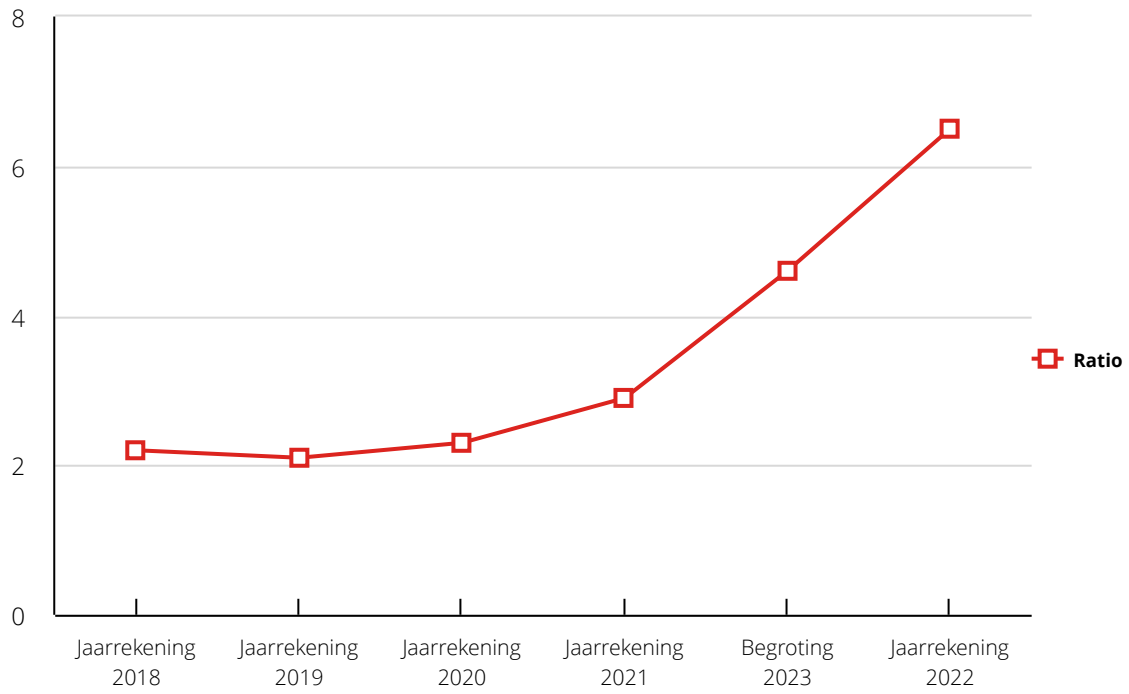
We voerden een risicosimulatie uit. Uit deze simulatie volgt dat het 90% zeker is dat we

alle risico's kunnen opvangen met een bedrag van € 5.319.000. Dit bedrag is de benodigde weerstandscapaciteit.

Ratio van het weerstandsvermogen
De ratio van het weerstandsvermogen geeft de verhouding weer van de beschikbare weerstandscapaciteit ten opzichte van de benodigde weerstandscapaciteit. Op basis van de risicosimulatie is de **ratio 6,5**.

Bij het opstellen van de begroting 2023 bedroeg deze ratio 4,6. De belangrijkste oorzaak is de stijging van de weerstandscapaciteit door het positieve rekeningsaldo.

Verloop ratio
In de grafiek ziet u de lijn van de ratio in de afgelopen jaren.

Ratio van het weerstandsvermogen zonder onbenutte belastingcapaciteit
Bij de berekening van de weerstandscapaciteit houden we rekening met de onbenutte belastingcapaciteit € 4.260.000.
De onbenutte belastingcapaciteit bestaat uit de mogelijkheden die de gemeente heeft om de belastingopbrengsten te verhogen.

Wanneer we de onbenutte belastingcapaciteit bij de berekening van het weerstandsvermogen buiten beschouwing laten is
de **ratio 5,7**.

Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
> 2,0	Uitstekend
1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
1,0 < x < 1,4	Voldoende
0,8 < x < 1,0	Matig
0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

Stille reserves

De totale omvang van het gemeentelijk vastgoed vertegenwoordigt een bepaalde waarde. Als de marktwaarde hoger is dan de boekwaarde van dit vastgoed is er sprake van een stille reserve. Omvang, verkoopbaarheid, de gebruiksmogelijkheden en de (on)mogelijkheid om het vastgoed of de locaties te herontwikkelen bepalen de marktwaarde. Deze factoren blijven onzeker en zijn moeilijk te beïnvloeden. De stille reserves brengen we jaarlijks in beeld bij de kadernota.

Project Nobelaer

Stand van zaken 2022

Realiseren van maatschappelijke effecten

Door de raadsbesluiten van 11 februari 2014, 22 februari 2016, 8 november 2016 en 30 oktober 2018 om nieuwbouw voor De Nobelaer te realiseren op het Banakker-terrein worden de effecten gerealiseerd met betrekking tot:

- de ontplooiing en ontwikkeling van kinderen en jongeren in hun diverse leefmilieus op school, in het gezin en in hun vrije tijd;
- alle inwoners komen op een laagdrempelige manier in aanraking met vormen van kunst en cultuur onder andere ter bevordering van de sociale verbondenheid;
- er is sprake van een betaalbaar cultuuraanbod met behoud van de bestaande functies van Nieuwe Nobelaer.

Politiek-bestuurlijk en draagvlak

Draagvlak voor nieuwbouw De Nobelaer is groot. Alle genoemde raadsbesluiten zijn bijna unaniem genomen. De overleggroep met de omgeving spreekt zich steeds positief uit over de planvorming en de wijze waarop wij hen betrekken bij de planvorming.

Algemene en externe omgeving

Met de inwoners communiceren we over de uitvoering en inrichting van het openbaar gebied rondom de nieuwbouw. We doen dat via de overleggroep omgeving, via social media, nieuwsbrieven en de website. Op 13 april hadden we een laatste bijeenkomst met de overleggroep omgeving, waarin we hen rondleidden door het nieuwe Cultuurhuis.
We legden het openbaar gebied gefaseerd aan. Begin mei rondden we de aanleg af door het in eigen beheer plaatsen van de laatste beplanting.

Veiligheid

Niet van toepassing.

Financiën

De raad besloot op 22 februari 2016 om het taakstellend krediet voor de realisatie van de nieuwbouw opnieuw vast te stellen. De aanbesteding voor de bouw startte in oktober 2017.
Uiteindelijk ontvingen we in de Europese niet-openbare aanbesteding één inschrijving. Naar onze mening was dit geen inschrijving waarop gunning van de opdracht kon plaatsvinden. Duidelijk was dat het budget uit februari 2016 voor het hele project (Banakker, Nieuwe Nobelaer en inrichting openbaar gebied) ontoereikend was in de huidige marktsituatie.
We stelden in oktober 2018 de raad daarom voor extra budget voor het project beschikbaar te stellen en een nieuwe aanbesteding te starten. Op 30 oktober 2018 besloot de raad het gevraagde extra budget beschikbaar te stellen. Hoewel nog niet alle herstelpunten zijn verholpen en de eindafrekening nog moet worden opgemaakt, verwachten we het project binnen het nieuwe projectbudget van 2018 te realiseren.

Planning

Na het succesvol afronden van de tweede aanbesteding gaven we op 17 april 2020 Bouwbedrijf Vrolijk BV opdracht voor de bouw van het nieuwe Cultuurhuis De Nobelaer. De bouw startte op 18 juni 2020 met het boren van de eerste paal. Het bereiken van het hoogste punt is op 16 maart 2021 gevierd. Op 24 december 2021 leverde de aannemer het gebouw aan ons op.

Kwaliteit uitvoering

De raad volgt de kaders van het proces van de nieuwbouw via hun klankbordgroep. Ook informeren we de raad schriftelijk wanneer daarvoor aanleiding is.

Capaciteit organisatie en samenwerking partners

Het project vergt een forse inspanning van de organisatie. We hebben daarvoor een projectorganisatie opgezet. We betrekken de Stichting Nieuwe Nobelaer daarbij intensief. De stichting participeert mee in alle fasen van het project.

Risico's

Met het verstrekken van de opdracht en de daadwerkelijke start van de bouw waren de risico's van de aanbesteding voor de bouw verdwenen. Uiteraard resteerden nog wel de risico's bij de realisatie van een dergelijk complex bouwwerk voor geld, planning en kwaliteit. Door intensief bouwtoezicht en regelmatige bouwvergaderingen probeerden we de risico's zo veel mogelijk te beperken. Alle aanbestedingstrajecten zijn succesvol afgerond.

Stand van zaken 2022

Tijdens de oplevering constateerden we een aantal herstelpunten. Ook komen er tekortkomingen aan het licht nu Stichting Nieuwe Nobelaer de nieuwbouw in gebruik heeft genomen. Een aantal van deze punten is in de eerste maanden na de oplevering al verholpen, de andere volgden later. Een aantal werkzaamheden kon namelijk pas in de zomer worden opgepakt. De meeste herstelpunten zijn tijdens de zomerperiode opgelost.

Het is nog niet gelukt de tribune in de grote zaal op te leveren. De in de zomerperiode doorgevoerde aanpassingen aan de tribune bleken niet afdoende. We treffen tijdelijke maatregelen zodat voorstellingen op een veilige wijze door kunnen gaan en ook evenementen die een vlakke vloer vereisen, georganiseerd kunnen worden. We zijn in overleg met de leverancier over het op zo kort mogelijke termijn komen tot een definitieve oplossing voor de problematiek.

Financiele kengetallen

Kengetallen en de financiele positie van de gemeente

Het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies bepaalt dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing vijf kengetallen worden opgenomen.

Met behulp van de kengetallen geven we inzicht in de financiële weerbaarheid en wendbaarheid van de gemeente. De kengetallen geven alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld van de financiële positie van de gemeente.

In de tabel staan de kengetallen voor de rekening 2022. Door ook de kengetallen uit de rekening 2020 en 2021 en de begroting 2022 op te nemen, krijgen we een beeld van het verloop van de kengetallen.

	Categorie	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Rekening 2022
1. Netto schuldquote zonder *	**A**	50%	46%	70%	**49%**
1. Netto schuldquote met *	**A**	48%	45%	69%	**48%**
2. Solvabiliteitsratio	**B**	22%	26%	19%	**29%**
3. Grondexploitatie	**A**	5%	1%	7%	**14%**
4. Structurele exploitatieruimte	**A**	2%	13%	1%	**12%**
5. Belastingcapaciteit	**A**	102%	101%	91%	**90%**

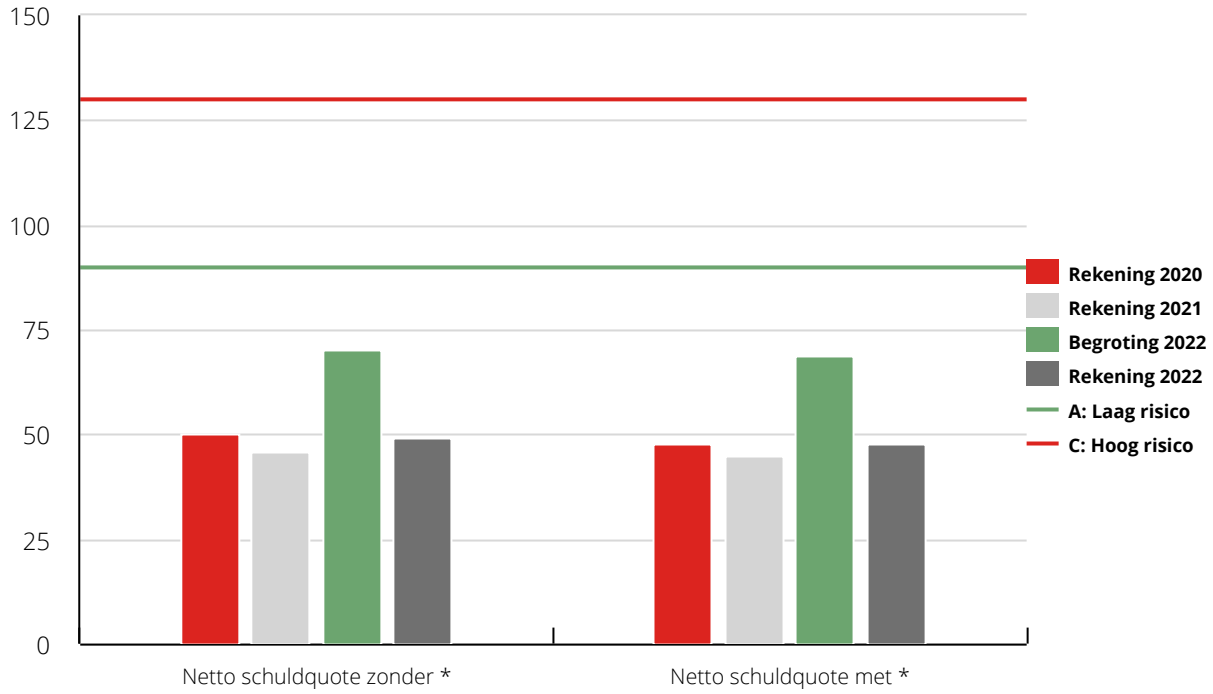
* correctie doorgeleende gelden

Om te beoordelen of de waarden van de kengetallen risicovol zijn of niet worden signaleringswaarden gebruikt.
Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol. Meer uitleg over deze signaleringswaarden staat hier.

Behalve voor de solvabiliteit vallen we overal in de categorie met het laagste risico (categorie A).

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten op de exploitatie. Hoe lager het percentage, hoe beter.

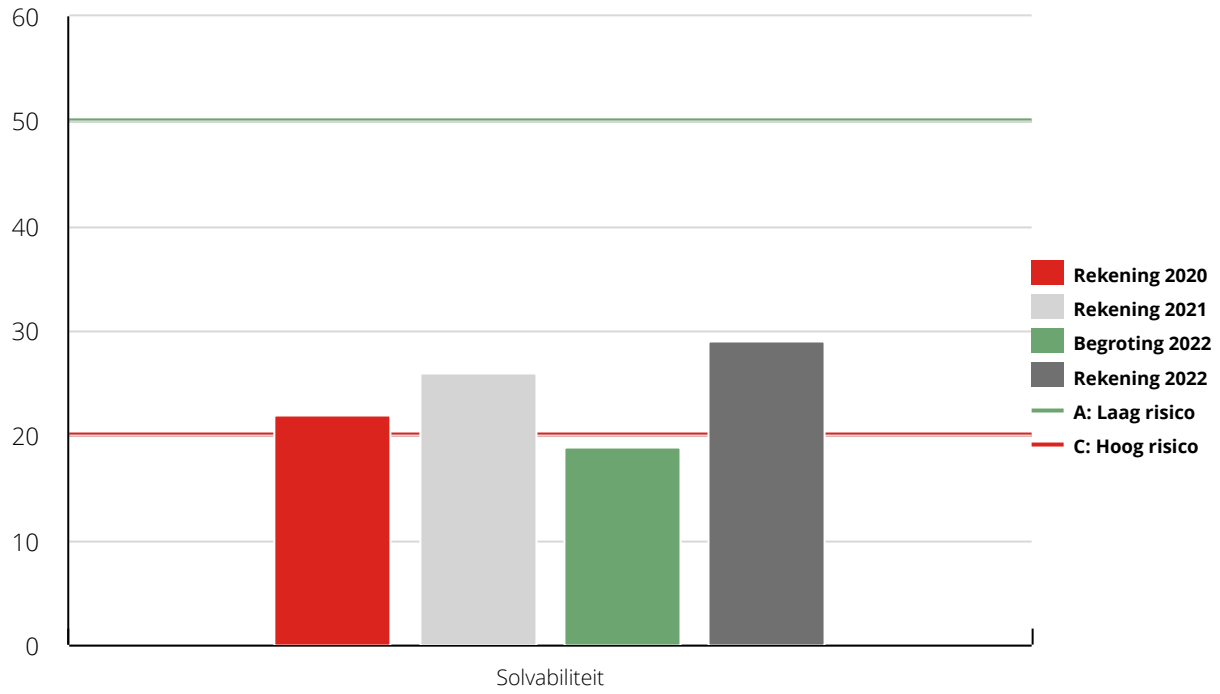

* correctie doorgeleende gelden

De gemeente lost af op afgesloten geldleningen maar sluit ook nieuwe leningen af om investeringen mogelijk te maken.
In 2022 steeg het bedrag aan leningen van € 60 miljoen naar € 77 miljoen. Hierdoor valt de netto schuldquote wat hoger uit dan in 2021. De omvang van onze schuld is nog relatief beperkt maar de stijging van rente zorgt wel voor een hoger risico bij nieuwe leningen.

Solvabiliteitsratio

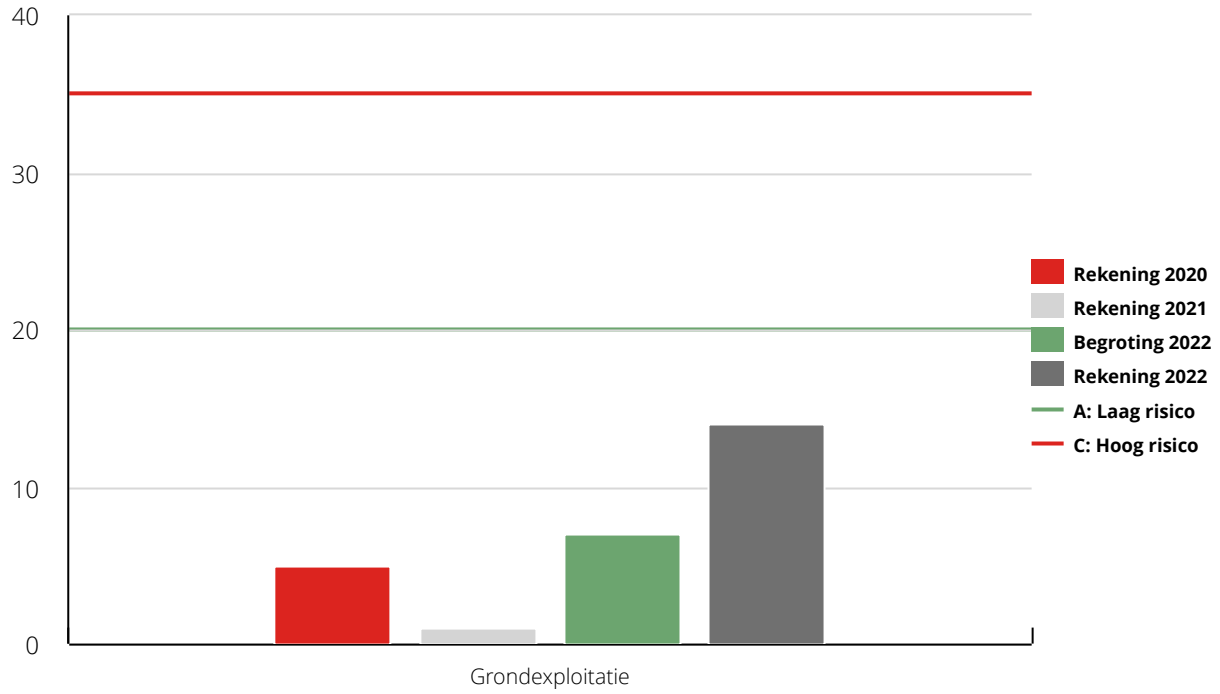
De solvabiliteit geeft inzicht in de mate waarin het bezit op de balans gefinancierd is door het eigen vermogen.
Hoe hoger de solvabiliteit, hoe groter de weerbaarheid.

De schulden namen af en de reserves stegen (met name door de positieve jaarresultaten in 2021 en 2022).
Hierdoor steeg de solvabiliteit tot ruim boven de 20%. We merken wel op dat een gedeelte van het resultaat 2022 gebruikt wordt voor dekking van de resultaatbestemmingen. Hierdoor zakt de solvabiliteit weer wat.

Grondexploitatie

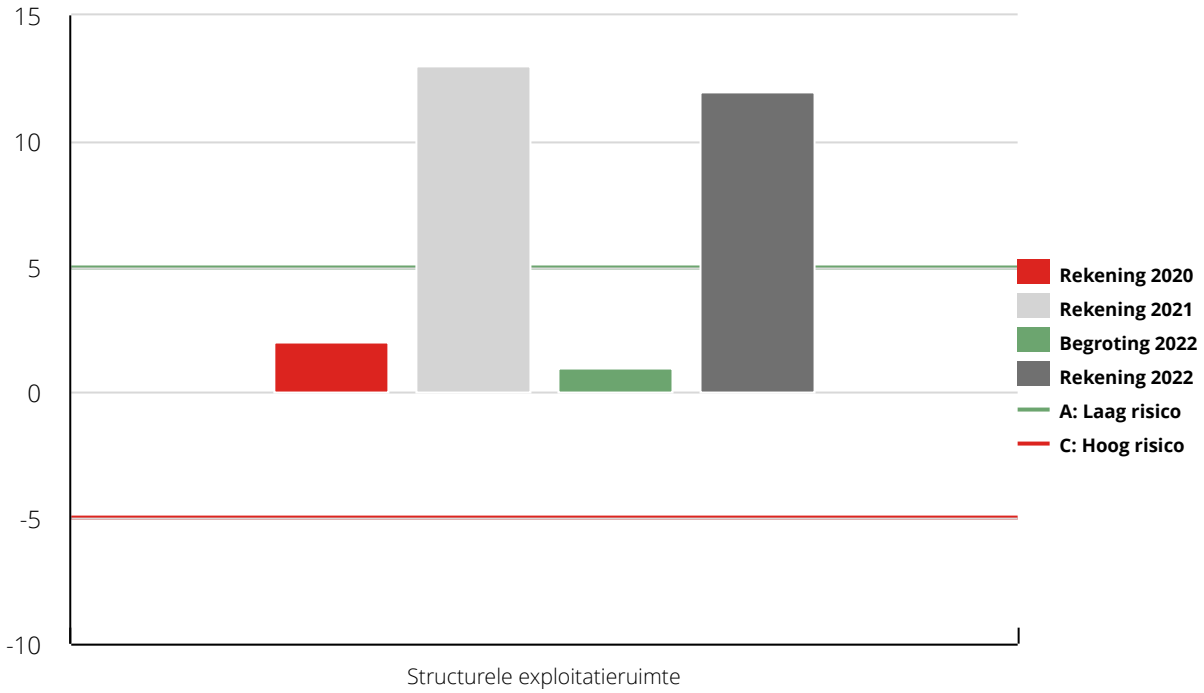
Het kengetal grondexploitatie laat zien hoe groot de grondpositie is ten opzichte van het totaal van de baten in de programmabegroting. Hoe lager het percentage, hoe beter.

In 2022 steeg de boekwaarde (en daarmee ook het kengetal). Met name door aankopen op bedrijventerrein Vosdonk.
Toch is daarmee nog steeds sprake van een relatief laag kengetal.

Structurele exploitatieruimte

Wanneer tegenover structurele lasten incidentele baten staan, ontstaat er op enig moment een probleem in de begroting.
Het kengetal structurele exploitatieruimte laat zien of dit het geval is. Een negatief percentage betekent dat het structurele deel van de begroting onvoldoende ruimte biedt om de lasten te blijven dragen.

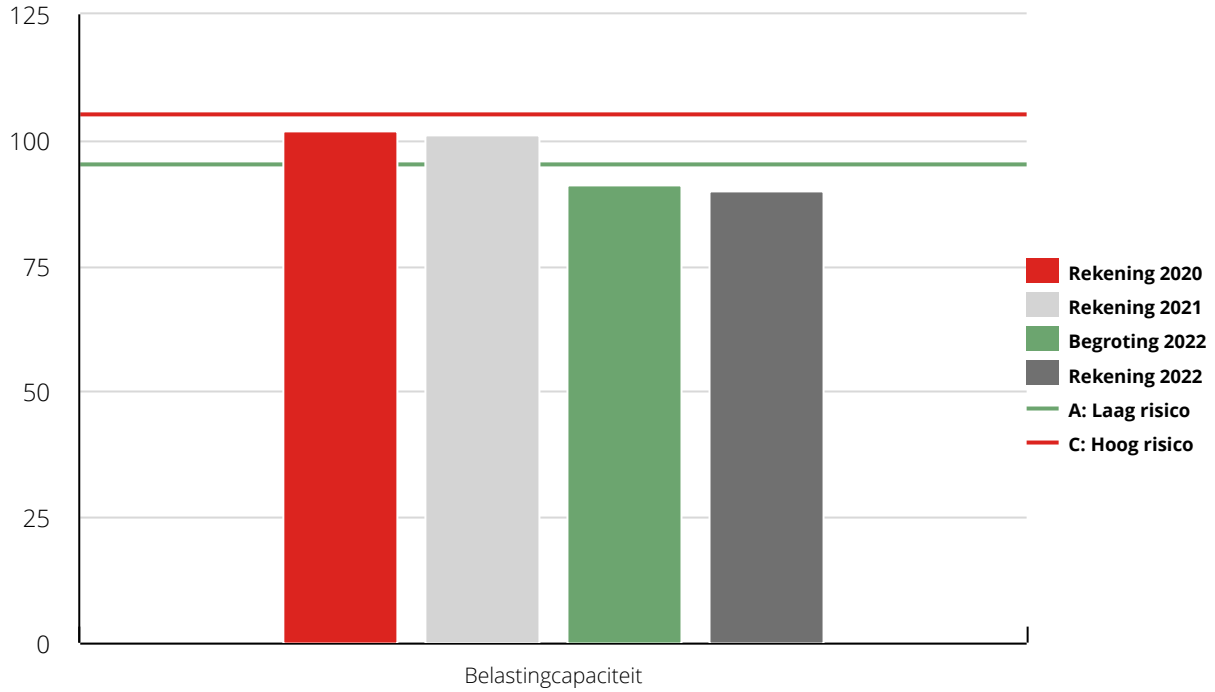

Structurele exploitatieruimte

Het rekeningsaldo is in 2022 positief. Daardoor is dit kengetal positief en valt het relatief hoog uit.

Belastingcapaciteit

Dit kengetal geeft inzicht in de mate waarin de gemeente een financiële tegenvaller kan opvangen of in hoeverre er ruimte is voor nieuw beleid. Een laag percentage betekent dat de gemeente meer inkomsten uit belastingen kan verwerven.

In 2022 steeg de onroerendezaakbelasting, daalde de afvalstoffenheffing en bleeft het rioolrecht gelijk.
Ten opzichte van 2021 daalt hierdoor het kengetal.

Signaleringswaarden

In de tabel ziet u bij welke categorie (A, B of C) de berekende waarden behoren.

Categorie A is het minst risicovol en categorie C het meest risicovol.

Kengetal	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1. Netto schuldquote zonder correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
1. Netto schuldquote met correctie doorgeleende gelden	< 90%	90 - 130 %	> 130 %
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50 %	< 20 %
3. Grondexploitatie	< 20 %	20 - 35 %	> 35 %
4. Structurele exploitatieruimte	Begroting > 0%	Begroting 0%	Begroting < 0%
5. Belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105 %	> 105 %

Op basis van deze indeling vullen we in de tabel van de jaarrekening 2022 per kengetal de categorie in.

Signaleringswaarden van de kengetallen

De kengetallen zijn bedoeld als instrument voor de raad om de financiële positie van de gemeente te beoordelen. De kengetallen worden niet gebruikt als extra normeringsinstrument voor het financieel toezicht door de provincies of het Rijk. De gezamenlijke provinciale toezichthouders constateerden dat het financiële beeld dat uit de kengetallen naar voren komt ook voor de toezichthouder belangrijk is voor het inzicht in de financiële positie van de gemeente. Om te beoordelen of de waarden van de kengetallen risicovol zijn of niet worden signaleringswaarden gebruikt. Categorie A is het minst risicovol en categorie C is het meest risicovol.

Onderhoud kapitaalgoederen

Onderhoud kapitaalgoederen

Om ervoor te zorgen dat kapitaalgoederen, zoals gebouwen en wegen, lang mee gaan is onderhoud nodig.
In deze paragraaf beschrijven we het beleid over het onderhoud van kapitaalgoederen.
Ook geven we informatie over de uitgaven voor dit onderhoud.

De kapitaalgoederen verdelen we in:
- kapitaalgoederen openbaar gebied;
- kapitaalgoederen gebouwen;
- kapitaalgoederen sportaccommodaties.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 1

De kapitaalgoederen in het openbaar gebied zijn:

- wegen;
- groen;
- verlichting;
- speeltoestellen en straatmeubilair;
- riolering, sloten en waterpartijen;
- afvalinzameling en parkeermeters.

De ontwikkelingen in 2022 lichten we toe.

Onderhoud openbaar gebied

Voor het onderhoud van de openbare ruimte legden we de kwaliteitsniveaus vast en hoeveel geld daarvoor nodig is. De kwaliteitsniveaus van het kenniscentrum voor verkeer, vervoer en infrastructuur CROW vertaalden we naar de situatie in Etten-Leur. We maken hiervoor gebruik van de letters A+ (5) tot en met D (1). Aanleg gebeurt altijd op niveau A+/A. Het beheer vindt plaats op niveau B (3) of C (2). Met de cijfers tussen haakjes kunnen we het gemeten niveau beoordelen.

We gebruiken niveau A+ (uitmuntend), niveau A (hoog) en niveau D (onacceptabel) niet voor beheer en onderhoud. Niveau A+/A zijn te kostbaar en niveau D mag niet voorkomen.

Integrale projecten

Integrale projecten zijn projecten met riolering, verharding, openbaar groen en verlichting.
In 2022 voerden we een aantal grootschalige integrale onderhoudsprojecten uit. Voorbeelden hiervan zijn: Bazuinlaan, Waldhoornlaan noordelijk van de Beiaard, Anna van Berchemlaan, Baai noordelijk van de Concordialaan, Van 't Hoffstraat tussen Concordialaan en Bootstraat, Stationsstraat tussen Anna van Berchemlaan en de Burgemeester Berettastraat en de Van den Elsenstraat tussen de Stationsstraat en de Lambertusstraat.

Wegbeheer
We pakten alleen de verharding aan in de volgende projecten: Westelijk deel Lazerijstraat, Grauwe Polder tussen de A58 en Sprundelsebaan.

Groenbeheer
Los van de integrale projecten vond er in 2022 geen grootschalig onderhoud plaats aan het openbaar groen. Zoals gebruikelijk voerden we de jaarlijkse inboet uit. Dit is het opnieuw inplanten op plaatsen waar andere planten zijn weggevallen. We startten met de ontwikkeling van een nieuw Groenplan waarin klimaatadaptie, duurzaamheid en biodiversiteit meer aandacht krijgen. We bieden dat in 2023 aan de raad aan.

Openbare verlichting
In 2019 startten we met het per wijk vervangen van de verlichting door energiezuinige LED-verlichting. Met de vervanging naar LED leveren we een bijdrage aan de CO_2-reductie. Ook wordt het beheer van de openbare verlichting eenvoudiger omdat we minder verschillende armaturen gebruiken. In 2022 vervingen we in het buitengebied en Centrum West verlichting door LED.

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied - 2
Leurse Haven
De uitvoering is in 2022 afgerond.

Westpolderplas
In 2020 startte het blauwalgenonderzoek in de Westpolderplas. Het onderzoek liep vertraging op omdat het veldonderzoek door de coronacrisis later begon en vanwege ziektegevallen binnen het projectteam. In de loop van 2022 ontvingen we een concept van de eerste resultaten. Hierna zijn de verschillende mogelijke maatregelen doorgerekend en voorzien van een kostenraming. We verwachten in 2023 de resultaten aan de raad voor te leggen.

Riolering
In 2022 voerden we diverse integrale projecten uit.

Sloten en waterpartijen
Ieder jaar maaien we de gemeentelijke sloten. We stelden hiervoor een bestek op met het waterschap en andere gemeenten. De werkzaamheden werden conform bestek uitgevoerd. Het waterschap voerde toezicht en directie uit. In 2022 voerde het waterschap geen baggerwerkzaamheden uit in Etten-Leur.

Begraafplaats
Aan de begraafplaats aan de Zundertseweg voerden we in 2022 alleen regulier onderhoud uit. In 2022 waren er 62 gebeurtenissen. Bij een gebeurtenis gaat het om begraven, plaatsing van urnen en het verstrooien van as. Door de coronacrisis was er een piek in 2020. Het aantal

gebeurtenissen daalt nu naar het gemiddelde van ongeveer 50 gebeurtenissen per jaar. De kostendekkendheid van de begraafplaats staat nog steeds onder druk.

Afvalinzameling
We baseren de afvalinzameling op het Gemeentelijk Afvalbeleidsplan 2020. We volgen hierin de landelijk richtlijn “Van afval naar grondstof”.

In 2022 voerden we de gescheiden inzameling van verpakkingsafval van Plastic, Blik en Drankenkartons in met behulp van 26 nieuwe collectieve ondergrondse containers. De huis-aan-huis inzameling van Plastic, Blik en Drankenkartons verviel toen.

Met ingang van 2022 zamelen we diverse afvalstromen in met eigen nieuwe inzamelvoertuigen. Drie voertuigen zamelen huis-aan-huis afval (groente-, fruit- en tuinafval, restafval en papier) in. Eén voertuig zamelt het afval uit ondergrondse containers in (Plastic, Blik en Drankenkartons, papier rest en textiel).

In 2022 behaalden we de richtlijn van maximaal 100 kilogram restafval per inwoner. De inzameling van restafval aan huis daalde naar 70 kilogram per inwoner. Het aanbod van grof huishoudelijk afval op de milieustraat nam licht toe naar 25 kilogram per inwoner. Totaal komt hiermee het ingezamelde restafval in 2022 uit op 95 kilogram per inwoner. Een mooi resultaat dat we samen met onze inwoners realiseerden.

Vanaf 1 juli 2021 werken we voor de afvalinzameling aan huis en in de wijk samen met Afvalservice van de gemeente Breda. Deze samenwerking verliep in 2022 efficiënt en goed.

Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen openbaar gebied

In de tabel staan de opgenomen exploitatiekosten voor het openbaar gebied inclusief groot onderhoud en afschrijvingen.

(bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Verwachtelijk 2022
Klein onderhoud wegen	-787	1.277	1.072
Groot onderhoud wegen	-2.006	1.911	1.911
Afschrijvingen wegen	-294	-366	-356
Klein onderhoud verlichting	-440	-494	-522
Afschrijvingen openbare verlichting	-19	-25	-28
Klein onderhoud sloten en waterlopen	-48	-62	-73
Klein onderhoud groen	-2.564	2.497	2.367
Afschrijvingen groen	0	0	0
Klein onderhoud riolering	-1.373	1.399	1.324
Afschrijvingen riolering	-965	-767	-752
Klein onderhoud afvalcontainers	-3	-3	-1
Afschrijvingen afvalcontainers	-134	-208	-176
Klein onderhoud parkeermeters	-309	-377	-269
Afschrijvingen parkeermeters	-80	-25	-24
Totaal	**-9.023**	**9.410**	**8.875**

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen gebouwen

Het college stelt elk jaar de onderhoudsplanning vast voor alle gemeentelijke gebouwen. Hierin maken we ook een inschatting voor de onderhoudswerkzaamheden voor de volgende tien jaren. Dit heet de meerjarenonderhoudsplanning. Gebouwen die we behouden worden 'goed' onderhouden. Aan panden die we in de toekomst afstoten, plegen we alleen noodzakelijk onderhoud. Door de werkzaamheden goed af te stemmen en te faseren, proberen we zo efficiënt als mogelijk binnen het beschikbare budget te werken.

Cultuurhuis De Nobelaer is opgenomen in het meerjarenonderhoudsplanning. Op dit moment staan er geen nieuwbouwplannen gepland. Overdracht van scouting Tarcisius staat nog op de planning.

Onderhoud kapitaalgoederen elektrische installaties gemeentelijke objecten

In 2022 volgden nieuwe medewerkers veiligheidscursussen. We voerden controles uit bij markten en projecten. Ook controleerden we op veilig werken aan elektrische installaties.

Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen gebouwen

In de tabel staan de opgenomen exploitatiekosten voor gebouwen, zwembad en elektrische installaties, inclusief groot onderhoud en afschrijvingen.

(bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Meerjarenraming 2022
Klein onderhoud gebouwen	-219	-360	-410
Groot onderhoud gebouwen	-505	-740	-740
Groot onderhoud zwembad	-101	-101	-101
Afschrijvingen zwembad	-199	-208	-208
Groot onderhoud elektrische installaties	-67	-67	-67
Totaal	**-1.090**	**-1.474**	**-1.524**

Beleid en ontwikkelingen onderhoud kapitaalgoederen sportaccommodaties

Buitensportaccommodaties

In 2022 spoten we alle drainages door op de drie sportparken. Ook behandelden we alle hockeyvelden met een dieptereiniger.
Op drie natuurgrasvelden van Internos voerden we klein onderhoud uit volgens de meerjarenonderhoudsplanning.

Onderhoud inventaris gymlokalen

In 2022 vervingen we volgens de meerjarenonderhoudsplanning diverse gymtoestellen.

Uitgaven voor onderhoud kapitaalgoederen sportvoorzieningen

In de tabel staan de opgenomen exploitatiekosten voor sportvoorzieningen, inclusief de storting voor groot onderhoud.

(bedragen x € 1.000)	Werkelijk 2021	Begroting 2022	Gewijzigd 2022
Klein onderhoud gymlokalen	-8	-16	-21
Groot onderhoud inventaris gymlokalen	-18	-18	-18
Klein onderhoud sportaccommodaties	-392	-386	-337
Groot onderhoud sportaccommodaties	-308	-308	-308
Afschrijvingen sportaccommodaties	-361	-361	-361
Totaal	**-1.087**	**-1.089**	**-1.045**

Financiering

Financiering

Financiering is de manier waarop de gemeente geld aantrekt of geld (tijdelijk) belegt. Dit noemen we de financieringsfunctie.
De Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) vormt de basis voor het uitvoeren van de financieringsfunctie.

Als we geld nodig hebben gaan we hiervoor een lening aan. Dat kan een kortlopende of langlopende lening zijn. We melden in deze paragraaf hoe we hier in 2022 gebruik van maakten. Ook beschrijven we de voorwaarden van de renterisiconorm en de kasgeldlimiet, die bij de kort- en langlopende leningen horen. We informeren u over de leningportefeuille en het schatkistbankieren.

Financieringsbehoefte 2022

Langlopende financiering (looptijd langer dan 1 jaar)
In 2022 losten we op bestaande leningen € 8 miljoen af.
We sloten drie nieuwe leningen af. Een lening van € 10 miljoen voor 10 jaar met een rente van 0,695%.
Een lening voor 15 jaar met een rente van 1,38% en een lening voor 5 jaar met een rente van 1,31%.

In totaal steeg het bedrag van de langlopende geldleningen van € 60 miljoen naar € 77 miljoen.

Kortlopende financiering (looptijd korter dan 1 jaar*)*
In 2022 was er op diverse momenten een tekort aan liquide middelen. Hiervoor trokken we kortlopende geldleningen aan.
De rentepercentages voor deze kortlopende leningen waren tot en met juli negatief: we ontvingen hiervoor rente.
Eind 2022 hadden we geen kortlopende leningen.

Kasgeldlimiet en renterisiconorm

Kasgeldlimiet
Financieringstekorten dekken we zoveel mogelijk met kortlopende leningen. Hierbij houden we rekening met de kasgeldlimiet.

De kasgeldlimiet is het maximale bedrag waarmee we een financieringstekort met een kortlopende lening mogen financieren volgens de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). In 2022 bedroeg de kasgeldlimiet € 11,7 miljoen.

We overschreden de kasgeldlimiet in 2022 niet.

Renterisiconorm

Om te voorkomen dat er jaarlijks grote wijzigingen zijn in de rentelasten, schrijft de Wet financiering decentrale overheden de renterisiconorm voor. De jaarlijkse aflossingen en wijzigingen in de rente (bijvoorbeeld bij een rentevast periode) mogen, bij herfinanciering, niet meer dan 20% van het begrotingstotaal zijn.

In 2022 was deze norm € 27,5 miljoen. We sloten in 2022 drie nieuwe leningen af voor in totaal € 25 miljoen.
We overschreden daarmee de renterisiconorm niet.

Renteschema

Het 'Besluit Begroting en Verantwoording' bevat de aanbeveling om onderstaand renteschema op te nemen.

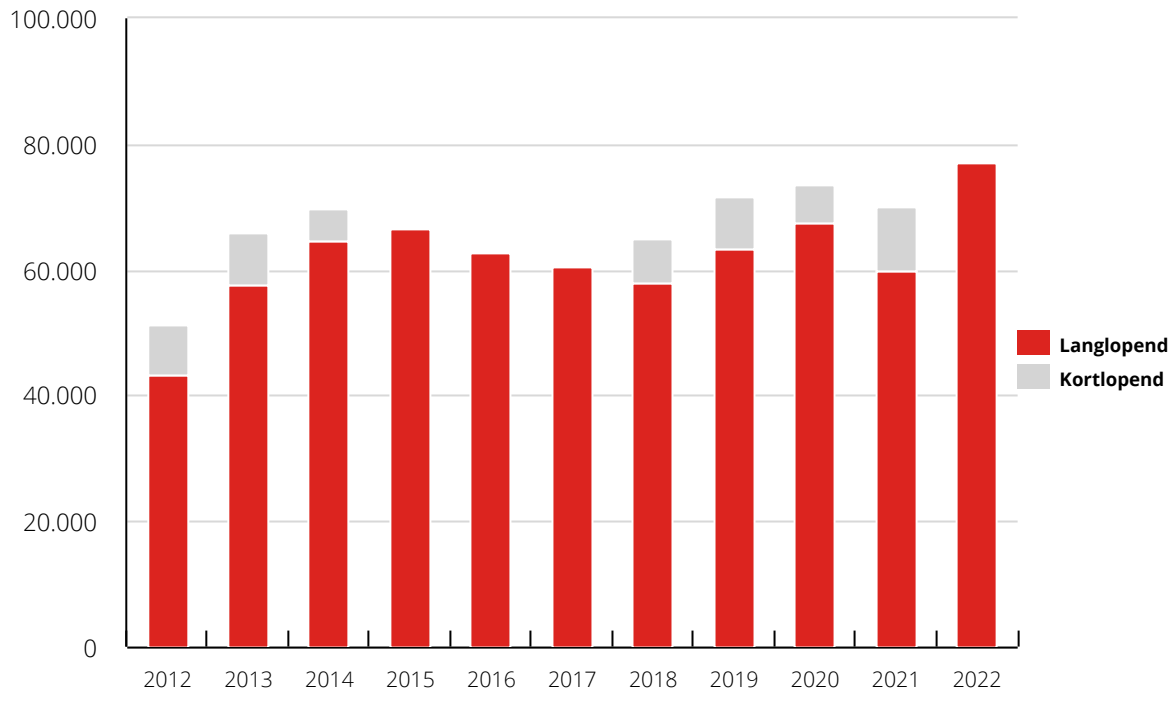
(bedragen x € 1.000)	Begroot 2022	Werkelijk 2022
1. De externe rentelasten over korte en lange financiering	1.059	1.066
2. De externe rentebaten	-34	-49
Saldo rentelasten en rentebaten	**1.025**	**1.018**
3. De rente die aan grondexploitatie **moet** worden doorberekend	-70	-70
4. De rente van projectfinancieringen die aan het taakveld **moet** worden toegerekend	0	0
	-70	-70
Aan taakvelden toe te rekenen rente	**955**	**948**
5. De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	-744	-739
Renteresultaat op het taakveld treasury	**210**	**209**

We gebruikten voor de jaarrekening de volgende rentepercentages:

grondexploitaties: 1,30% (bij punt 3);
taakvelden: 0,50% (bij punt 5).

Verloop leningportefeuille

Het verloop van de leningportefeuille ziet u in deze grafiek.

Door diverse investeringen namen de schulden afgelopen jaren licht toe. We verwachten dat deze stijging de komende jaren doorzet. Een specificatie van de geldleningen staat hier.

Opgenomen geldleningen

bedrag	*(bedragen x € 1.000)* geldgever	datum	soort	looptijd	aflossing	rente	restant 1-1-2022	rente 2022	Opgenomen 2022	Aflossing 2022	restant 31-12-2022
8.000	Bank Nederlandse Gemeenten	31-05-2012	fixe	10	2022	2,530%	8.000	84		8.000	0
9.000	Bank Nederlandse Gemeenten	25-07-2013	fixe	10	2023	2,480%	9.000	223			9.000
11.000	Rabobank	27-01-2014	fixe	10	2024	2,630%	11.000	289			11.000
7.000	Bank Nederlandse Gemeenten	19-12-2019	fixe	6	2020	0,000%	7.000	0			7.000
10.000	Waterschapsbank	28-03-2020	fixe	38	2058	2,530%	10.000	253			10.000
5.000	Waarborgfonds Zorg	28-02-2020	fixe	15	2035	0,290%	5.000	14			5.000
5.000	Waarborgfonds Zorg	19-03-2020	fixe	20	2040	0,160%	5.000	8			5.000
5.000	Bank Nederlandse Gemeenten	26-06-2020	fixe	10	2030	0,185%	5.000	9			5.000
10.000	Bank Nederlandse Gemeenten	15-02-2022	fixe	10	2.032	0,695%		61	10.000		10.000
10.000	Provincie Gelderland	01-04-2022	fixe	15	2.037	1,380%		104	10.000		10.000
5.000	Bank Nederlandse Gemeenten	01-06-2022	fixe	5	2.027	1,310%		38	5.000		5.000
							60.000	1.084	25.000	8.000	77.000

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om geld wat over is tijdelijk te storten in de schatkist bij het Ministerie van Financiën.

Op het moment dat we het geld nodig hebben nemen we dit weer op.

Hierbij is sprake van een drempelwaarde: bedragen onder deze waarde mogen we buiten de schatkist houden.
De drempelwaarde is 2,00% van het begrotingstotaal: € 2.755.000.

We overschreden in 2022 de drempelwaarde niet. Meer informatie vindt u hier.

Verstrekte leningen en garantstellingen

Verstrekte leningen

De gemeente neemt niet alleen geld op, maar verstrekte ook leningen. Het openstaande bedrag aan verstrekte leningen bedroeg op 31 december 2022 € 2,3 miljoen (€ 2,4 miljoen op 31 december 2021). Hiervan heeft € 0,4 miljoen betrekking op de hypotheken aan (voormalig) personeel. De overige € 1,9 miljoen zijn meerdere kleine leningen. Een toelichting vindt u bij de financiële vaste activa.

Garantstellingen

Een ander onderdeel van de financieringsfunctie is garantstelling. Bij een garantstelling nemen we de schulden over als een partij niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen. Garantstellingen vinden alleen plaats voor de publieke taak. We stellen ons hier terughoudend bij op.

Ook proberen we de garantstelling samen met andere partijen in te vullen. Bij sportverenigingen staat de gemeente bijvoorbeeld voor 50% garant. De Stichting Waarborgfonds Sport (SWS) staat garant voor de andere 50%.

Een totaaloverzicht van alle garantstellingen staat hier.

Bedrijfsvoering

Bedrijfsvoering

De organisatie ontwikkelt zich om te blijven voldoen aan de wensen en behoeften van de samenleving nu en in de toekomst. Dat deden we volgens de lijn van de organisatieontwikkeling uit 2018. Nu in 2022 een nieuw raadsprogramma en college-uitvoeringsprogramma is vastgesteld, actualiseren we de lijn van de organisatieontwikkeling in 2023.

Organisatie

In 2022 kwam ook onze organisatie in een nieuwe fase terecht. Na het vele thuiswerken door corona is er meer balans gekomen en werkt de organisatie wisselend op kantoor en thuis (of op andere locaties). De inzet van digitale middelen heeft door corona een grote vlucht genomen. Team Informatie begeleidt deze ontwikkeling. De organisatie is goed in staat om voortaan meer plaats- en tijdonafhankelijk te werken.

Het verzuimcijfer steeg in 2022 ten opzichte van 2021. Dit heeft onder andere te maken met de toename van het aantal langdurig zieken (met name mentaal van aard).

Beleidsinventarisatie

Bouwstenen als voorbereiding op nieuw raadsprogramma

In 2022 leverde de organisatie zogenaamde bouwstenen op en bood deze direct na de verkiezingen tijdens het duidingsdebat aan de nieuwe gemeenteraad aan. De raad benutte deze bouwstenen bij het opstellen van het nieuwe raadsprogramma. Ook betrok de gemeenteraad inwoners en andere partners bij het opstellen hiervan. Het nieuwe college en de organisatie vertaalden het raadsprogramma in een college-uitvoeringsprogramma en daarna in de begroting 2023 en verder.

Participatie (routeplanner)

In 2021 stelde de gemeenteraad de Routeplanner participatie & communicatie vast. Deze routeplanner helpt ons om de participatie in projecten, beleidsontwikkeling en -uitvoering verder te verbeteren. Eind 2022 is de routeplanner geëvalueerd. De rapportage is aangeboden aan de gemeenteraad in januari 2023. De conclusie was dat we met de routeplanner als instrument een verbetering in de participatie bij diverse plannen en projecten hebben gezien. Natuurlijk is er nog veel te leren en te verbeteren. Aan de hand van de aanbevelingen is het college hiermee aan de slag.

Loonkosten

De collectieve arbeidsovereenkomst (CAO) had een looptijd tot 1 januari 2023.

Gegevensbescherming

Voor gegevensbescherming en de bewustwording daarvan vonden in 2022 diverse activiteiten plaats. We zetten de eerste stappen om een beheersysteem voor Informatiebeveiliging en Privacy te realiseren. Hiermee kunnen we de stand rondom deze onderwerpen in de gaten houden en verbeteren.

In 2022 werden we vaker en uitgebreider geïnformeerd over potentiële kwetsbaarheden en andere risico's. We ontvingen deze informatie via diverse kanalen (de VNG, de autoriteit persoonsgegevens en de regionale samenwerking ICT WBW).

We kunnen beveiligingsincidenten en datalekken nooit helemaal voorkomen. Ook in 2022 werden we hier diverse malen mee geconfronteerd. Grote schade door beveiligingsincidenten en datalekken wisten we te voorkomen. We leren continu van incidenten en scherpen waar nodig onze maatregelen en procedures verder aan.

Ook in 2022 vond de jaarlijkse ENSIA-audit weer plaats. We sloten de audit af met een positief resultaat.
ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit.

Via de ENSIA-tool legden we verantwoording af over:
- Basisregistratie Personen (BRP);
- Paspoortuitvoeringsregeling (PUN);
- Digitale persoonsidentificatie (DigiD);
- Waarderegistratie Onroerende Zaken (WOZ);
- Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG);
- Basisregistratie Grootschalige Topografie (BGT);
- Basisregistratie Onderhoud (BRO);
- Structuur uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (Suwinet).

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) in werking getreden als opvolger van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob). De Woo richt zich op een transparante overheid: overheidsinformatie moet goed vindbaar, uitwisselbaar en eenvoudig te ontsluiten zijn.
De Woo bestaat uit drie hoofdonderdelen: de passieve openbaarmaking, de actieve openbaarmaking en het op orde brengen en houden van de informatiehuishouding. In 2027 moet het openbaarmaking gedeelte van de Woo volledig geïmplementeerd zijn en in 2030 moet het informatiebeheer op orde zijn.

Passieve openbaarmaking

Passieve openbaarmaking betekent dat we op verzoek informatie openbaar maken. In 2022 hebben we een volledig digitaal aanvraag- en afhandelingsproces voor Woo verzoeken ingericht. Ook maakten we een Woo webpagina op de gemeentelijke website.

Actieve openbaarmaking

Actieve openbaarmaking betekent dat we uit eigen beweging informatie openbaar maken. De wet verplicht om in fases 11 informatiecategorieën openbaar te maken via een landelijk ICT platform (PLOOI). Het is nog niet duidelijk welke categorie wanneer openbaar moet zijn. We wachten op het besluit en op de ontwikkeling van PLOOI. We volgen de landelijke fasering en willen eerst aan de wettelijke basis van 11 categorieën voldoen. Daarna maken we waar mogelijk andere informatiecategorieën openbaar.
Zo proberen we onze inwoners, ondernemers en overige partners zo goed mogelijk te informeren over de bij ons beschikbare informatie. Veel informatie maken we al actief openbaar, zoals bijvoorbeeld organisatiegegevens, lokale regelgeving, officiële bekendmakingen (zoals vergunningen), raadsbesluiten en raadsinformatie, collegebesluiten, financiële gegevens en bestemmingsplannen.

Financieel

Het kabinet stelt via het gemeentefonds geld beschikbaar voor de invoering van de Woo. We gebruiken dit om de veranderingen in onze informatie- en automatiseringsvoorzieningen op orde te brengen en door te ontwikkelen.

Rechtmatigheidsverantwoording 2022

Verantwoordelijkheid college van burgemeester en wethouders

De baten en lasten alsmede de balansmutaties moeten getrouw in de jaarrekening worden opgenomen. Uit het getrouw opnemen van de baten en lasten alsmede de balansmutaties, blijken een drietal rechtmatigheidscriteria niet expliciet. Dit betreffen het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium.

In deze rechtmatigheidsverantwoording licht het college van burgemeester en wethouders toe in hoeverre bij de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties het begrotings-, voorwaarden-, en misbruik- en oneigenlijk gebruik criterium zijn nageleefd. Dit houdt in dat de verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties in overeenstemming zijn met door de raad vastgestelde kaders zoals de begroting en gemeentelijke verordeningen en met bepalingen in de relevante wet- en regelgeving. Bij de waarderingsgrondslagen in de jaarrekening is het door de raad op 6 december 2022 vastgestelde normenkader van de relevante wet- en regelgeving verder toegelicht.

Deze verantwoording hanteert een grensbedrag omdat alleen de van belang zijnde aspecten in de verantwoording hoeven te worden betrokken. Deze grens is door de raad bepaald en bedraagt 1% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan de reserves en is daarmee vastgesteld op € 1.300.000.

Bevinding
Het college is van mening dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten en de balansmutaties rechtmatig
tot stand zijn gekomen binnen de daarvoor gestelde grens.

Geconstateerde afwijkingen:
Het totaal aan begrotingsonrechtmatigheden bedraagt € 3.215.000. Hiervan past € 3.140.000 binnen het door de raad vastgestelde beleid. De toelichting staat in de paragraaf Begrotingsrechtmatigheid in de jaarrekening.
Er resteert € 75.000 aan begrotingsonrechtmatigheden.

In de paragraaf bedrijfsvoering is op basis van de Kadernota rechtmatigheid van de commissie BBV en op basis van de afspraken met de raad aanvullende informatie opgenomen over de financiële rechtmatigheid. In deze paragraaf heeft het college ook beschreven welke actie hij onderneemt om vermelde afwijkingen in de toekomst te voorkomen.

Maatregelen

Geconstateerde afwijkingen en fouten

Met betrekking tot begrotingsrechtmatigheid zijn in totaal afwijkingen van € 3.215.000 gebleken. Niet alle afwijkingen tellen mee in het oordeel over de begrotingsrechtmatigheid. Per saldo resteert een bedrag aan onrechtmatigheden van € 75.000. In de jaarrekening leest u de toelichting.

Met betrekking tot het naleven van wet- en regelgeving (voorwaardencriterium) zijn fouten voor een totaalbedrag van € 387.000 geconstateerd. Deze fouten hebben nagenoeg volledig betrekking op inkopen en waren het gevolg van het ten onrechte niet naleven van de Europese aanbestedingsregels of het inkopen buiten bestaande contracten om. Om dergelijke financiële onrechtmatigheden in de toekomst te voorkomen is het inkoopproces gedigitaliseerd. Dit moet het doorlopen van inkoopprocedures eenvoudiger maken en medewerkers beter ondersteunen bij de keuze van de juiste aanbestedingsprocedure.
Ook leidt het digitaliseren van het inkoopproces tot een betere contractregistratie wat helpt bij het verbeteren van het contractbeheer. Deze digitaliseringslag is in de tweede helft van 2022 afgerond.

Bewuste afwijkingen wet- en regelgeving

In het verleden is enkele malen bewust de keuze gemaakt af te wijken van de wet- en regelgeving. Het ging in deze gevallen om de aanschaf van een aantal specifieke applicaties. Om deze applicaties op korte termijn te vervangen waren forse investeringen nodig. Ook heeft het vervangen van deze applicaties grote gevolgen voor de bedrijfsvoering. Het oplossen van deze onrechtmatigheden vonden wij daarom op dat moment niet opwegen tegen de financiële- en bedrijfsvoeringsaspecten. Inmiddels is voor al deze applicaties de keuze gemaakt deze de komende twee tot drie jaar te vervangen. Hiermee zullen de betreffende onrechtmatigheden worden opgelost.

Overige maatregelen

Jaarlijks actualiseren we voor de financieel meest omvangrijke processen de risico's, beheersmaatregelen en controleplannen. Op deze manier werken we aan de ambitie om als gemeente Etten-Leur 'aantoonbaar financieel in control' te zijn en financiële onrechtmatigheden verder te beperken.

Indicatoren

Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten verplicht gemeenten een aantal beleidsindicatoren op te nemen.

Indicatoren			waarde	eenheid
Formatie Fte	2022	Etten-Leur	6,7	per 1.000 inwoners
Bezetting Fte	2022	Etten-Leur	6,8	per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	2022	Etten-Leur	€ 647	per inwoner
Externe inhuur	2022	Etten-Leur	6,0%	kosten als % van de totale loonsom + totale kosten inhuur externen
Overhead	2022	Etten-Leur	12,0%	kosten overhead als % van de totale lasten

Verbonden partijen

Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. We spreken over bestuurlijk belang wanneer de gemeente een zetel heeft in het bestuur van die organisatie of wanneer de gemeente stemrecht heeft.
De gemeente heeft op die manier zeggenschap in de organisatie. We spreken over een financieel belang wanneer de gemeente de kosten draagt als de organisatie failliet gaat of als de organisatie haar verplichtingen niet nakomt. Of als de gemeente risico draagt over ingelegd kapitaal, zoals bij het bezit van aandelen.

Verantwoording

Voor een uitgebreid verslag van de ontwikkelingen bij de verbonden partijen in 2022 verwijzen wij u naar de jaarverslagen 2022 van de betreffende verbonden partijen. Klik hiervoor op de door u gewenste verbonden partij.

Financieel overzicht

Voor de verbonden partijen zijn de volgende bedragen begroot en gerealiseerd.

(bedragen x € 1.000)	Bijdrage deelnemers 2022	Bijdrage Etten-Leur 2022	Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Totaal Resultaat 2022
Regio West-Brabant (RWB)	3.139	194	1.128	6.399	275
Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)	18.126	992	436	1.324	436
ICT West Brabant-West	6.631	1.607	1.074	6.874	-116
Veiligheidsregio Midden- en West-Brabant	67.499	2.359	16.476	51.465	941
Schoolverzuim en VSV regio West-Brabant	1.687	76	14	692	14
West-Brabants Archief (WBA)	2.422	124	260	464	-3
Werkvoorzieningsschap West Noord-Brabant (WVS)	55.595	6.184	5.524	19.839	1.068
Werkplein Hart van West-Brabant	14.479	2.570	1.515	18.228	359
Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst-Zevenbergen	663	63	1.003	26.126	8
Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)	32.996	452	4.216	3.458	583
Gemeentelijke Gezondheidsdienst West-Brabant (GGD)	20.431	1.775	6.704	11.701	437
Regionale ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)	0	0	14.293	29.564	221
Totaal	**223.668**	**16.396**	**52.643**	**176.134**	**4.223**

Deelnemingen *(bedragen x € 1.000)*		Eigen vermogen 31-12-2022	Vreemd vermogen 31-12-2022	Resultaat 2022
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	9.828 aandelen	4.615.000	107.459.000	300.000
Stichting inkoopbureau West-Brabant	14 dagdelen per week	-	-	-
N.V. Rewin West-Brabant	20.000 aandelen	-	-	-
N.V. Brabant Water	55.211 aandelen	-	-	-
Totaal		**4.615.000**	**107.459.000**	**300.000**

Overig *(bedragen x € 1.000)*	Contributie 2022
Benego (Belgisch Nederlands Grens Overleg)	2
Cooperatie Parkeerbeheer Zuidwest Nederland UA	2
Totaal	**4**

Register verbonden partijen

Het register verbonden partijen staat op onze website.

Verbonden partijen

Voor een uitgebreid verslag van de ontwikkelingen bij de verbonden partijen in 2022 verwijzen wij u naar de jaarverslagen 2022 van de betreffende verbonden partijen. Klik hiervoor op de door u gewenste verbonden partij.

Gemeenschappelijke Regeling Regio West-Brabant (RWB)

De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling Belastingsamenwerking West-Brabant (BWB)

De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijk Regeling ICT West-Brabant-West

De jaarcijfers staan hier.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

De jaarcijfers staan hier.

Stichting Inkoopbureau West-Brabant

De jaarcijfers 2022 zijn niet beschikbaar.

Benego (Belgisch Nederlands Grens Overleg)

De jaarcijfers 2022 zijn niet beschikbaar.

Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Midden en West-Brabant

De jaarcijfers staan hier.

Cooperatie Parkeerbeheer Zuidwest Nederland UA

De jaarcijfers 2022 zijn niet beschikbaar.

NV Rewin (Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Rewin West-Brabant)

Het jaarverslag van Rewin staat hier.

Gemeenschappelijke Regeling schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten regio West-Brabant

De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling West-Brabants Archief (WBA)

De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling Werkvoorzieningschap Noord-Brabant (WVS)
De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling Intergemeentelijke Sociale Dienst Werkplein Hart van West-Brabant
De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling voor Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA) en Meldpunt Crisiszorg West-Brabant
De jaarcijfers 2022 zijn niet beschikbaar.

Gemeenschappelijke Regeling Beschermd Wonen regio Breda
De jaarcijfers 2022 zijn niet beschikbaar.

Gemeenschappelijke Regeling Nazorg Gesloten Stortplaatsen Bavel-Dorst en Zevenbergen
De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant (OMWB)
De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling Gemeentelijke Gezondheidsdienst (GGD) West Brabant
De jaarcijfers staan hier.

Gemeenschappelijke Regeling Regionale Ambulancevoorziening Brabant Midden-West-Noord (RAV)
De jaarcijfers staan hier.

N.V. Brabant Water
De jaarcijfers 2022 zijn niet beschikbaar.

Grondbeleid

Grondbeleid

In deze paragraaf geven we een toelichting op het grondbeleid. Naast de algemene ontwikkelingen benoemen we de risico's.

Wonen

In 2020 stelde de provincie nieuwe prognoses voor de bevolkingsontwikkelingen en woningbehoefte vast. Daaruit bleek dat Etten-Leur tot 2030 ongeveer 2.800 woningen mag bouwen.

In de periode 2018 tot en met 2022 leverden we 1.022 woningen op. Naast de afbouw van de wijk De Streek vond dit plaats op het voormalige GGZ-terrein (plan Van Bergenpark) en op verschillende binnenstedelijke locaties.

Een overzicht van de totale voorraad van het woningbouwprogramma binnen het Grondbedrijf staat in het overzicht woningbouw 2022-2027 in m^2.

Voor 2022 waren de onderstaande verkopen begroot, gerealiseerd en in optie uitgegeven:

Uitgifte woningbouw	begroot m²	aantal woningen	gerealiseerd m²	aantal woningen
Gemeentelijke gronden	5.900	228	0	127
Derden	0	209	0	375

We leverden op gemeentelijke gronden 101 woningen minder op dan begroot. Vooral de opleveringen op de locatie Spoorzone-Juvenaat bleven achter bij de verwachting. Andere organisaties haalden het begrote aantal woningen ruimschoots.
Zij bouwden 166 woningen meer dan verwacht.

In het overzicht woningbouw 2022-2027 oplevering staan de opgeleverde woningen in aantallen en per categorie.

Woningbouw 2022-2027 in m²

verkopen woningbouw in m² gemeentelijke locaties	Realisatie 2022	Prognose 2023	2024	2025	2026	2027 >	Totaal
Schoenmakershoek-Oost	-	-	-	25.700	-	-	25.700
Haansberg-Oost	-	-	14.500	12.000	14.000	-	40.500
Nobelaer	-	5.500	-	-	-	-	5.500
Wipakker	-	-	-	-	5.625	-	5.625
Haansberg	-	-	-	35.770	35.770	170.965	242.505
Totaal	**0**	**5.500**	**14.500**	**73.470**	**55.395**	**170.965**	**319.830**

Woningbouw 2022-2027 in aantallen

Oplevering in aantallen:

gemeentelijke locaties	Realisatie 2022	Prognose 2023	2024	2025	2026	2027 >	Totaal
Totaal	**127**	**200**	**131**	**360**	**244**	**2.013**	**3.075**

locaties derden	Realisatie 2022	Prognose 2023	2024	2025	2026	2027 >	Totaal
Totaal	**375**	**347**	**122**	**256**	**15**	**0**	**1.115**
Totaal aantal woningen	**502**	**547**	**253**	**616**	**259**	**2.013**	**4.190**

Oplevering in aantallen:

per categorie	Realisatie 2018-2022	Prognose 2023	2024	2025	2026	2027 >	Totaal
sociale huur grondgebonden	116	100	-	97	52	575	940
sociale huur appartementen	245	185	15	28	13	15	501
Totaal sociale huur	**361**	**285**	**15**	**125**	**65**	**590**	**1.441**
middeldure huur grondgebonden	-	-	-	26	26	343	395
middeldure huur appartementen	97	-	58	19	7	15	196
Totaal middeldure huur	**97**	**0**	**58**	**45**	**33**	**358**	**591**
dure huur grondgebonden	-	-	-	-	-	-	-
dure huur appartementen	4	5	3	-	-	-	12
Totaal dure huur	**4**	**5**	**3**	**0**	**0**	**0**	**12**
betaalbare koopwoningen < € 270.000	96	10	8	61	26	331	532
betaalbare koopappartementen < € 270.000	-	20	24	51	7	15	117
Totaal betaalbare koop < € 270.000	**96**	**30**	**32**	**112**	**33**	**346**	**649**
betaalbare koopwoningen < € 355.000	90	-	27	73	26	195	411
betaalbare koopappartementen < € 355.000	77	43	20	4	19	15	178
Totaal betaalbare koop < € 355.000	**167**	**43**	**47**	**77**	**45**	**210**	**589**
dure koopwoningen	229	60	50	211	37	195	782
dure koop appartementen	68	122	46	-	-	15	251
Totaal dure koop	**297**	**182**	**96**	**211**	**37**	**210**	**1.033**
bouwkavels	-	2	2	46	46	299	395
bouwkavels CPO*	-	-	-	-	-	-	-
Totaal bouwkavels	**0**	**2**	**2**	**46**	**46**	**299**	**395**
Totaal	**1.022**	**547**	**253**	**616**	**259**	**2.013**	**4.710**

*CPO: Collectief Particulier Opdrachtgeverschap

Bedrijventerreinen

Een overzicht van de totale voorraad bedrijfskavels binnen het Grondbedrijf staat in het overzicht bedrijventerreinen 2022-2027.
In vergelijking met de prognose blijkt dat de bestaande voorraad bedrijfskavels voor kleinschalige ontwikkelingen tot 2027
voldoende is.

De daadwerkelijke uitgifte in 2022 was:

Uitgifte bedrijventerreinen		gerealiseerd	
	begroot m²	m²	opties m²
Herstructureringslocaties	0	0	0
Nieuw bedrijventerrein	10.588	2.841	0

Bedrijventerreinen 2022-2027

bedrijventerreinen in m²	Realisatie 2022	Prognose 2023	2024	2025	2026	2027 >	Totaal
Vosdonk-Zuid							
Kavel + woning	2.841	8.989	4.544	-	-	-	16.374
Vosdonk-Noord							
Oude Kerkstraat	-	31.300	11.700	8.600	10.200	10.400	72.200
Totaal	**2.841**	**40.289**	**16.244**	**8.600**	**10.200**	**10.400**	**88.574**

Ecologische verbindingszones

In 2018 sloot de gemeente een nieuwe samenwerkingsovereenkomst af met het Waterschap Brabantse Delta voor de periode
tot 1 januari 2028. Namens LandStad De Baronie dienden het Waterschap en de gemeenten Alphen-Chaam, Baarle-Nassau, Etten-Leur, Gilze en Rijen en Zundert een gezamenlijke subsidieaanvraag in voor grondverwerving en aanleg van natte ecologische verbindingszones. Het Groen Ontwikkelfonds Brabant kende de subsidie toe.

Risico's

De financiële bedrijfsvoering van het Grondbedrijf is zo opgezet dat we risico's in principe opvangen zonder dat we een beroep doen op de reguliere bedrijfsvoering van de gemeente.
In de tabel geven we aan:

- het actuele risicoprofiel van de grondexploitaties;
- het noodzakelijke weerstandsvermogen op basis van de risicoberekening;
- de verwachte exploitatieresultaten;
- het aantal m² grond dat in eigendom is.

(bedragen x € 1.000)	risicoprofiel 31-12-2022	Bruto benodigd weerstandsvermogen	Prognose resultaat	voorraad gronden m²
Grondexploitaties	24.450	8.560	903	350.150

Een gedetailleerd overzicht van de grondexploitatierisico's staat hier. Daarin staat ook een totale berekening van het weerstandsvermogen dat nodig is. Uit dit overzicht blijkt dat de 'Reserve exploitatierisico's' toereikend is.

Risico's grondexploitatie per 31-12-2022

Woningbouwlocaties *(bedragen x € 1.000)*	boekwaarde	Risico	Prognose resultaat	m²
Schoenmakershoek-Oost	5.060	2.248	0	25.700
Spoorzone Juvenaat	-652	614	38	0
De Streek	-2.133	1.728	782	0
't Carillon	-251	156	95	0
Kompas	-50	169	-119	0
Nobelaer	2.324	1.551	282	5.500
Haansberg-Oost	4.174	295	778	40.500
Hoge Haansberg	2.800	58	0	111.500
Wipakker	29	77	-124	5.625
Woningbouwlocaties	**11.301**	**6.896**	**1.732**	**188.825**
Bedrijventerreinen				
Vosdonk-Zuid	441	1.160	754	13.500
Vosdonk Noord	10.401	3.223	-1.948	72.200
Bedrijventerreinen	**10.842**	**4.383**	**-1.194**	**85.700**
Kantoorlocaties	-	-	-	-
Totaal	**22.143**	**11.279**	**538**	**274.525**

Materiële vaste activa	boekwaarde	Risico	Prognose resultaat	m²
Hilsebaan	70	10	70	11.925
Meeuwisdijk	295	10	295	63.700
Totaal	**365**	**20**	**365**	**75.625**

Panden	boekwaarde	Risico	OZB of taxatiewaarde	m²
Hoevenseweg 34	600	60	600	12.950
Totaal	**600**	**60**	**600**	**12.950**
Totaal exploitatiegebieden	**23.108**	**11.359**		**350.150**

Totalen	boekwaarde	Risico
Woningbouwlocaties	11.301	6.896
Bedrijventerreinen	10.842	4.383
	22.143	**11.279**
Kantoorlocaties	-	-
Materiële vaste activa	365	20
Panden	600	60
Maximaal risico	**23.108**	**11.359**

Minimale waarde en voorzieningen	Minimale waarde	Voorzieningen exploitatie tekorten
Woningbouwlocaties	2.800	119
Bedrijventerreinen	4.285	1.948
	7.085	**2.067**
Kantoorlocaties		
Materiële vaste activa	365	
Panden	600	
Minimale waarde en voorzieningen	**8.050**	**2.067**

Berekening reëel risico:		
Boekwaarde	23.108	
Risico	11.359	
Planschade risico afgesloten complexen	100	
Maximaal risico		34.567
Minimale waarde gronden en panden	8.050	
Voorziening exploitatie tekorten	2.067	
Minimale waarde en voorzieningen		-10.117
Gecorrigeerd risico		**24.450**
Reëel risico	**35%**	**8.560**

(bedragen x € 1.000)	**Prognose resultaat**	**voorraad gronden m²**
Woningbouwlocaties	1.732	188.825
Bedrijventerreinen	-1.194	85.700
	538	274.525
Kantoorlocaties	-	-
Verspreide percelen	365	75.625
Totaal	**903**	**350.150**

Investeringen

Overzicht kredieten

Om de gewenste maatschappelijke effecten binnen de programma's te realiseren zijn investeringen nodig.
In deze paragraaf staat het beleid en de ontwikkelingen van de investeringen.

Het verloop van de investeringskredieten is in 2022 als volgt:

Programma *(bedragen x € 1.000)*	Beschikbaar gesteld	uitgaven t/m 2021	uitgaven 2022	afgesloten 2022	Aanpassing 2023	beschikbaar 2023
0. Bestuur en ondersteuning	2.601	803	675	-102		1.021
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	30.487	8.057	2.438	-41		19.950
5. Sport, cultuur en recreatie	20.954	16.497	2.358			2.099
6. Sociaal domein	365	331	0			33
7. Volksgezondheid en milieu	10.231	-2.713	1.821	-190		10.932
8. Volkshuisvesting*	3.732	185	10			3.537
Totaal	**68.370**	**23.162**	**7.303**	**-333**	**0**	**37.572**

(*Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing)

De grootste investeringsuitgaven 2022:

(bedragen x € 1.000)	
Nobelaer	2.113
Investeringen openbaar gebied	1.890
Investeringen afvalinzameling	1.724
Diverse investeringen	1.576
Totaal	**7.303**

Afgesloten kredieten

In 2022 sloten we 20 kredieten af. Bij deze kredieten gaven we € 333.000 minder uit dan verwacht. Dit bedrag valt vrij.
Een overzicht van de kredieten die we afsloten staat hier.

Beschikbare kredieten

(bedragen x € 1.000)	
Verbreed Gemeentelijk RioleringsPlan	10.347
Omgevingsvisie / infracturele maatregelen	10.225
Investeringen openbaar gebied	4.846
Realisatie van flexibele woningen	3.500
Nobelaer	2.052
Herontwikkeling Oude Kerkstraat	1.750
Herontwikkeling Stationsomgeving	1.313
Diverse investeringen	3.539
Totaal	**37.572**

Een uitgebreide specificatie van deze kredieten staat hier.

Kredieten overgenomen naar 2023

Programma 0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
ICT-investeringen elektronische dienstverlening	660	394	266	In de planning namen we alle projecten en activiteiten voor dienstverlening op om de doelstellingen van de raad en het collegeuitvoeringsprogramma te realiseren. We verwachten in 2023 het krediet en de reserve ambitie dienstverlening hiervoor geheel te gebruiken.
Mobile devices	477	456	21	Dit krediet is voor de aanschaf van mobiele apparatuur voor 2023 en verder.
Verbouwing raadszaal-publiekshal	350	22	328	Voor het maken en uitwerken van het voorlopig en definitief ontwerp herinrichting begane grond Stadskantoor stelde de raad een voorbereidingskrediet beschikbaar.
Vervanging wagen 17	250	4	246	Wagen wordt in 2023 geleverd.
Werkplek	105	10	95	Het project loopt. In 2023 schaffen we dockingstations aan.
Aanbouwdelen tractor	40	0	40	Onderdelen worden in 2023 geleverd.
Vervanging digitables	25	0	25	De digitabels worden niet in 2022 vervangen. Krediet doorschuiven naar 2023.
Totaal	**1.907**	**886**	**1.021**	

Programma 2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Omgevingsvisie	10.000	6	9.994	Door de uitbreidingsplannen uit de Omgevingsvisie moet de bestaande hoofdwegenstrucuur uitgebreid worden. Voor de aanleg van een ontsluitingsweg zijn grootschalige grondverwervingen noodzakelijk.
Investeringen Beheren op Niveau	8.011	5.526	2.486	Vanaf 2018 is een splitsing gemaakt in groot onderhoud en investeringen in het openbaar gebied. In het verleden werd dit vanuit de voorziening BON gedekt. In lijn met het BBV en na afstemming met de accountant zijn de investeringen vanaf 2018 niet meer gedekt vanuit de voorziening. Deze worden geactiveerd en door afschrijving en rentekosten ten laste gebracht van de exploitatie. In 2018 zijn hiervoor vooraf nog geen kredieten beschikbaar gesteld door de raad. We gingen nog uit van de werkwijze via de voorziening BON. Het gaat om diverse deelprojecten. Deze bevinden zich in verschillende fases van uitvoering.
Herontwikkeling Stationsomgeving	4.000	2.687	1.313	In 2016 is het voormalige postkantoor aangekocht. In 2017 startte de planvorming. In 2018 is het postkantoor gesloopt. Vanaf najaar 2019 wordt het plan uitgevoerd in samenwerking met Prorail. De oude fietsenstalling is gesloopt en de nieuwe geplaatst. Het Stationsplein en het terrein voor het politieburo zijn opnieuw ingericht. Naar verwachting is fase 1 in april

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
				2023 afgerond. Het project is dan voor wat betreft het civieltechnische deel gerealiseerd. Aanvullend vinden nog werkzaamheden plaats met betrekking tot het te verbouwen gebouw van de Rabobank, rondom het perceel van het voormalig Chinees restaurant (Stationsplein 3) en de ontwikkeling Spoorlaan 19.
Herontwikkeling Oude Kerkstraat	1.750	0	1.750	Het voormalige Frijado terrein wordt door het Grondbedrijf herontwikkeld. Voor de extra duurzaamheidswensen en civieltechnische aanpassingen wordt een bijdrage uit algemene middelen geleverd.
Reconstructie Spoorlaan	850	77	773	Project is in voorbereiding. Verwachte uitvoering vanaf maart april 2023.
Herontwikkeling Markt 13 - parkeren Dreef	813	802	11	Het voormalige pand van de Aldi is gekocht en gesloopt. Een gedeelte van het vrijkomende terrein is verkocht als bouwkavel. De aangrenzende kavel moet nog ontwikkeld worden. Hiervoor wordt bij de eerste bestuursrapportage 2023 extra geld gevraagd.
Uitvoeringsprogramma GVVP 2014 (uitgaven)	800	492	308	Jaarlijks is een bedrag beschikbaar voor investeringen uit het uitvoeringsprogramma Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan (GVVP). Met name verkeersveiligheids-projecten rondom scholen en in wijken. Door ziekte en capaciteitsgebrek ontstond in 2021 en 2022 enige achterstand.
N640 rotonde - aansluiting	730	8	722	Dit project voeren we samen uit met de Provincie. Project is uitgesteld.
Invest BON Openbare verlichting (inkomsten)	664	573	91	Vanaf 2018 is een splitsing gemaakt in groot onderhoud en investeringen in het openbaar gebied. In het verleden werd dit vanuit de voorziening BON gedekt. In lijn met het BBV en na afstemming met de accountant zijn de investeringen vanaf 2018 niet meer gedekt vanuit de voorziening. Deze worden geactiveerd en door afschrijving en rentekosten ten laste gebracht van de exploitatie.
Renovatie vloer parkeergarage	600	0	600	De vloer in de parkeergarage is onvoldoende stroef, en kan een veiligheidsrisico vormen. We renoveren deze vloer. Inmiddels is vastgesteld dat het krediet ontoereikend is. Het is nog niet bekend hoeveel er nodig is.
Oeverbescherming "De Vaart"	525	0	525	Het is nog niet bekend wanneer dit project wordt opgestart.
Vervanging gladheidsmaterieel	280	0	280	Aanbesteding wordt opgestart in 2023.
N389 (wegvakkentheorie)	250	0	250	Dit project voeren we samen uit met de Provincie. De Provincie liep vertraging op.
Voorbereiding hoofdwegenstructuur	250	6	244	Voor de uitbreidingsplannen uit de Omgevingsvisie moet de bestaande hoofdwegenstrucuur aangepast worden. Voor de aanleg van een ontsluitingsweg zijn grootschalige grondverwervingen noodzakelijk.

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Omgevingsvisie, voorbereiding randwegen	250	18	232	Voor de uitbreidingsplannen uit de Omgevingsvisie moet de bestaande hoofdwegenstrucuur aangepast worden. We bereiden deze uitbreidingen/aanpassingen voor.
Omgevingsvisie, verbetering wegennet	250	0	250	Voor de uitbreidingsplannen uit de Omgevingsvisie moet de bestaande hoofdwegenstrucuur aangepast worden. We bereiden deze uitbreidingen/aanpassingen voor.
Uitbreiding project Van 't Hoffstraat	200	200	0	Dit is een bijdrage voor het project Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) van 't Hoffstraat.
Openbare verlichting Liesbosweg	90	0	90	Dit krediet is een onderdeel van het project SLIC openbare verlichting buitengebied.
Programmatuur Omgevingswet	50	18	32	Door het herhaalde uitstel van de invoering van de Omgevingswet is de investering van nieuwe software hiervoor uitgesteld. Nu gepland voor 2023.
Bestrating Anna van Berchemlaan	40	40	0	Dit is een bijdrage voor het project Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP) Anna van Berchemlaan.
TOTAAL	**30.403**	**10.453**	**19.951**	

Programma 5. SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Nieuwbouw Nobelaer	20.573	18.521	2.051	Nieuwbouw is gestart in tweede kwartaal 2020. Het gebouw werd 24 december 2021 opgeleverd. Oplossen restpunten gebouw en inrichting terrein in voorjaar 2022. Financiële afronding eind 2022.
Investeringen BON speeltoestellen	352	330	22	Project is een onderdeel van investeringen BON openbare ruimte.
Hekwerk hondenuitlaatterrein	25	0	25	Dit budget is bestemd voor het herstellen van de hondenuitlaaterreinen.
Investering BON Openbaar Groen PA Damen/ Cornelisstraat	4	4	0	Project zit in de onderhoudstermijn.
TOTAAL	**20.954**	**18.855**	**2.098**	

Programma 6. SOCIAAL DOMEIN

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Aanpassen bestaand gemeentelijk vastgoed	365	332	33	Conform Raadsprogramma wordt gemeentelijk vastgoed waar mogelijk / noodzakelijk meer duurzaam gemaakt. Projectaanpak is in 2016 opgestart en de uitvoering vanaf 2017. In 2019 zijn maatregelen aan het Stadskantoor uitgevoerd. In 2020 zijn de Gong en de gemeentewerf verduurzaamd. In 2021 zijn wat kleine aanpassingen aan wijkgebouwen gedaan. In 2022 zijn er geen aanpassingen gedaan. In 2023 wordt het gymlokaal in de Lambertusstraat verduurzaamt.
TOTAAL	**365**	**332**	**33**	

Programma 7. VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Verbreed gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP)	6.847	-3.500	10.347	Krediet is toegekend aan diverse deelprojecten Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (VGRP). Deze bevinden zich in verschillende fases.
Aanbesteding Afval 2020	1.065	636	429	De laatste acties van deze investering ronden we in 2023 af.
Ondergrondse perscontainers (16 stuks)	575	452	123	We starten met dit project in 2022 en het loopt door naar 2023.
Stalling afvalinzameling	206	213	-7	De laatste elektra-aansluiting wordt in april 2023 door Enexis aangelegd. Daarna is de stalling helemaal gereed.
Cameratoezicht bij afvalparkjes	40	0	40	Door Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) regelgeving loopt het project uit, wordt in 2023 uitgerold.
TOTAAL	**8.733**	**-2.199**	**10.932**	

Programma 8. VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Realisatie van flexibele woningen	3.500	0	3.500	Realisatie van flexibele woningen op 2 locaties.
Uitvoering wijkplannen	232	195	37	Besteding vindt in 2023 plaats.
TOTAAL	**3.732**	**195**	**3.537**	
TOTAAL overgenomen naar 2022	**66.094**	**28.522**	**37.572**	

Kredieten beëindigd in 2022

Programma 0. BESTUUR EN ONDERSTEUNING

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Vervanging wagen 18	160	159	1	Wagen is in 2022 geleverd.
Vervanging wagen 19	160	159	1	Wagen is in 2022 geleverd.
Vervanging PIMS	75	68	7	Project is afgerond.
Vervanging i-pads gemeenteraad	61	61	-0	De I-pads van de gemeenteraad zijn vervangen.
Keukenapparatuur	60	0	60	De vervanging van keukenapparatuur is afhankelijk van het wel of niet aanhouden van het BVC. Besloten is het BVC te verkopen.
Meubilair Schonckzaal	50	0	50	De vervanging van het meubilair afhankelijk van het wel of niet aanhouden van het BVC. Besloten is het BVC te verkopen.
Vervanging wagen 13	43	43	-0	Wagen is in 2022 geleverd.
Vervanging wagen 14	43	51	-8	Wagen is in 2022 geleverd.
Vervanging wagen 15	43	51	-8	Wagen is in 2022 geleverd.
TOTAAL	**695**	**593**	**102**	

Programma 2. VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
Zwaaikom Leurse Haven	84	43	41	Project is afgerond en kan worden afgesloten.
TOTAAL	**84**	**43**	**41**	

Programma 7. VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

Investering *(bedragen x € 1.000)*	Gevoteerd krediet	Uitgaven t/m 2022	Beschikbaar 31-12-2022	Toelichting
3 vrachtwagens afvalinzameling	834	722	111	Vrachtwagens zijn begin 2022 geleverd en in gebruik genomen.
Haakarm afvalinzameling	334	300	34	Haakarmwagen is in 2022 geleverd en in gebruik genomen.
Vervanging ondergrondse perscontainers	240	189	51	Dit project hangt samen met de vervanging van ondergrondse PBD containers. Dit project kan afgesloten worden, loopt over in investering Ondergronds perscontainers.
Vervanging rioolwagen 10	90	96	-6	De rioolwagen is in 2022 geleverd.
TOTAAL	**1.498**	**1.308**	**190**	
TOTAAL afgesloten kredieten	**2.277**	**1.943**	**333**	

Subsidies

Subsidies

De paragraaf Subsidies bevat twee onderdelen. De gemeente verstrekt aan partners subsidie, omdat zij doelen van het gemeentelijk beleid realiseren. De gemeente spant zich ook in om zelf subsidies te verwerven.

Verstrekte subsidies

(bedragen x € 1)	Aangevraagd	Toegekend en betaald
In 2022 verleenden we de volgende subsidies	**6.068.047**	**6.047.141**

Adviesorganen - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Participatieraad Sociaal Domein	2.312	2.312
Totaal Adviesorganen - structureel	**2.312**	**2.312**

Cultuur - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Constantia	8.100	8.100
Max-Mini	3.625	-
Oranjestichting Etten-Leur	3.580	4.222
Orgelkring	1.455	1.455
Orkest Pro Musica	950	950
Sint Nicolaas vereniging Etten-Leur	1.200	1.200
Stichting Carnavalsoptocht Etten-Leur	6.000	6.000
Stichting Mami	3.000	3.000
Stichting Streekmuseum Jan Uten Houte	34.500	12.000
Stichting Vincent van Gogh Etten-Leur	20.000	20.000
Theatergroep Josjes	1.100	1.100
TheatrEL	900	900
Toneelgezelschap Mag 't licht uit	550	550
Totaal Cultuur - structureel	**84.960**	**59.477**

Cultuur en kunstbeoefening - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
De Nobelaer	3.110.000	3.091.270
Totaal Cultuur en kunstbeoefening - structureel	**3.110.000**	**3.091.270**

Huur- en exploitatiesubsidie - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
ASE (de Linde)	22.919	22.919
Beheerstichting De Vleer	-	141
Beheerstichting Den Overkant	-	-6.000
Beheerstichting Voortouw	-	4.000
Jeugdland / exploitatie Wipakker	11.833	11.833
Jeugdland / huur Wipakker	19.212	19.212
Scouting Paulus Etten-Leur / exploitatie Kokkestraat	16.250	8.000
Scouting Paulus Etten-Leur / huur Kokkestraat	13.667	13.667
Scouting Tarcisius / exploitatie Vijfhuizenweg	12.614	8.000
Scouting Tarcisius / huur Vijfhuizenweg	23.786	23.786
Scoutinggroep Lambertus / exploitatie Beuken	12.607	8.000
Scoutinggroep Lambertus / huur Beuken	15.625	15.625
Stichting Ut Praotuis	19.855	19.855
Stichting Vincent van Gogh huursubsidie	14.717	14.938
Streekmuseum Jan Uten Houte huur	2.285	2.320
Surplus Wijkvereniging Hooghuis	-	6.296
Vereniging Buurtbelang Grauwe Polder / exploitatie Gong	11.939	11.939
Vereniging Buurtbelang Grauwe Polder / huur Gong	24.754	31.504
Wijkvereniging Centrum West / exploitatie Drempel	7.000	7.000
Wijkvereniging Centrum West / huur Drempel	22.482	22.482
Zorgenkind stichting / huur Drempel	700	700
Diverse verenigingen	17.445	17.445
Totaal Huur- en exploitatiesubsidie - structureel	**269.692**	**263.664**

Subsidieregeling Informele zorg - incidenteel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Stichting Alzheimer Nederland	500	500
Totaal Informele zorg - incidenteel	**500**	**500**

Subsidieregeling Informele zorg - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Avoord (Preventieve huisbezoeken)	3.700	3.700
Avoord (Schaapskooi en Eetpunten)	7.866	7.250
Stichting Alzheimer Nederland	3.250	3.250
Totaal Subsidieregeling Informele zorg - structureel	**14.816**	**14.200**

Subsidieregeling Jeugd- en jongerenwerk - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Jeugdland	7.300	7.300
Scouting Paulus Etten-Leur	8.350	8.350
Scouting Tarcisius	9.956	9.956
Scoutinggroep Lambertus Etten-Leur	8.644	8.644
Zorgenkind stichting	3.150	3.150
Totaal Subsidieregeling Jeugd- en jongerenwerk - structureel	**37.400**	**37.400**

Subsidieregeling Maatschappelijke hulpverlening - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Indigo Brabant B.V.	26.227	22.494
Stichting Slachtofferhulp Nederland	14.480	14.480
Totaal Subsidieregeling Maatschappelijke Hulpverlening - structureel	**40.707**	**36.974**

Subsidieregeling Onderhoud monumenten - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Monumentenwacht	6.734	6.734
Totaal Subsidieregeling Onderhoud monumenten - structureel	**6.734**	**6.734**

Subsidieregeling Onderhoud monumenten - incidenteel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Individuele verstrekkingen	10.083	10.083
Totaal Subsidieregeling Onderhoud monumenten - incidenteel	**10.083**	**10.083**

Subsidieregeling Overig - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
DuurSaam Etten-leur	30.800	16.200
KBO Kring Etten-Leur (cliëntondersteuning)	4.420	4.420
Stichting GGz Breburg Groep inloopvoorziening	193.182	84.522
Stichting GGZ Breburg Groep Stekkie	66.515	66.515
Stichting GGz Breburg Groep Wijk GGZ'er	67.000	67.000
Stichting Vincent van Gogh Etten-Leur	15.000	15.000
Streekomroep	23.426	23.426
Totaal Subsidieregeling Overig - structureel	**400.343**	**277.083**

Subsidieregeling Overig - incidenteel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Roosendaal / meerkostenregeling Jeugd	-	92.799
Roosendaal / meerkostenregeling WMO	-	50.723
Stichting Samenwerkingsplatform Etten-Leur	13.800	13.800
Totaal Subsidieregeling Overig - incidenteel	**13.800**	**157.322**

Subsidieregeling Sociaal cultureel werk - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Stichting Present in Vriendschap	5.000	5.000
EHBO vereniging Johannes de Deo	1.250	1.250
Stichting Hartveilig	8.350	8.350
Totaal Subsidieregeling Sociaal cultureel werk - structureel	**14.600**	**14.600**

Subsidieregeling Sport - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Badmintonclub Saturnus	1.250	1.243
DSE	6.550	5.250
E.L.B.C. Basketball	4.250	2.125
Handbalvereniging Internos	9.569	-
Hockeyclub "Etten-Leur"	7.500	7.000
Katholieke Bond van Ouderen	625	625
Ponyclub Concordia Florebit	650	650
R.K.V.V. Internos	2.800	2.350
SC Unitas '30	5.197	5.197
Sportvereniging Rowi	2.122	1.552
Sportvereniging DIO Etten-Leur	9.975	9.975
Stichting Wielersport E-L profwielerronde	2.784	2.784
Stichting Wielersport E-L Servais	1.683	1.683
Tafeltennisvereniging "Tanaka" / Tanaka Hal	950	750
Zwem- en Waterpoloclub "Dio"	3.600	3.600
Totaal Subsidieregeling Sport - structureel	**59.505**	**44.784**

Subsidieregeling Surplus - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Stichting Surplus (maatschappelijk werk, 7x24 uur bereikbaarheid en buurtbemiddeling)	422.879	438.665
Stichting Surplus (EL voor elkaar, informele zorg)	324.861	324.861
Stichting Surplus (exploitatie jongerencentrum)	5.000	5.000
Stichting Surplus (formulierenteam)	37.472	37.472
Stichting Surplus (frontoffice Centrum voor Jeugd en Gezin)	24.000	24.000
Stichting Surplus (huur jongerencentrum)	5.532	5.532
Stichting Surplus (jeugd- en jongerenwerk)	387.426	387.426
Stichting Surplus (meedenkcoaches)	179.766	179.766
Stichting Surplus (project De Linde)	91.058	91.058
Stichting Surplus (project mantelzorgwaardering)	20.000	20.000
Stichting Surplus (project Samen Scheiden)	12.763	12.763
Stichting Surplus (project Spel aan Huis)	43.527	43.527
Stichting Surplus (project voorleesexpress)	25.918	25.918
Stichting Surplus (project Vroeg erop af)	25.526	25.526
Stichting Surplus (schuldhulpverlening, budgetcoaching)	122.752	122.752
Stichting Surplus (wijkwerk)	197.936	197.936
Totaal Subsidieregeling Surplus - structureel	**1.926.416**	**1.942.202**

Subsidieregeling Vangnetfonds - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Stichting Leergeld Noord-West Brabant	12.500	12.500
Totaal Subsidieregeling Vangnetfonds - structureel	**12.500**	**12.500**

Subsidieregeling Verkeer en vervoer - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Buurtbusvereniging Lijn ZEZ	-	500
Veilig verkeer Nederland afdeling Etten-Leur	-	2.891
Vereniging Wijkbus Etten-Leur	-	500
Totaal Subsidieregeling Verkeer en vervoer - structureel	**-**	**3.891**

Subsidieregeling Vogel en natuurbescherming - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Buurtvereniging De Haansberg	22.794	23.136
Totaal Subsidieregeling Vogel en natuurbescherming - structureel	**22.794**	**23.136**

Subsidieregeling Wijkverenigingen - structureel *(bedragen x € 1)*	Aangevraagd	Toegekend en betaald
Buurtbelang De Keen	4.580	4.580
Buurtvereniging D'n Donk	125	125
Buurtvereniging "De Zandspui"	125	125
buurtvereniging De Haansberg	125	125
Buurtvereniging Rondom de Bremberg	125	125
buurtvereniging Zundertseweg/Klappenberg	125	125
Etten-Leur Noord wijkvereniging	3.500	3.500
Grient / Sanderbanken	500	500
Katholieke Bond van Ouderen Afdeling Etten-Leur Centrum/Zuid	500	500
Katholieke Bond Van Ouderen Kring Etten-Leur	500	500
Schoenmakershoek wijkvereniging	5.000	5.000
Stichting De Hilsebergen	125	125
Stichting Wijkbelang Centrum-Oost	9.250	12.375
Stichting Wijkbelang Hooghuis	6.100	5.600
Vereniging Buurtbelang Grauwe Polder	500	500
Vrouwen van Nu Etten-Leur	500	-
Wijkvereniging Buurtbelant Banakkers	8.705	8.705
Wijkvereniging Centrum West	500	6.500
Totaal Subsidieregeling Wijkverenigingen - structureel	**40.885**	**49.010**

Ontvangen subsidies

We vragen alleen de subsidies aan die passen in en bijdragen aan ons eigen beleid. Bij een groot deel van de subsidiemogelijkheden is er sprake van cofinanciering. Dat betekent dat de subsidie wordt verstrekt onder de voorwaarde dat de gemeente een deel van het benodigde bedrag bijdraagt. Als de gemeente niet in staat is geld bij te dragen, maken we geen aanspraak op cofinanciering.

Hieronder staat het overzicht van de ontvangen subsidies.

Verstrekker *(bedragen x € 1)*	Project	Ontvangen 2022
Provincie Noord-Brabant	Mensgerichte maatregelen	8.878
Provincie Noord-Brabant	BrabantsVerkeersveiligheidslabel en Totally Trafic	37.270
Provincie Noord-Brabant	Flexwoningen Noord-Brabant - tiny houses	10.000
Kunstbalie	Verantwoording cultuureducatie 3 2021-2024	24.075
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Sportakkoord	107.569
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport	Preventieakkoord	15.685
ZonMW	Dagactiviteiten voor thuiswonenden met dementie	89.580
Totaal		**293.057**

Jaarrekening

Het college van burgemeester en wethouders legt ieder jaar verantwoording af aan de gemeenteraad van Etten-Leur over het gevoerde beleid.
De jaarrekening is hiervan de financiële vertaling.

1. Lasten en baten per programma

1.1 Totaaloverzicht

Dit totaaloverzicht geeft inzicht in de lasten en baten per programma voor de jaarrekening 2022. Ook geeft het inzicht in het saldo van de algemene dekkingsmiddelen, de post onvoorzien en de mutaties in de reserves. Deze gegevens staan naast de gewijzigde begrotingscijfers 2022. De verschillende onderdelen lichten we toe.

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2022		Begroting 2022 na wijziging		Rekening 2022		Resultaat
Programma	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**Lasten**	**Baten**	**2022**
0. Bestuur en Ondersteuning	-7.428	1.770	-6.538	1.607	-4.998	1.839	-3.159
1. Veiligheid	-3.725	10	-6.673	3.278	-6.281	3.366	-2.915
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-7.101	2.983	-7.492	2.757	-7.223	2.943	-4.280
3. Economische zaken	-416	184	-435	256	-408	197	-212
4. Onderwijs	-6.596	1.250	-7.203	1.672	-7.405	1.625	-5.779
5. Sport, Cultuur en Recreatie	-12.716	2.388	-12.157	3.330	-11.760	3.293	-8.467
6. Sociaal Domein	-54.112	12.531	-58.590	12.054	-56.852	12.124	-44.728
7. Volksgezondheid en Milieu	-12.520	11.532	-12.547	11.436	-12.318	11.345	-973
8. Volkshuisvesting, RO en SV	-15.246	14.155	-2.796	3.606	-3.404	4.228	824
Subtotaal programma's	**-119.860**	**46.803**	**-114.430**	**39.998**	**-110.648**	**40.959**	**-69.689**
Algemene dekkingsmiddelen							
Lokale heffingen	0	9.211	0	9.180	0	9.247	9.247
Uitkering Gemeentefonds	0	76.450	0	83.941	0	85.565	85.565
Dividenden	0	12	0	22	0	22	22
Saldo financieringsfunctie	-932	37	-1.059	32	-1.053	50	-1.003
Subtotaal algemene dekkingsmiddelen	**-932**	**85.709**	**-1.059**	**93.175**	**-1.053**	**94.884**	**93.832**
Overhead	-14.229	2.850	-15.431	3.009	-15.254	3.029	-12.225
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	-56	0	-56
Post onvoorzien	-250	0	-68	0	0	0	0
Totaal saldo van baten en lasten	**-135.271**	**135.361**	**-130.989**	**136.182**	**-127.010**	**138.873**	**11.862**
Toevoeging en onttrekkingen reserves	-2.463	3.578	-4.896	4.237	-7.301	5.489	-1.813
Resultaat	**-137.734**	**138.940**	**-135.884**	**140.419**	**-134.312**	**144.362**	**10.050**

1.2 Algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de lokale heffingen, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds, dividenden en het saldo uit de financieringsfunctie.

1.2.1 Lokale heffingen

Lokale heffingen *(bedragen x € 1.000)*	Rekening 2021	Raming begroting 2022	Actuele begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Onroerendezaakbelasting	8.673	8.923	8.939	9.008	69
Hondenbelasting	237	240	240	239	-1
Precariobelasting	0	47	0	0	0
Totaal lokale heffingen	**8.910**	**9.211**	**9.180**	**9.247**	**68**

1.2.2 Uitkering Gemeentefonds

De uitkering Gemeentefonds is het geld dat gemeenten van het Rijk ontvangen om hun taken uit te voeren.

Uitkering gemeentefonds *(bedragen x € 1.000)*	Rekening 2021	Raming begroting 2022	Actuele begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Uitkering gemeentefonds	73.948	76.450	83.941	85.565	1.623

Deze uitkering mogen we overal voor inzetten. De actuele begroting voor de uitkering Gemeentefonds baseren we op de septembercirculaire 2022 en tegen actuele prijzen. Dit betekent dat we in de begroting van de algemene uitkering de loon- en prijsontwikkeling van de rijksuitgaven meenemen.

1.2.3 Dividenden

Jaarlijks ontvangen we dividend van de Bank Nederlandse Gemeenten.

Dividenden *(bedragen x € 1.000)*	Rekening 2021	Raming begroting 2022	Actuele begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Bank Nederlandse Gemeenten	18	12	22	22	0

1.2.4 Financieringsfunctie

Onder het saldo van de financieringsfunctie verstaan we het verschil tussen de te betalen en te ontvangen rente.

Financieringsfunctie *(bedragen x € 1.000)*	Rekening 2021	Raming begroting 2022	Actuele begroting 2022	Rekening 2022	Verschil
Rentelasten	-1.124	-932	-1.059	-1.053	7
Rentebaten	51	37	32	50	18
Totaal financieringsfunctie	**-1.073**	**-895**	**-1.027**	**-1.003**	**25**

1.3 Post onvoorzien

in de begroting 2022 namen we voor onvoorzien € 250.000 op.
Hoe we dit geld gebruikten staat hieronder.

Begrotingswijziging *(bedragen x € 1.000)*	raads-vergadering	Onderwerp	
Begroting 2022			250
2e begrotingswijziging 2022 (1e bestuursrapportage)	12-07-2022	Asbestverwijdering enkele wegen	-60
2e begrotingswijziging 2022 (1e bestuursrapportage)	12-07-2022	Afkoopsom lokalen Woelwater	-29
2e begrotingswijziging 2022 (1e bestuursrapportage)	12-07-2022	Compensatie Nobelaer	-38
2e begrotingswijziging 2022 (1e bestuursrapportage)	12-07-2022	Schetsontwerp raadszaal	-55
Totaal			**68**

1.4 Overhead

Gemeenten zijn verplicht de overhead centraal in de begroting en jaarrekening op te nemen. De definitie van overhead is hier: alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces.

Het gaat dan op hoofdlijnen om de volgende kosten:

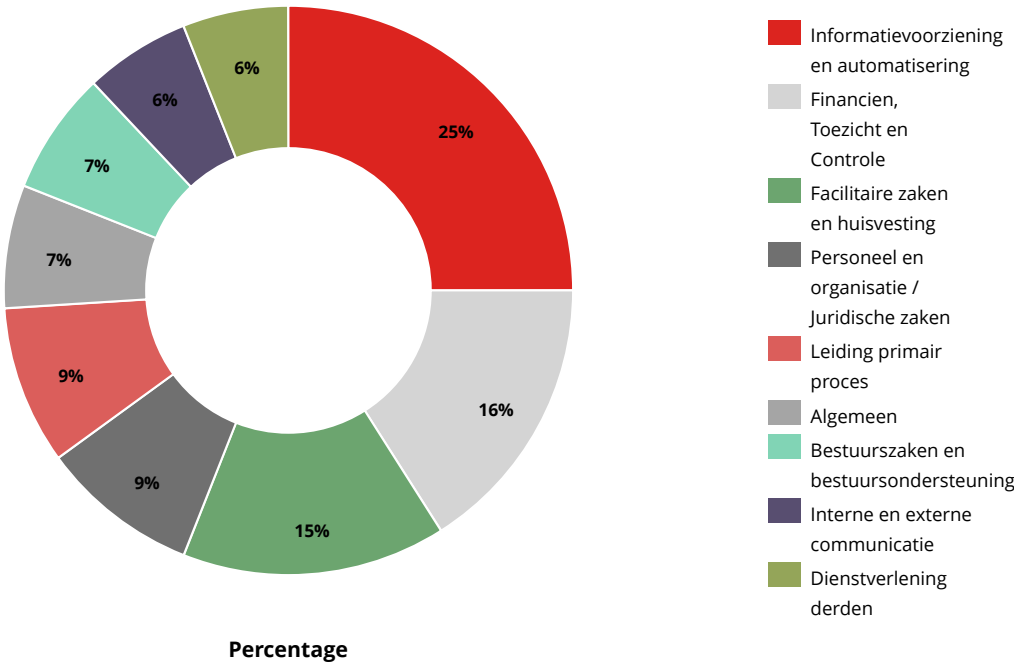
- huisvesting en facilitaire zaken (inclusief beveiliging);
- leidinggevenden primair proces;
- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeel en organisatie;
- inkoop (inclusief aanbesteding en contractmanagement);
- interne en externe communicatie;
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning (exclusief griffie);
- informatievoorziening en automatisering;
- documentaire informatievoorziening;
- managementondersteuning primair proces.

De inkomsten die we met overhead genereren (bijvoorbeeld door dienstverlening) brengen we in mindering op de kosten.

Opbouw overhead	Raming begroting 2022	Actuele begroting 2022	Rekening 2022
Totale overheadkosten	-15.561	-16.441	-16.327
Totale overheadinkomsten (met name dienstverlening RWB, Werkplein en Zundert)	2.850	3.009	3.029
Totale overhead	**-12.711**	**-13.431**	**-13.298**
Toerekening aan investeringen, grondexploitaties en voorzieningen	1.332	1.010	1.073
Netto saldo overhead	**-11.379**	**-12.422**	**-12.225**

De totale overheadkosten bedroegen € 16,3 miljoen. In de grafiek ziet u de procentuele opbouw van de overhead.

Omdat we met de overhead ook inkomsten genereren is de totale overhead € 13,3 miljoen.
In de begroting was dat € 13,4 miljoen.

1.5 Vennootschapsbelasting

We dienden de aangiften vennootschapsbelasting over 2016 tot en met 2020 in. Voor de nog niet ingediende aangiften is door de Belastingdienst uitstel verleend.

Inmiddels bestaat duidelijkheid over de fiscale kwalificatie van de parkeergarage vanaf 2018. We verwachten dat we tot en met 2022 € 56.000 vennootschapsbelasting betalen.

1.6 Overzicht incidentele baten en lasten

Bij het opstellen van de jaarrekening stellen we een overzicht van incidentele baten en lasten op. We doen dit om te beoordelen of er sprake is van materieel evenwicht (structurele lasten worden gedekt door structurele baten). Dit overzicht gebruikt de provincie voor hun beoordeling als toezichthouder.

In hoofdlijn zijn alle baten en lasten structureel. Of een bedrag incidenteel is, is afhankelijk waarvoor dit bedrag bedoeld is.
Ook moet er sprake zijn van een duidelijke einddatum. We nemen bedragen op groter dan € 50.000.

In de jaarrekening 2022 namen we per programma de volgende incidentele lasten en baten op:

(bedragen x € 1.000)	lasten	baten
Programma 0. Bestuur en ondersteuning	-1.650	2.340
Programma 1. Veiligheid	0	0
Programma 2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-1.040	151
Programma 3. Economie	0	0
Programma 4. Onderwijs	0	507
Programma 5. Sport, cultuur en recreatie	-124	328
Programma 6. Sociaal domein	0	0
Programma 7. Volksgezondeheid en milieu	0	100
Programma 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-2.710	2.710
Totaal	**-5.524**	**6.136**

Programma 0

(bedragen x € 1.000)	lasten	baten
1 Versterking Algemene risico reserve	-500	
2 Mutatie reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (overschot implementatie financieel pakket)	-253	294
3 Mutatie reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (overschot Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur)	-697	1.000
4 Storting reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (overschot Klimaatgelden 2022)	-272	
5 Resultaatbestemmingen jaarrekening 2021		862
6 Kosten automatisering (dekking uit reserve automatisering)		84
7 Projectleiderspool	-100	
7 Projectleiderspool (dekking uit reserve optimalisatie bedrijfsvoering)		100
8 Minder uitgaven kapitaallasten	172	
Totaal	**-1.650**	**2.340**

1. Versterking algemene risicoreserve

We versterkten het eigen vermogen door een storting in de algemene reserve.

2. Storting / onttrekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden - overschot implementatie financieel pakket

Het nieuwe financieel pakket implementeren we in 2021 t/m 2023. In 2021 hadden we hier € 294.000 van over. We zetten dat over naar 2022. Van dat bedrag was in 2022 nog € 253.000 over. We storten dat in de reserve om in 2023 te gebruiken.

3. Storting / onttrekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden - Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig Etten-Leur

In 2021 was € 1.000.000 over van het Herstelfonds Vitaal en Veerkrachtig. Dit geldt is overgezet naar 2022. Hiervan is in 2022 nog € 697.000 over. We storten dit in de reserve om in 2023 te gebruiken.

4. Storting reserve Nog uit te voeren werkzaamheden - klimaatgelden 2022

De klimaatgelden die we van het Rijk ontvingen geven we pas in 2023 uit. We storten dit bedrag in de reserve zodat we dit in 2023 kunnen gebruiken.

5. Resultaatbestemmingen jaarrekening 2021

Met het vaststellen van de jaarrekening 2021 zijn ook de resultaatbestemmingen vastgesteld. Zie Besluitvorming jaarrekening 2021. In 2022 zetten we dat geld in voor de dekking van uitgaven.

6. Kosten automatisering
De reserve automatisering zetten we in om automatiseringskosten gedeeltelijk te betalen.

7. Projectleiderspool
De kosten van de projectleiderspool dekken we uit de reserve optimalisatie bedrijfsvoering.

8. Minder uitgaven kapitaallasten
In het eerste jaar van investeren schrijven we niet af. Hierdoor ontstaat een incidenteel voordeel.

Programma 2

(bedragen x € 1.000)	lasten	baten
1. Storting reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (bijdrage brug Halsche Vliet)	-40	
2. Storting reserve Infrastructurele oplossingen	-1.000	
3. Dekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden voor GVVP		50
4. Dekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden voor digitalisering parkeerproducten		101
Totaal	**-1.040**	**151**

1. Storting reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (bijdrage brug Halsche Vliet)
De bijdrage aan de aanleg van de brug over de Halsche Vliet betalen we niet in 2022 maar in 2023.
Het overschot storten we daarom in de reserve. In 2023 halen we dat er weer uit.

2. Storting reserve Infrastructurele oplossingen
Voor toekomstige infrastructurele oplossingen storten we € 1.000.000 in de reserve.

3. Onttrekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (overschot Gemeentelijk Verkeers- en vervoersplan)
Het overschot van projecten van het Gemeente Verkeers- en vervoersplan voegden we in 2021 toe aan deze reserve.
In 2022 haalden we dit er weer uit om de kosten te betalen.

4. Onttrekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (overschot digitalisering parkeerproducten)
Het overschot van de digitalisering van parkeerproducten voegden we in 2021 toe aan deze reserve.
In 2022 haalden we dit er weer uit om de kosten te betalen.

Programma 4

(bedragen x € 1.000)	lasten	baten
1. Onttrekking dekkingsreserve Onderwijs		507
Totaal	**0**	**507**

1. Onttrekking dekkingsreserve Onderwijs
In de exploitatie nemen we een vast bedrag op voor kapitaallasten onderwijshuisvesting.
Voor de kosten boven dit bedrag zetten we de reserve onderwijs in.

Programma 5

(bedragen x € 1.000)	lasten	baten
1. Verbeteren openbare ruimte	-59	
1. Verbeteren openbare ruimte (dekking uit reserve Cultuur)		59
2. Bijdrage kwaliteitsverbetering en landschappelijke inpassing		65
2. Storting in reserve kwaliteitsverbetering Landschap	-65	
3. Verkoop snippergroen		204
Totaal	**-124**	**328**

1. Verbeteren openbare ruimte

We verbeterden de openbare ruimte in het centrum en de wijken.
De bedrag halen we uit de reserve Cultuur.

2. Bijdrage kwaliteitsverbetering en landschappelijke inpassing

We ontvingen een bijdrage voor kwaliteitsverbetering en landschappelijke inpassing. We voegen deze bijdrage toe aan de reserve Kwaliteitsverbetering Landschap).

2. Verkoop snippergroen

In 2022 verkochten we snippergroen.

Programma 7

(bedragen x € 1.000)	lasten	baten
1. Onttrekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (Transitievisie Warmte)		100
Totaal	**0**	**100**

1. Onttrekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (Transitievisie Warmte)

Het overschot van deze werkzaamheden stortten we 2021 in deze reserve.
Dit jaar haalden we dat er weer uit om de kosten te betalen.

Programma 8

(bedragen x € 1.000)	lasten	baten
1. Saldo baten en lasten grondexploitatie		2.460
1. Stortingen en onttrekkingen reserves Grondbedrijf	-2.460	
2. Project tijdelijke woningen	-100	
2. Project tijdelijke woningen (dekking reserve Volkshuisvesting)		100
3. Invoering omgevingswet	-150	
3. Invoering omgevingswet (dekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden)		150
Totaal	**-2.710**	**2.710**

1. Baten en lasten grondexploitatie (inclusief reserves grondbedrijf)

Het resultaat binnen de grondexploitatie verrekenen we met de reserves Grondbedrijf.
In de begroting en de jaarrekening verwerken we het Grondbedrijf budgetneutraal.

2. Projecte tijdelijke woningen

Samen met Alwel realiseerden we tijdelijke woningen. Deze kosten dekten we uit de reserve Volkshuisvesting

3. Onttrekking reserve Nog uit te voeren werkzaamheden (overschot invoering Omgevingswet)

Het overschot van de invoering Omgevingswet stortten we in 2021 in de reserve. In 2022 onttrokken we dit om de kosten te betalen.

1.7 Structurele toevoegingen en onttrekkingen reserves

Een overzicht van de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves staat hier.

Toevoegingen aan en ontrekkingen uit de reserves zijn in principe incidenteel.
Dat geldt niet wanneer het gaat om reguliere onttrekkingen aan dekkingsreserves (kapitaallasten).

Onderstaand staan de structurele mutaties in de reserves.

Lasten (stortingen reserves):

(bedragen x € 1.000)	2022
Niet van toepassing	
Totaal stortingen reserves	**0**

Baten (onttrekkingen reserves):

(bedragen x € 1.000)	2022
Dekkingsreserve kapitaallasten Sportvoorzieningen	286
Totaal onttrekkingen reserves	**286**

1.8 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De WNT verplicht tot het openbaar maken van de salarissen van de zogeheten topfunctionarissen. Tot de topfunctionarissen behoren diegenen die leiding geven aan de gehele organisatie. Bij gemeenten behoren de gemeentesecretaris en de griffier tot deze topfunctionarissen.

Functiegegevens 2022 *(bedragen x € 1)*	*W. Voeten* *griffier*	*C. Smits* *gemeentesecretaris*
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	103.491	124.003
Beloningen betaalbaar op termijn	17.847	21.591
Subtotaal	*121.338*	*145.594*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
Bezoldiging	121.338	145.594

Functiegegevens 2021 (bedragen x € 1)	*W. Voeten griffier*	*C. Smits gemeentesecretaris*
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01-01/31-12	01-01/31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1	1
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	98.706	118.901
Beloningen betaalbaar op termijn	18.017	21.308
Subtotaal	*116.723*	*140.209*
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
Bezoldiging	116.723	140.209

1.9 Begrotingsrechtmatigheid

(bedragen x € 1.000)	Begroting 2022 na wijziging			Jaarrekening 2022			Begrotingsafwijking Lastenoverschrijdi				
Programma	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**	**Saldo**	**Lasten**	**Baten**
0. Bestuur en Ondersteuning	-23.097	97.792	74.695	-21.360	99.752	78.392	1.736	1.960	3.697		
1. Veiligheid	-6.673	3.278	-3.394	-6.281	3.366	-2.915	392	88	480		
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	-7.492	2.757	-4.734	-7.223	2.943	-4.280	269	185	454		
3. Economie	-435	256	-179	-408	197	-212	27	-60	-33		
4. Onderwijs	-7.203	1.672	-5.531	-7.405	1.625	-5.779	-201	-47	-248	-201	
5. Sport, cultuur en recreatie	-12.157	3.331	-8.826	-11.760	3.293	-8.467	397	-38	359		
6. Sociaal Domein	-58.590	12.054	-46.536	-56.852	12.124	-44.728	1.738	71	1.809		
7. Volksgezondheid en Milieu	-12.547	11.436	-1.111	-12.318	11.345	-973	229	-90	138		
8. Volkshuisvesting, RO en SV	-2.796	3.606	811	-3.404	4.228	824	-608	621	13	-608	
Totaal programma's	**-130.989**	**136.182**	**5.194**	**-127.010**	**138.873**	**11.862**	**3.978**	**2.690**	**6.669**	**-809**	**0**
Mutaties reserves	-4.896	4.237	-659	-7.301	5.489	-1.813	-2.406	1.252	-1.154	-2.406	
Totaal	**-135.884**	**140.419**	**4.535**	**-134.312**	**144.362**	**10.050**	**1.572**	**3.942**	**5.515**	**-3.215**	**0**

Bij de rechtmatigheidscontrole is het begrotingscriterium een belangrijk toetsingsinstrument. In de toelichting op het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (Bado) wordt begrotingsrechtmatigheid omschreven als:

"Financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, dienen tot stand te zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maxima voor de lasten vermeld die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn."

De algemene lijn is dat begrotingsoverschrijdingen die binnen de beleidskaders van de raad passen niet meegewogen worden in het accountantsoordeel.

Begrotingsafwijkingen - wat zegt het BBV?

Er kunnen zeven verschillende begrotingsoverschrijdingen worden onderscheiden. In onderstaand overzicht geven we aan wat naar de mening van de Commissie Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) de consequentie van de betreffende overschrijding moet zijn voor het accountantsoordeel[1].

	Soorten begrotingsafwijkingen	Onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel.	Onrechtm en telt mee voor het oordeel.
1.	Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten die niet passen binnen het bestaande beleid en waarvoor men geen voorstel tot begrotingsaanpassing heeft ingediend. Bijvoorbeeld de doelgroep c.q. de activiteiten zijn in de praktijk aantoonbaar ruimer geïnterpreteerd dan in regelgeving (subsidieregeling, -verordening) was gedefinieerd.		X
2.	Budgetoverschrijdingen die passen binnen het bestaande beleid, maar waarbij de accountant ondubbelzinnig vaststelt dat die ten onrechte niet tijdig zijn geautoriseerd. Bijvoorbeeld: de verwachte kostenoverschrijding op jaarbasis was via tussentijdse informatie al wel bekend, maar men heeft geen voorstel tot begrotingsaanpassing ingediend en dit is in strijd met de budgetregels zoals afgesproken met de raad.		X
3.	Budgetoverschrijdingen die geheel of grotendeels worden gecompenseerd door direct gerelateerde opbrengsten, bijvoorbeeld via subsidies of kostendekkende omzet.	X	
4.	Budgetoverschrijdingen bij open einde (subsidie)regelingen. Vaak blijkt vanwege dit open karakter in het kader van het opmaken van de jaarrekening een (niet eerder geconstateerde) overschrijding.	X	
5.	Budgetoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra inkomsten die niet direct gerelateerd zijn. Over de aanwending van deze extra inkomsten heeft de raad nog geen besluit genomen.		X
6.	Budgetoverschrijdingen betreffende activiteiten welke achteraf als onrechtmatig moeten worden beschouwd omdat dit bijvoorbeeld bij nader onderzoek van de subsidieverstrekker, belastingdienst of een toezichthouder blijkt (bijvoorbeeld een belastingnaheffing). Het zal hier in de praktijk vaak gaan om interpretatieverschillen bij de uitleg van wet- en regelgeving die na het verantwoordingsjaar aan het licht komen. Er zijn dan geen rechtmatigheidsgevolgen voor dat verantwoordingsjaar. Wel zal de gemeente ervoor moeten zorgen dat de overschrijdingen getrouw in de jaarrekening worden weergegeven. Ook kunnen er gevolgen zijn voor het lopende jaar.		
6 a.	**Geconstateerd tijdens verantwoordingsjaar**		X
6 b.	**Geconstateerd na verantwoordingsjaar**	X	
7.	Budgetoverschrijdingen op activeerbare activiteiten (investeringen of totaal geautoriseerd budget) waarvan de gevolgen voornamelijk zichtbaar worden via hogere afschrijvings- en financieringslasten in het jaar zelf of pas in de volgende jaren.		
7 a.	**Jaar van investeren**		X
7 b.	**Afschrijvings- en financieringslasten in latere jaren**	X	

Begrotingsafwijkingen - Werkelijk

In de tabel staat per programma de lastenoverschrijding ten opzichte van de begroting per soort begrotingsafwijking.

Omdat een lastenoverschrijding op programmaniveau een saldo is van meerdere programmaonderdelen, is het mogelijk dat de nadere uitsplitsing van de overschrijdingen leidt tot een hoger bedrag aan overschrijdingen dan het saldo op het programma.

Op bepaalde programmaonderdelen zijn ook lagere lasten dan begroot gerealiseerd. Deze lieten we in het kader van de beoordeling van de begrotingsrechtmatigheid buiten beschouwing tenzij deze relevant zijn voor beoordeling.

[1] Bron: Kadernota Rechtmatigheid 2018, commissie BBV.

Onrechtmatige overschrijding *(bedragen x € 1.000)*	last	2.	3.	4.	1. 5. 6a. 6b 7a 7b.
0. Bestuur en Ondersteuning					
1. Veiligheid					
2. Verkeer, vervoer en waterstaat					
3. Economie					
4. Onderwijs	-201	-75	-53	-111	
5. Sport, cultuur en recreatie					
6. Sociaal Domein					
7. Volksgezondheid en Milieu					
8. Volkshuisvesting, RO en SV	-608			-608	
Totaal programma's	**-809**	**-75**	**-53**	**-719**	**0**

Voor de onderdelen 3, 4, 6b en 7b geldt: onrechtmatig, maar telt niet mee voor het oordeel.

Voor de onderdelen 1, 2, 5, 6a en 7a geldt: onrechtmatig en telt mee voor het oordeel.

Toelichting en conclusie

Lastenoverschrijdingen

Programma 4 Onderwijs

De lastenoverschrijding bedraagt € 201.000 en bestaat drie onderdelen:

€ 75.000 tuinonderhoud brede scholen
De gemeente is niet verantwoordelijk voor het tuinonderhoud van de scholen. Het college besloot deze kosten te delen met de schoolbesturen. De afspraak is gemaakt na de tweede bestuursrapportage 2022 en daarom niet verwerkt in de begroting.
Er vond een nabetaling plaats voor oudere jaren.

€ 53.000 hogere exploitatielasten kinderdagverblijven in gemeentelijke accommodaties.
Deze extra kosten worden grotendeels doorbelast aan de huurders.

€ 111.000 extra kosten leerlingenvervoer
De oorzaken voor de overschrijding zijn een stijging van het aantal leeringen met leerlingenvervoer en het vervoer van de Oekraïense kinderen. Ook hielden we in de begroting geen rekening met de indexatie die is afgesproken in de overeenkomsten met de vervoerders.

Programma 8 Volkshuisvesting

De lastenoverschrijding bedraagt € 608.000. Het is de doorboeking naar de balans van positieve resultaten op de diverse exploitaties. Per saldo is het Grondbedrijf zoals gebruikelijk neutraal verwerkt in de jaarrekening.

Vennootschapsbelasting

We maakten afspraken met de belastingdienst over de fiscale behandeling van de parkeergarage. Over de fiscale winst tot en met 2022 betalen we € 56.000 vennootschapsbelasting.

Toevoeging reserves
We voegen in totaal € 2.406.000 meer toe aan de reserves dan begroot.
We voegen € 1.340.000 toe aan de reserve Nog uit te voeren werkzaamheden. Deze bedragen waren over en gebruiken we om de werkzaamheden in 2023 uit te voeren. Het restant betreft hogere toevoegingen aan de reserves van het grondbedrijf. Volgens het bestaande beleid verrekenen we het resultaat van het grondbedrijf met de reserves.

Conclusie
Op basis van de voorgaande analyse constateerden we één begrotingsontrechmatigheid van € 75.000 die wel meetelt voor het oordeel. Dit is het tuinonderhoud van de brede scholen. Het college besloot pas na de tweede bestuursrapportage dit te vergoeden. De overige posten tellen niet mee voor het accountants oordeel.

2. Balans

2. Balans

ACTIVA *(bedragen x € 1.000)*	31-12-2021	31-12-2022
A. VASTE ACTIVA		
1. Materiële vaste activa		
Investeringen met een economisch nut		
- investering met economisch nut waarvoor heffing kan worden geheven	24.415	24.484
- overige investeringen met een economisch nut	104.177	102.228
Totaal investeringen met een economisch nut	**128.592**	**126.712**
Investeringen met een maatschappelijk nut	11.694	12.979
Totaal materiële vaste activa	**140.286**	**139.691**
2. Financiële vaste activa		
Kapitaalverstrekkingen aan:		
- deelnemingen	202	202
- overige verbonden partijen	0	0
Overige langlopende leningen uitgeleend geld	1.665	1.421
minus voorzieningen claims en geschillen	*0*	*0*
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van 1 jaar of langer	582	660
Totaal financiële vaste activa	**2.449**	**2.282**
TOTAAL VASTE ACTIVA	**142.734**	**141.973**
B. VLOTTENDE ACTIVA		
1. Voorraden		
a. Grond- en hulpstoffen:	0	0
b. Onderhanden werk, waaronder gronden in exploitatie	5.398	22.142
minus voorzieningen grondexploitatie	*-3.700*	*-2.068*
c. Gereed product en handelsvoorraden	0	0
Totaal voorraden	**1.698**	**20.074**
2. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
a. Vorderingen op openbare lichamen	8.198	8.268
b. Rekening Courant verhoudingen met niet financiële instellingen	1.005	926
c. Rekening Courant met het Rijk	0	0
d. Overige vorderingen	1.292	2.251
minus voorzieningen dubieuze debiteuren	*-810*	*-958*
Totaal vorderingen	**9.686**	**10.487**
3. Liquide middelen	**5.418**	**4.882**
4. Overlopende activa	**4.432**	**7.268**
TOTAAL VLOTTENDE ACTIVA	**21.234**	**42.712**
TOTAAL ACTIVA	**163.969**	**184.685**

PASSIVA *(bedragen x € 1.000)*	31-12-2021	31-12-2022
A. VASTE PASSIVA		
1. Eigen vermogen		
a. Algemene reserves	5.270	11.175
b. Bestemmingsreserves:		
- dekkingsreserves	16.587	15.793
- overige bestemmingsreserves	3.227	3.669
- bestemmingsreserves grondexploitatie	10.018	12.396
c. Rekeningsaldo		
- Rekeningsaldo (reeds geautoriseerde resultaatbestemmingen)	0	0
- Rekeningsaldo (gerealiseerd resultaat)	6.119	10.050
Totaal reserves	**41.220**	**53.082**
2. Voorzieningen	**37.203**	**37.745**
3. Langlopende schulden		
a. Opgenomen langlopende geldleningen:		
- binnenlandse banken en overige financiële instellingen	60.000	67.000
- openbare lichamen	0	10.000
b. Waarborgsommen	174	658
Totaal langlopende schulden	**60.174**	**77.658**
TOTAAL VASTE PASSIVA	**138.596**	**168.485**
B. VLOTTENDE PASSIVA		
1. Kortlopende schulden	**13.604**	**2.320**
2. Overlopende passiva		
a. Nog te betalen bedragen	**8.674**	**9.905**
b. Vooruitontvangen bedragen voor uitkeringen met specifiek doel van:		
- Het Rijk	**2.840**	**3.803**
- Overige Nederlandse overheidslichamen	**101**	**101**
c. Overige vooruitontvangen bedragen	**154**	**72**
TOTAAL VLOTTENDE PASSIVA	**25.372**	**16.200**
TOTAAL PASSIVA	**163.969**	**184.685**
Gewaarborgde leningen	205.480	217.284

2.1 Materiele vaste activa

De materiële vaste activa bestaan uit twee onderdelen: investeringen met economisch nut en investeringen met maatschappelijk nut. Deze lichten we hieronder toe.

Investeringen met economisch nut

(bedrag x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2022	Investering 2022	Des-investering 2022	Afschrijving 2022	Bijdragen derden 2022	Duurzame waarde vermindering 2022	Boekwaarde 31-12-2022
a. Gronden en terreinen	9.187		2.544	268			6.375
b. Woonruimten	600						600
c. Bedrijfsgebouwen	92.364	1.534		3.148			90.750
d. Grond/weg/waterbouwkundig werk	21.574	2.868		754	2.113		21.576
e. Vervoermiddelen	396	1.586		91			1.891
f. Machines, apparaten en installaties	164			37			127
g. Overige materiele vaste activa	4.306	1.734		647			5.393
Totaal	**128.591**	**7.722**	**2.544**	**4.945**	**2.113**	**0**	**126.712**

In 2022 investeerden we vooral in de nieuwbouw van De Nobelaer, de openbare ruimte en voertuigen en containers voor de afvalinzameling. Meer informatie staat in de paragraaf investeringen.

De desinvestering gaat om de overdracht van gronden die nu onder een grondexploitatie zijn opgenomen.

Er zijn geen gronden uitgegeven in erfpacht.

Investeringen met maatschappelijk nut

(bedrag x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2022	Investering 2022	Des-investering 2022	Afschrijving 2022	Bijdragen derden 2022	Duurzame waarde vermindering 2022	Boekwaarde 31-12-2022
a. Gronden en terreinen	0						0
b. Woonruimten	0						0
c. Bedrijfsgebouwen	0						0
d. Grond/weg/waterbouwkundig werk	11.694	1.693		408	0		12.979
e. Vervoermiddelen	0						0
f. Machines, apparaten en installaties	0						0
g. Overige materiele vaste activa	0						0
Totaal	**11.694**	**1.693**	**0**	**408**	**0**	**0**	**12.979**

We investeerden in een groot aantal projecten in het openbaar gebied. Het gaat om het gedeelte dat geen onderhoud is en niet ten laste van de voorziening Beheren op Niveau mag worden gebracht. Dit gedeelte activeren we en daar schrijven we op af.
Alle investeringen met maatschappelijk nut zijn investeringen na 1 januari 2017.

(bedrag x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2022	Investering 2022	Des-investering 2022	Afschrijving 2022	Bijdragen derden 2022	Duurzame waarde vermindering 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Totaal materiële vaste activa	**140.285**	**9.415**	**2.544**	**5.353**	**2.113**	**0**	**139.691**

Een specificatie van de materiële vaste activa staat hier.

Specificatie materiele vaste activa

(bedragen x € 1)	Boekwaarde 01-01-2022	Afschrijving t/m 2021	Investeringen 2022	Desinvesteringen 2022	Rente 2022	Afschrijving 2022	Kapitaallasten 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Stadskantoor	10.009.590	6.906.078	21.663		50.048	506.339	556.387	9.524.914
Bestuurs- en vergadercentrum	29.657	88.612	0		148	6.977	7.125	22.681
Personeelskosten algemeen	102.823	0	0		514	20.565	21.079	82.258
Financiën	10.459	41.835			52	10.459	10.511	0
Informatie	498.094	508.810	124.689		2.490	176.126	178.616	446.657
Facilitaire Diensten	1.430	0			7		7	1.430
Buitendienst	7.834	0			39	1.567	1.606	6.267
Gemeentewerf	861.508	527.035			4.308	54.824	59.131	806.684
Werkbussen	211.324	306.216	145.547		1.057	63.226	64.283	293.645
Vrachtwagens	0	0	4.079		0		0	4.079
Veegmachines	0	0	317.852		0		0	317.852
Tractoren	178.127	46.730	0		891	24.455	25.346	153.672
Raad	4.524	13.571	61.201		23	4.524	4.546	61.201
Bestuursondersteuning B&W	26.249	91.827			131	4.375	4.506	21.874
Ambitie dienstverlening	126.807	267.588	0		634	78.879	79.513	47.928
Huwelijken	16.222	153.529			81	7.437	7.519	8.784
Landmeten	19.450	0			97	4.863	4.960	14.588
Preparatie	1.291.012	1.549.481			6.455	96.495	102.950	1.194.516
Sociale veiligheid	10.808	25.220			54	3.603	3.657	7.206
Onderhoud verhardingen	11.418.824	1.851.064	2.020.457		57.094	337.871	394.965	13.101.410
Gladheidbestrijding	80.204	165.162	0		401	17.957	18.358	62.247
Verkeersbeleid	519.345	38.395	476		2.597	22.089	24.686	497.732
Verkeersregelinstallatie	154.226	0	0		771	15.423	16.194	138.803
Beheer openbare verlichting	513.476	37.922	385.566		2.567	28.401	30.969	870.640
Straatparkeren	1.160.623	50.554	2.163		5.803	24.213	30.016	1.138.573
Parkeergarage	10.707.377	6.035.803	0		53.537	341.279	394.816	10.366.098
Parkeerterrein zwembad/ Nobelaer	1.298.251	1.077.885	579.238		6.491	46.937	53.428	1.830.552
Sloten en waterlopen	3.622	0	39.653		18		18	43.275
Verhuur/verpachting grond	5.956	0			30		30	5.956
Huisvesting BBO	41.876.609	13.563.333			209.383	1.497.932	1.707.315	40.378.677
Nieuwe zwembad De Banakker	8.411.939	1.436.887			42.060	207.534	249.594	8.204.405
Nieuwe Nobelaer	15.639.997	0	1.534.196		85.871	303.189	389.060	16.871.005
Tennisbanen	200.000	0			1.000		1.000	200.000
Lage Banken sportterreinen	3.811.496	1.535.321			19.057	125.315	144.373	3.686.181
Hoge Neerstraat sportterreinen	1.055.561	982.019			5.278	88.835	94.113	966.726
De Streek sportpark	1.447.487	1.004.627			7.237	120.624	127.861	1.326.863
Sportpark Trivium	383.709	184.751			1.919	26.393	28.312	357.316
Gemeentelijke monumenten	273.113	513.993			1.366	31.746	33.111	241.367
Plantsoenen	4.450	0	0		22		22	4.450
Hondenuitlaatvoorzieningen	48.534	32.356	0		243	8.089	8.332	40.445
Westpolderplas	12.299	31.626			61	1.757	1.819	10.542
Volkstuinen	169.791	214.603			849	14.149	14.998	155.642
Speelvoorzieningen	76.643	8.516	244.829		383	8.516	8.899	312.956
Huisvesting soc. cult. activiteiten	249.434	260.236			1.247	27.415	28.662	222.019
Huisvesting Jeugd- en jongerenwerk	111.856	827.023	225		559	22.923	23.482	89.158
Kunststof	60.328	64.338	448.221		302	8.042	8.344	500.507
Huisvuil restafval	996.580	392.657	68.745		4.983	97.160	102.143	968.165

(bedragen x € 1)	Boekwaarde 01-01-2022	Afschrijving t/m 2021	Investeringen 2022	Desinvesteringen 2022	Rente 2022	Afschrijvingen 2022	Kapitaallasten 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Milieustraat	2.275.185	669.187			11.376	67.364	78.740	2.207.820
Compostering	37.712	58.568			189	3.622	3.811	34.090
Vrachtwagens afvalinzameling	0	0	721.634		0		0	721.634
Haakarm afvalinzameling	0	0	300.458		0		0	300.458
Stalling afvalinzameling	216.510	0	-3.656		1.083	8.514	9.597	204.340
Afvalbeheer Algemeen	0	0	189.340		0		0	189.340
Pompgemalen/ bergbezinkbassins	0	79.304			0	0	0	0
Drukriolering	0	112.571			0	0	0	0
Riolering algemeen	19.567.284	11.299.826	96.245		97.836	751.766	849.602	18.911.764
Beheer begraafplaatsen	450.901	25.811			2.255	5.419	7.674	445.482
Planologie	17.565	0	0		88		88	17.565
Verspreide percelen	70.000	0					0	70.000
Panden	600.000	400.000					0	600.000
Project Wipakker	10.571	0		10.571			0	0
Project Hoge Haansberg	2.533.073	0		2.533.073			0	0
Project Groene Wig	295.000	0					0	295.000
Dienstverlening Hart van West-Brabant	114.055	171.082			570	28.514	29.084	85.541
Totaal	**140.285.505**	**53.651.952**	**7.302.820**	**2.543.644**	**691.555**	**5.353.702**	**6.045.257**	**139.690.979**

2.2 Financiele vaste activa

Het verloop van de financiële vaste activa in 2022 ziet er als volgt uit.

(bedrag x € 1.000)	Boekwaarde 01-01-2022	Investeringen 2022	Desinvesteringen 2022	Aflossing 2022	Boekwaarde 31-12-2022
1. Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	202	0	0	0	202
2. Overige langlopende leningen	1.665	0	0	244	1.421
3. Overige uitzettingen > 1 jaar	582	78	0	0	660
Totaal	**2.449**	**78**	**0**	**244**	**2.283**

We lichten de onderdelen hieronder toe.

1. Kapitaalverstrekkingen

(bedrag x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
a. Deelname kapitaal NV BNG	22	22
b. Deelname kapitaal Brabant Water N.V.	170	170
c. Aandeel Rewin	9	9
Totaal	**202**	**202**

Er waren in 2022 geen mutaties bij de kapitaalverstrekkingen.

2. Leningen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Leningen ambtenaren voor woningbouw	501	374
Lening Voortouw en De Pijler	333	302
Lening SKPOEL (Brede School Sonate)	208	182
Lening TC Etten	15	12
Lening Drukkerijmuseum	78	73
Duurzaamheidsleningen	530	477
Totaal	**1.665**	**1.421**

Leningen ambtenaren

In 2022 losten (oud)medewerkers hun hypotheek geheel of gedeeltelijk af.

Duurzaamheidsleningen

Voor duurzaamheid verstrekken we leningen aan verenigingen of stichtingen. In 2022 verstrekten we geen nieuwe leningen.
Op de andere leningen werd volgens schema afgelost.

3. Overige uitzettingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Startersleningen	582	660
Totaal	**582**	**660**

Startersleningen

In april 2013 stelde de raad € 1 miljoen beschikbaar voor het verstrekken van startersleningen. In 2022 is daar € 500.000 aan toegevoegd zodat in totaal € 1,5 miljoen beschikbaar is. De startersleningen zijn de eerste drie jaar rente- en aflossingsvrij en hebben in principe een looptijd van 30 jaar. Startersleningen kunnen tussentijds boetevrij worden afgelost.

2.3 Voorraden

De opgenomen voorraden op de balans splitsen we naar de volgende categorieën:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Grond- en hulpstoffen grondexploitatie		
- overige grond- en hulpstoffen	0	0
- onderhanden werk	5.398	22.142
Totaal	**5.398**	**22.142**
Voorzieningen grondexploitatie	-3.700	-2.068

Onderhanden werk

Hieronder staat het verloop van de exploitaties die in ontwikkeling zijn.

(bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2022	Vermeerderingen 2022	Verminderingen 2022	Winstneming 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Vosdonk-Noord	308	11.003	910	-	10.401
Schoenmakershoek-Oost	4.813	2.781	2.534	-	5.060
Haansberg-Oost	4.105	71	2	-	4.174
Hoge Haansberg	0	2.800	-	-	2.800
Nobelaer	1.629	738	43	-	2.324
Vosdonk-Zuid	765	61	398	13	441
Wipakker herontwikkeling	0	29	-	-	29
Herontwikkeling schoollocaties	-1.003	451	8	259	-301
Spoorzone - Juvenaat	-844	76	-	116	-652
De Streek	-4.374	1.863	-	378	-2.133
Totaal	**5.398**	**19.873**	**3.895**	**766**	**22.142**

De boekwaarde van de exploitaties steeg door investeringen in woonrijpmaken, rentebijschrijvingen, winstnemingen en vorming van voorzieningen (vermeerderingen). Ook werden gronden die al in eigendom waren, in exploitatie genomen. Door grondverkopen en vrijval van voorzieningen daalt de boekwaarde (verminderingen).

In 2022 waren de lasten hoger dan de baten, voornamelijk door een grote aankoop. Dat is de reden dat de boekwaarde van de exploitaties stijgt.

Toelichting onderhanden werk

Voor het onderhanden werk zijn de nog te maken kosten en de te verwachten opbrengsten:

(bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 31-12-2022	Voorziening exploitatietekort	Nog te maken kosten	Nog te realiseren opbrengsten	Geraamde eindresultaat
Totaal exploitaties onderhanden werk	22.142	2.068	128.573	137.144	11.503

Een negatief eindresultaat betekent een negatieve boekwaarde. De opbrengsten zijn dan hoger dan de kosten. De grondexploitaties zijn dan winstgevend.

De geraamde kosten en opbrengsten baseerden we op de exploitatieopzetten per bouwgrondexploitatie. We hanteerden hierbij de volgende parameters:

- rentepercentage: 1,78%;
- kostenstijging (indexering): 6,00%;
- opbrengststijging: 0,00%;
- disconteringsvoet: 2,00%.

Naast bovengenoemde parameters zijn de volgende uitgangspunten van belang:

- gronduitgifte vindt gefaseerd plaats (geen concurrentie met elkaar);
- geen overschrijding van 10-jaarstermijn;
- nominale waarde van eindresultaat;
- voorzichtigheidsprincipe bij beoordeling grondprijzen;
- tussentijdse winstneming vindt plaats op basis van de POC-methode (percentage of completion). Bij het stelsel van baten en lasten zoals geformuleerd in het BBV zijn het toerekeningsbeginsel, het voorzichtigheidsbeginsel en het daarmee samenhangende

realisatiebeginsel essentiële uitgangspunten. Baten en lasten -en het daaruit voortvloeiende resultaat- moeten worden toegerekend aan de periode waarin deze zijn gerealiseerd.

Periodiek herzien we de exploitatieopzetten en bieden deze aan de raad ter vaststelling aan. Voor bouwgrondexploitaties waarvoor we een nadelig resultaat verwachten vormen we een voorziening ter grootte van dit tekort. Deze voorziening vormen we op basis van nominale waarde.

Afwijkende parameters:
Om schommelingen in de markt weer te geven hebben we de invloed van een aantal wijzigingen doorgerekend in de exploitaties.

Belangrijke wijzigingen daarbij zijn:
- Bij de locaties Haansberg-Oost, Vosdonk-Zuid en Vosdonk-Noord is er vanuit gegaan dat de uitgifte van de gronden 1 jaar later plaats gaat vinden;
- Dat bij alle complexen de rente met ongeveer 3% extra stijgt tot 2026.
  In de exploitatieberekening houden we al rekening met een rentepercentage van 1,30 % in 2022, 1,78% in 2023, 2,25% in 2024, 2,75% in 2025 en 3,25% in 2026;
- Dat bij alle werkzaamheden die we nog aan moeten besteden, een extra kostenstijging van 3% per jaar op zal treden.
  In de exploitatieopzetten zijn al kostenstijgingen opgenomen van 9% in 2022, 5% in 2023 en 3% in de daaropvolgende jaren.
  De totale kostenstijging komt daarmee uit op 12% in 2022, 8% in 2023 en 6% in de jaren daarna;
- Op de verkoopprijzen van de gronden hebben we een daling van de verkoopprijzen meegenomen van 1%.

Als we deze parameters voor de diverse locaties doorrekenen dan komen we uit op:

Complex *(bedragen x € 1)*	**kostenstijging 3 % extra**	**opbrengstdaling 1%**
Streek	27.000	geen opbrengsten meer
Spoorzone-Juvenaat	15.000	geen opbrengsten meer
Locatie Nobelaer	151.000	vastgeld door taxatie
Haansberg-Oost	704.000	457.000
Vosdonk-Zuid	81.000	61.000
Vosdonk-Noord	309.000	487.000
Schoenmakershoek-Oost	419.000	vastgeld door taxatie

2.4 Vorderingen

1. Vorderingen op openbare lichamen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Vorderingen op publiekrechtelijke lichamen	3.286	2.891
Vorderingen BTW	263	0
Vordering BTW compensatiefonds	4.649	5.377
Totaal	**8.198**	**8.268**
Voorziening dubieuze debiteuren	-600	-678

Vordering op publiekrechtelijke lichamen

Dit zijn de debiteuren van het Werkplein en vorderingen op andere overheidsinstellingen.

We waarderen de debiteuren tegen nominale waarde. Het bedrag dat op 31 december 2022 openstaat betreft een groot aantal vorderingen die we in 2023 ontvangen. Voor mogelijke oninbaarheid vormden we een voorziening.

Vorderingen BTW

De BTW op ondernemersactiviteiten verrekenen we ieder kwartaal met de Belastingdienst.
Op 31 december 2022 is sprake van een schuld en is het saldo opgenomen aan de passiva-zijde.

De verrekening van BTW op overheidsactiviteiten (BTW-compensatiefonds) vindt eenmaal per jaar plaats.
De compensabele BTW over 2022 ontvangen we in 2023.

2a. Rekening courant verhoudingen met niet-financiële instellingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	951	885
Rekening courant Sociale Verzekeringsbank	54	41
Rekening courant gemeente Zundert	0	0
Totaal	**1.005**	**926**

Stimuleringsfonds Volkshuisvesting

In april 2013 stelde de raad € 1 miljoen beschikbaar voor het verstrekken van startersleningen. Het bedrag dat niet is uitgeleend beheert het Stimuleringsfonds.
De raad stelde in 2018 voor de blijverslening € 250.000 en voor de verzilverlening € 250.000 beschikbaar. In 2022 zijn deze regelingen beëindigd en zijn deze bedragen toegevoegd aan het budget voor startersleningen

Rekening courant Sociale Verzekeringsbank

De Sociale Verzekeringsbank (SVB) betaalt de persoonsgebonden budgetten (PGB) uit aan de budgethouders van zowel de gemeente Etten-Leur als de gemeente Zundert. Hiervoor maken we elk kwartaal bedragen over aan de SVB waarna deze de betalingen kan doen. Het nog niet uitgekeerde bedrag is op 31 december in rekening courant aanwezig.

2b. Rekening courant verhouding met het Rijk

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Uitzetting in schatkist	0	0
Totaal	**0**	**0**

Overtollige geldmiddelen, boven de drempelwaarde, moeten we onderbrengen bij de schatkist van het Rijk.
Op 31 december 2022 stond er niets bij het Rijk uit.

3. Overige vorderingen

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Debiteuren	1.292	2.251
Totaal	**1.292**	**2.251**
Voorziening dubieuze debiteuren	-210	-280

Debiteuren

We waarderen de debiteuren tegen nominale waarde. Het bedrag dat 31 december 2022 openstaat betreft een groot aantal vorderingen die we in 2023 ontvangen. Voor mogelijke oninbaarheid vormden we een voorziening.

2.5 Liquide middelen

Het saldo van de liquide middelen bestaat uit volgende onderdelen:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Kassaldi	1	1
Bank- en girosaldi	5.417	4.881
Totaal	**5.418**	**4.882**

Schatkistbankieren

Decentrale overheden zijn verplicht om geld wat over is tijdelijk te storten in de schatkist bij het Ministerie van Financiën.
Op het moment dat we het geld nodig hebben nemen we dit weer op.

Hierbij is sprake van een drempelwaarde: bedragen onder deze waarde mogen we buiten de schatkist houden.
De drempelwaarde is 2% van het begrotingstotaal: € 2.755.000.

In de tabel ziet u de bedragen die we buiten de schatkist hielden. Daaruit blijkt dat we de drempelwaarde in 2022 niet overschreden.

(bedragen x € 1.000)	31-12-2022
1e kwartaal	471
2e kwartaal	1.330
3e kwartaal	558
4e kwartaal	745

2.6 Overlopende activa

De overlopende activa bestaan uit de volgende onderdelen:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Nog te ontvangen bedragen	3.372	6.453
Vooruitbetaalde bedragen	1.059	816
Totaal	**4.432**	**7.268**

Nog te ontvangen bedragen

In 2023 ontvangen we nog € 6,2 miljoen. De grootste posten hiervan zijn:
- € 1,5 miljoen voor opvang Oekraïners;
- € 1,1 miljoen voor afvalinzameling (extra ledigingen containers);
- € 0,9 miljoen voor Algemene uitkering;
- € 0,8 miljoen terug te ontvangen vennootschapsbelasting (belastingdienst).

Vooruitbetaalde bedragen

Eind 2022 betaalden we al facturen die betrekking hadden op 2023. Het gaat onder andere om verzekeringspremies
en bijdragen voor gemeenschappelijke regelingen.

2.7 Eigen vermogen

Het in de balans opgenomen eigen vermogen bestaat uit de volgende posten:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
a. Algemene reserves		
Algemene risico reserve	5.270	11.175
Totaal algemene reserves	**5.270**	**11.175**
b. Bestemmingsreserve		
Dekkingsreserves kapitaallasten	16.587	15.793
Overige bestemmingsreserves	3.227	3.669
Bestemmingsreserves grondexploitatie	10.018	12.396
Totaal bestemmingsreserves	**29.832**	**31.857**
c. Rekeningsaldo		
Rekeningsaldo (geaccordeerde resultaatbestemmingen)	0	-0
Rekeningsaldo (gerealiseerd resultaat)	6.119	10.050
Totaal rekeningsaldo	**6.119**	**10.050**
Totaal	**41.220**	**53.082**

Het jaarrekeningresultaat 2022 is € 10.050.000 positief.

De toelichting op de de reserves staat hier.

2.8 Voorzieningen

De balanspost voorzieningen ziet er als volgt uit:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Voorzieningen	37.203	37.745

De balanspost voorzieningen is exclusief de voorziening "dubieuze debiteuren" en "exploitatietekorten grondexploitaties".
Deze brengen we aan de activazijde in mindering op de vorderingen en op de voorraden grondexploitatie.

Een toelichting op de voorzieningen staat hier.

2.9 Langlopende schulden

De specificatie van de langlopende schulden is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
a. Opgenomen langlopende geldleningen:		
1. Binnenlandse banken en overige financiële instellingen	60.000	67.000
2. Openbare lichamen	-	10.000
b. Waarborgsommen	174	658
Totaal	**60.174**	**77.658**

Opgenomen langlopende geldleningen

In 2022 losten we € 8,0 miljoen af. De rentelast was € 1.084.000.
Meer informatie over financiering nemen we op in de paragraaf Financiering.

Verplichting leningen

Op 31 december 2022 hadden we € 77,0 miljoen aan leningen.

Over deze leningen zijn we € 1.070.000 per jaar aan rente verschuldigd.
In het overzicht geven we de renteverplichtingen weer.

(bedragen x € 1.000)	Renteverplichting
< 1 jaar	1.070
> 1 jaar en < 5 jaar	2.520
> 5 jaar	9.818

Waarborgsommen

Als zekerheidsstellling voor de nakoming van aangegane verplichtingen brengen we aan marktpartijen in veel gevallen een bedrag als waarborgsom in rekening. Bij verwervingen houden we een bedrag in op de betaling van de koopsom. Wanneer aan de overeengekomen verplichting is voldaan maken we het ingehouden bedrag alsnog over.

2.10 Kortlopende schulden

De specificatie van de kortlopende schulden is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Schulden aan publiekrechtelijke lichamen	1.505	898
Opgenomen kasgeldleningen	10.000	0
Overige schulden	2.099	1.422
Totaal	**13.604**	**2.320**

Schulden aan publiekrechtelijke lichamen

Dit zijn openstaande facturen van publiekrechtelijke lichamen zoals gemeenschappelijke regelingen en andere gemeenten.
Per 31 december 2022 was het grootste gedeelte het teveel betaalde bedrag van de gemeente Zundert voor de uitvoering van werkzaamheden voor de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo).

Opgenomen kasgeldleningen

Op 31 december 2022 hadden we geen kasgeldlening afgesloten.

Overige schulden

De crediteuren nemen we op onder de overige schulden. Aan het eind van het jaar ontvangen we zoals gebruikelijk een groot aantal facturen. Deze facturen betalen we in 2023.

2.11 Overlopende passiva

De specificatie van de post overlopende passiva is als volgt:

(bedragen x € 1.000)	31-12-2021	31-12-2022
Nog te betalen bedragen	8.674	9.905
Vooruitontvangen voorschotbedragen overheidslichamen	2.941	3.904
Vooruitontvangen bedragen	154	72
Totaal	**11.768**	**13.880**

Nog te betalen bedragen

In 2023 betalen we nog € 9,2 miljoen wat betrekking heeft op 2022. De grootste posten hiervan zijn:

- € 1,4 miljoen voor kosten Wmo en jeugdzorg;
- € 1,2 miljoen voor kosten jeugd Zorg in Natura;
- € 1,1 miljoen voor loonheffing;
- € 0,8 miljoen voor rente van langlopende geldleningen.

Vooruitontvangen voorschotbedragen overheidslichamen

De vooruitontvangen voorschotbedragen van overheidslichamen zijn diverse Rijksuitkeringen en subsidies met een specifiek bestedingsdoel. Het verloopoverzicht is hieronder weergegeven.

(bedragen x € 1.000)	Boekwaarde 1-1-2022	Toevoeging 2022	Gebruik 2022	Boekwaarde 31-12-2022
Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)	904	661	534	1.031
Regeling reductie energieverbruik woningen (RREW)	287	-	20	267
Regeling reductie energieverbruik (RRE)	168	71	262	-24
Huisvesting kwetsbare doelgroepen (Spoedzoekers)	91	-	91	-
Extern Advies Warmtetransitie (EAW)	-	-	-	-
Gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek	-79	78	158	-159
Regeling huisvesting aandachtsgroepen	190	700	-	890
Nationaal programma Onderwijs	181	425	-	606
Aanpak energiearmoede	-	778	-	778
Controle Coronatoegangsbewijs	26	168	79	115
Kwijtschelding gemeentelijke belastingen	-3	-	-	-
SPUK Onderwijsroute 2022	-	38	-	38
Af te dragen debiteurenontvangsten SZW	104	-	-	104
Investeringsfonds Stedelijke Vernieuwing (ISV)	101	-	-	101
Specifieke uitkering Sport (SPUK)	829	146	941	33
Sportakkoord - Leefstijl	128	56	107	77
Preventieakkoord	16	35	17	34
Subsidie instandhouding monumenten	-	15	-	15
Totaal	**2.941**	**3.171**	**2.209**	**3.904**

2.12 Niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen

De gemeente Etten-Leur is voor een aantal toekomstige jaren verbonden aan verschillende, niet uit de balans blijkende, financiële rechten en verplichtingen. De belangrijkste verplichtingen en rechten lichten we hier toe.

Verplichting leningen

Op 31 december 2022 hadden we € 77,0 miljoen aan leningen. We zijn daarvoor € 1.070.000 per

jaar aan rente verschuldigd.
Dit bedrag wordt elk jaar minder. In onderstaand overzicht geven we de verplichtingen weer.

(bedragen x € 1.000)	Renteverplichting
< 1 jaar	1.070
> 1 jaar en < 5 jaar	2.520
> 5 jaar	9.818

Verplichting vakantiedagen

De waarde van de nog niet opgenomen vakantiedagen door het personeel bedraagt per 31 december 2022 € 1.780.000.

Nog te betalen leasetermijnen

(bedragen x € 1.000)	Bedrag per jaar	Totale verplichting
Groot formaat printers (plotters)	10	6
Decentrale repro faciliteiten	37	37
Koffieautomaten	14	47
Totaal	**61**	**90**

Europese aanbestedingen

Er vonden diverse Europese aanbestedingen plaats. De verplichtingen voor leveringen en diensten die hier uit voortkomen bedragen voor 2022 ongeveer € 2.400.000. In de komende jaren daalt de verplichting tot ongeveer € 1.800.000. De looptijd van deze verplichtingen varieert tussen de twee en vijftien jaar.

contract *(bedragen x € 1.000)*	afgesloten	eerste jaar	laatste jaar	omvang contract	omvang na 2022
Installaties gebouwen	2018	2019	2021	256	-
Kolkenreiniging	2018	2019	2021	164	-
Klimaatinstallatie	2018	2019	2034	984	721
Brandverzekering	2019	2019	2021	401	-
Aansprakelijkheidsverzekering	2019	2020	2021	133	-
Afvalstromen milieustraat	2019	2020	2026	4.004	1.502
Brandbestrijdingsinstallatie parkeergarage	2018	2019	2034	426	312
Microsoft licenties	2019	2019	2021	351	-
Onkruidbestrijding	2019	2020	2021	167	-
Compostering	2020	2020	2026	880	440
Ondergrondse verzamelcontainers	2020	2019	2024	470	235
IT applicatie systeem	2020	2021	2024	178	89
Concessie zwembad De Banakker	2018	2018	2028	6.100	3.050
Inzamel voertuig	2021	2021	2022	1.500	-
Maaiwerkzaamheden	2021	2022	2024	738	185
Maaiwerkzaamheden	2021	2022	2024	720	180
Onderhoud Sportparken	2021	2022	2024	956	119
Arbeidsongeschiktheidsverzekering	2021	2021	2023	176	59
Afval apparatuur	2022	2022	2025	374	249
IT applicatie systeem	2022	2023	2029	1.233	1.233
Onderhoud zwembad	2016	2018	2043	3.251	2.741

Overige rechten

- Met de Regio West-Brabant sloten we een dienstverleningsovereenkomst tot en met 2025 voor € 346.000 per jaar.
- Met de gemeenschappelijke regeling Werkplein Hart van West-Brabant sloten we een dienstverleningsovereenkomst tot en met 2024 voor € 556.000 per jaar.

Overig

De gemeente Etten-Leur ontving een claim van maximaal € 641.000 plus wettelijke rente. Op dit moment loopt er een onderzoek naar de rechtvaardigheid van deze claim waarbij los van een mogelijk maximaal bedrag de uitkomsten nog niet van bekend zijn. Er is op dit moment ook geen sprake van een opgestarte rechtzaak tegen de Gemeente.

Ook diende de gemeente Etten-Leur zelf een claim in voor de bodemverontreiniging van een aangekocht perceel. De hoogte van deze claim is op dit moment nog onbekend omdat de mate van bodemverontreiniging en hiermee gepaarde kosten nog onderzocht moeten worden.

Verplichting jeugdzorg

De gemeente is ultimo 2022 voor ongeveer € 4.619.024 gebonden aan voorlopige verplichtingen uit contracten Jeugdzorg.

De regio Jeugdhulp West-Brabant West sluit met zorgaanbieders raamcontracten voor de inkoop van jeugdzorg. Met de raamcontracten zijn de algemene randvoorwaarden vastgelegd en krijgt de zorgaanbieder toegang tot de regio West-Brabant West. Met de zorgaanbieders worden door de gemeenten resultaatgerichte arrangementen gesloten, waarin - voor de intensiteiten Perspectief en Intensief en met ingang van 2018 voor hoogcomplex de intensiteiten A en B - twee door de zorgaanbieder te leveren prestaties zijn opgenomen:
- het opstellen van behandelplan en arrangement bij start zorg;
- het behalen van het resultaat bij einde zorg.

Wanneer het resultaat bij einde zorg niet wordt behaald heeft de zorgaanbieder geen recht op het overeengekomen tarief. De gemeente toetst of het resultaat is behaald. Op basis van ervaringscijfers blijkt dat de succesfactor gemiddeld 92,4% beloopt. Het arrangement is juridisch het contract. In de arrangementen zijn geen afspraken opgenomen over looptijd van het zorgtraject. Het arrangementensysteem van de regio West-Brabant West werkt met profiel intensiteit combinaties (PIC). Een PIC is een doelgroepomschrijving. Het profiel omschrijft de aard van het probleem en de intensiteit de zwaarte van het probleem. De diversiteit van zorg binnen een profiel intensiteit combinatie is groot en aan verandering onderhevig.

Het zorgtraject wordt beïnvloed door de bijdragen die de gemeente, het gezin en het netwerk kunnen leveren. Dat maakt het verloop en de doorlooptijd van ieder zorgtraject weer anders. Statistisch is aangetoond dat de doorlooptijd geen betrouwbare indicator vormt om de niet uit de balans blijkende voorlopige verplichting van de PIC's te kunnen bepalen. Dat betekent dat ten

aanzien van de nog niet afgeronde zorgtrajecten de tweede 50% volledig wordt verantwoord bij einde zorg na het behalen van het resultaat.

Verplichting grondaankoop

In november 2019 verkreeg de gemeente 9,5 hectare aan gronden binnen het project Hoge Haansberg. Op het moment dat deze gronden een onherroepelijke woningbouwbestemming krijgen is de gemeente verplicht een nabetaling van € 3,0 miljoen te doen.

Gewaarborgde geldleningen

Onder de verplichtingen vallen ook de gewaarborgde geldleningen:

	(bedragen x € 1.000) Naam geldlener	Doel lening	Restschuld 1-1-2022	Restschuld 31-12-2022
1	Woonstichting Etten-Leur	Sociale woningbouw	204.736	216.684
2	Mooiland Vitalis	Emmaflat	642	510
3	ARV Achilles	Clubgebouw	102	90
Totaal			**205.480**	**217.284**

Voor de leningen van de woningcorporaties staat de gemeente borg in het geval van financiële problemen.

De totale lening voor ARV Achilles bedroeg € 450.000. De gemeente staat met de Stichting Waarborgfonds Sport ieder voor de helft garant voor deze lening.

2.13 Onzekerheden

Onzekerheden ontvangsten eigen bijdrage CAK

Een aanvrager van een voorziening, hulp in de huishouding, zorg in natura of een financiële tegemoetkoming (persoonsgebonden budget) is op grond van de WMO een eigen bijdrage verschuldigd. De wetgever bepaalde dat de berekening, oplegging en incasso van deze eigen bijdrage wordt uitgevoerd door het Centraal Administratie Kantoor (CAK).

De informatie van het CAK (om privacy redenen beperkt) is ontoereikend om als gemeente de juistheid op persoonsniveau en volledigheid van de eigen bijdragen als geheel te kunnen vaststellen.

Door de systematiek te kiezen van het vaststellen van de eigen bijdragen door het CAK, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de eigen bijdragen op grond van de WMO geen gemeentelijke verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de gemeenten geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de eigen bijdragen kunnen worden verkregen.

2.14 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De jaarrekening maakten we op volgens de voorschriften van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten.
Tenzij anders is vermeld, nemen we de activa en passiva op tegen nominale waarden.

De baten en lasten rekenen we toe aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar nemen we mee wanneer zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Dividendopbrengsten van deelnemingen verantwoorden we als baten op het moment dat het dividend betaalbaar is gesteld.

Personeelslasten rekenen we in principe toe aan het boekjaar waarop ze betrekking hebben. Het is niet toegestaan voorzieningen of schulden op te nemen voor jaarlijks terugkerende arbeidskostengerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Hierdoor rekenen we sommige personele lasten (bijvoorbeeld verlofaanspraken) toe aan de periode waarin uitbetaling plaatsvindt.

De algemene uitkering nemen we in de jaarrekening op volgens de laatst gepubliceerde circulaire van het Gemeentefonds.

Grondslagen materiele vaste activa

Investeringen met een verkrijgingsprijs van minder dan € 25.000 activeren we niet. Dit geldt niet voor gronden en terreinen.
Die activeren we altijd.

Duurzame waardeverminderingen vinden plaats onafhankelijk van het resultaat.

Investeringen met economisch nut

Investeringen die op enigerlei wijze kunnen leiden tot of bijdragen aan het verwerven van inkomsten zijn investeringen met economisch nut. De vraag of de investering geheel kan worden terugverdiend is niet relevant voor de classificatie.

Deze materiële vaste activa waarderen we tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen (bijvoorbeeld subsidies) van derden brengen we op de desbetreffende investering in mindering. Reserves brengen we niet in mindering.

Onder materiële vaste activa met economisch nut nemen we ook gronden op waarvoor nog geen exploitatieopzet is vastgesteld en waarvoor ook geen stellig voornemen is om dit binnen een termijn van tien jaar te doen. De gronden waarderen we tegen verkrijgingsprijs of tegen taxatiewaarde als deze lager is. Op gronden en terreinen schrijven we niet af, uitzonderingen hierop zijn de sportvoorzieningen en de inrichting van de milieustraat.

Investeringen die aan slijtage onderhevig zijn, schrijven we lineair af in de verwachte gebruiksduur. We houden geen rekening met een eventuele restwaarde. Met afschrijven starten we in het jaar volgend op het jaar waarin de investering gereed komt/wordt verworven.

Compensabele BTW activeren we niet.

De afschrijvingstermijnen zijn:
- 40 jaar: riolering, nieuwbouw woonruimten, bedrijfsgebouwen, kantoren en schoolgebouwen;
- 25 jaar: renovatie, restauratie en aankoop woonruimten, bedrijfsgebouwen, kantoren en schoolgebouwen;
- 15 jaar: technische installaties in bedrijfsgebouwen, zoutstrooiers en sneeuwploegen;
- 10 jaar: veiligheidsvoorzieningen in bedrijfsgebouwen, telefooninstallaties, kantoormeubilair, schoolmeubilair, aanleg tijdelijke terreinwerken, nieuwbouw tijdelijke woonruimten en bedrijfsgebouwen, vrachtwagens, tractoren en zware transportmiddelen;
- 8 jaar: werkbussen, aanhangwagens, veegwagens en lichte motorvoertuigen;
- 5 jaar: automatiseringsapparatuur.

Operational lease verwerken we niet als actief in de balans. We vermelden de omvang van de langjarige verplichtingen zoals leasing en huur in de toelichting onder “niet uit de balans blijkende rechten en verplichtingen”.

Investeringen in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut
Deze materiële vaste activa waarderen we tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs. Specifieke investeringsbijdragen (bijvoorbeeld subsidies) van derden brengen we op de desbetreffende investering in mindering. Reserves brengen we niet in mindering.
De manier van afschrijven is gelijk aan investeringen met economisch nut. De afschrijvingstermijnen zijn:
- 40 jaar: wegen, pleinen, fietspaden, voetpaden, rotondes, tunnels, viaducten, bruggen, waterwegen en waterbouwkundige werken;
- 20 jaar: openbare verlichting;
- 10 jaar: straatmeubilair en verkeersregelinstallaties.

Grondslagen overige

Financiële vaste activa
Verstrekte geldleningen nemen we op tegen nominale waarde. Wanneer nodig nemen we een voorziening voor oninbaarheid op.

Deelnemingen bestaan uit aandelen en participaties van naamloze- en besloten vennootschappen. We waarderen deze tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Wanneer de waarde van de aandelen structureel daalt tot onder de verkrijgingsprijs vindt afwaardering plaats.

Voorraden grondexploitaties: onderhanden werk
De onderhanden werken (bouwgrondexploitaties) waarderen we tegen vervaardigingskosten, inclusief financieringskosten en kosten algemeen beheer en verminderd met opbrengsten uit gerealiseerde verkopen en andere opbrengsten en bijdragen.

Naar rato van de voortgang van een project verantwoorden we tussentijds winst. De voortgang berekenen we naar de mate waarin we kosten en opbrengsten realiseren per individuele grondexploitatie. Hiermee rekenen we de totale winst over de individuele grondexploitatie toe aan de reeds verkochte kavels. Dit wordt de Percentage of Completion methode genoemd.

Voor verwachte negatieve resultaten op de projecten vormen we een voorziening.

Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar
Vorderingen waarderen we tegen de verkrijgings-vervaardigingsprijs (nominale waarde). Voor verwachte oninbaarheid brengen we een voorziening in mindering. De voorziening bepalen we op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende posten
De kas- en banksaldi nemen we op tegen de nominale waarde.

Eigen vermogen
Onder het eigen vermogen nemen we de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het saldo van de rekening van baten en lasten (=rekeningsaldo) op.

Voorzieningen
Voorzieningen waarderen we op het nominale bedrag van de betrokken verplichting of het voorzienbare verlies. De grondslag voor de voorziening dubieuze debiteuren is een dynamische bepaling met een statische toelichting.

De pensioenverplichting voor de wethouders waarderen we op de contante waarde van de (reeds opgebouwde) toekomstige uitkeringsverplichtingen.

De onderhoudsvoorzieningen baseren we op een meerjarenraming van het uit te voeren onderhoud aan (een deel van) de gemeentelijke kapitaalgoederen. We houden rekening met de geformuleerde kwaliteitseisen. In de paragraaf 'onderhoud kapitaalgoederen' lichten we het beleid toe.

Langlopende schulden
Langlopende schulden waarderen we tegen de nominale waarde verminderd met de aflossingen.

Vlottende passiva
De vlottende passiva waarderen we tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Van de door de gemeente gewaarborgde leningen nemen we buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten op. In de toelichting op de balans nemen we de specificatie op.

2.15 Gebeurtenissen na balansdatum

Naheffing Attero

We kregen een naheffing van Attero omdat we in 2015, 2016 en 2017 minder brandbaar (huishoudelijk) restafval aanleverden dan we afspraken. Daar gingen we met andere gemeenten voor naar de rechter. Die besliste eind maart 2023 in het voordeel van Attero. We informeerden de raad daar al over met een brief. De vordering van Attero verdelen we over de aangesloten gemeenten Altena, Etten-Leur, Drimmelen, Oosterhout, Baarle-Nassau, Geertruidenberg, Zundert en Breda. Ons aandeel in de vordering is €443.000.
We hielden in de voorziening afval rekening met deze vordering.

3. Reserves

Overzicht reserves

(bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2022	Bestemming 2022	Toevoeging ten laste van exploitatie	Afname ten gunste van exploitatie	Afname ter dekking van afschrijving	Stand 31-12-2022
Algemene risico reserve	5.270	5.257	649	0	0	11.175
Rekeningsaldi	6.119	-5.257	10.050	862	0	10.050
Algemene reserves	**11.388**	**0**	**10.699**	**862**	**0**	**21.225**
Dekkingsreserve kapitaallasten Onderwijs	10.774	0	0	507	0	10.267
Dekkingsreserve Sportvoorzieningen	5.812	0	0	0	286	5.526
Bestemmingsreserves (dekking)	**16.587**	**0**	**0**	**507**	**286**	**15.793**
Reserve Volkshuisvesting algemeen	101	0	0	100	0	1
Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap	404	0	71	0	0	474
Reserve Optimalisatie bedrijfsvoering	300	0	0	100	0	200
Reserve Automatisering	365	0	0	84	0	281
Reserve Elektronische dienstverlening	84	0	0	38	0	47
Reserve Bomenfonds	203	0	0	149	0	54
Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden	1.770	0	1.612	1.770	0	1.612
Reserve Infrastructurele oplossingen	0	0	1.000	0	0	1.000
Bestemmingsreserves (overig)	**3.227**	**0**	**2.683**	**2.241**	**0**	**3.669**
Reserve Realisatie Omgevingsvisie	1.310	0	836	593	0	1.552
Reserve Compenserend groen	109	0	6	31	0	84
Reserve Exploitatierisico's	8.283	0	3.127	910	0	10.500
Reserve Cultuur	317	0	1	59	0	260
Reserves Grondbedrijf	**10.018**	**0**	**3.970**	**1.592**	**0**	**12.396**
Reserves Algemene Dienst en Grondbedrijf	**41.220**	**0**	**17.351**	**5.202**	**286**	**53.082**

Toelichting algemene reserves

Algemene risicoreserve

De algemene risicoreserve rekenen we tot de middelen die we in kunnen zetten om tegenvallers

in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de programma's (weerstandscapaciteit).

In 2022 stortten we € 649.000 in de algemene risicoreserve:
- Versterking eigen vermogen (€ 500.000)
- Overheveling vanuit reserve Bomenfonds (€ 149.000)

Reserve rekeningsaldi
Het rekeningsaldo 2022 is € 10.050.000 positief. Het uitgangspunt is dat we het rekeningsaldo toevoegen aan de algemene risicoreserve. De raad kan hier van afwijken. Bij de behandeling van de jaarstukken beslist de raad wat we met het resultaat doen: dit noemen we de resultaatbestemmingen.

In 2022 onttrokken we € 862.000 aan de reserve rekeningsaldi. Het ging om de resultaatbestemmingen van de jaarrekening 2021.

Toelichting bestemmingsreserve

Dekkingsreserve kapitaallasten onderwijs
In december 2012 stelde de gemeenteraad een vast kapitaallastenbudget vast voor de Brede scholen. Wanneer de werkelijke kapitaallasten lager zijn dan het budget dan voegen we het verschil toe aan de reserve. Zijn de kapitaallasten hoger onttrekken we het verschil. De dekkingsreserve kapitaallasten heeft daarom ook de functie van egalisatiereserve.

In 2022 onttrokken we € 507.000 aan de reserve voor de dekking van de kapitaallasten.

Dekkingsreserve sportvoorzieningen
De realisatie van diverse sportvoorzieningen (Lage Banken, De Streek en Trivium) betaalden we via de reserves van Grondbedrijf. Omdat het niet is toegestaan om investeringen direct ten laste van een reserve te brengen vormden we deze dekkingsreserve.
Jaarlijks halen we de afschrijvingslasten (€ 286.000) uit deze reserve.

Toelichting bestemmingsreserve (overig)

Reserve volkshuisvesting algemeen
Deze reserve vormden we voor de uitvoering van volkshuisvestingprojecten uit de woonvisie. In 2022 onttrokken we € 100.000 voor projecten voor tijdelijke woningen.

Reserve Kwaliteitsverbetering Landschap
Deze reserve heeft een bufferfunctie voor de activiteiten van het Landschapsbeleidsplan en Particulier Landschapsbeheer.

We voegden € 71.000 aan de reserve toe voor de landschappelijke inpassing buitengebied.

Reserve optimalisatie bedrijfsvoering
Deze reserve zetten we in om investeringen in de bedrijfsvoering uit te voeren. Ook knelpunten in de bedrijfsvoering vangen we hiermee op. Voor de inzet van projectleiders onttrokken we € 100.000 aan deze reserve.

Reserve automatisering
Deze reserve vormden we voor de vervanging van hardware en software. In 2022 gebruikten we € 84.000.

Reserve Elektronische dienstverlening
Deze reserve vormden we voor de uitvoering van het programma elektronische dienstverlening. We onttrokken in 2022 € 38.000 aan de reserve voor de uitvoering van het programma dienstverlening.

Reserve Bomenfonds
We hevelden € 149.000 over naar de algemene reserve.

Reserve Nog uit te voeren werkzaamheden
Bij de uitvoering van de begroting komt het voor dat activiteiten vertraging oplopen. Uitvoering vindt dan het jaar daarop plaats.
In 2022 voegden we € 1.612.000 toe:
- Overschot Herstelfonds Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur € 697.000
- Overschot implementatie nieuwe financiële pakket € 253.000
- Overschot tijdelijke woningen € 350.000
- Overschot bijdrage brug Halsche Vliet € 40.000
- Overschot klimaatgelden € 272.000

Voor de werkzaamheden die we vanuit 2021 overnamen onttrokken we € 1.771.000.

Toelichting reserves Grondbedrijf

Reserve Realisatie Omgevingsvisie.
De naam van de Reserve StructuurvisiePlus wijzigde in 2022 in Reserve Realisatie Omgevingsvisie.

De reserve Realisatie Omgevingsvisie werd in het leven geroepen om vanuit het Grondbedrijf een bijdrage te leveren aan de projecten van de Omgevingsvisie. Toevoegingen aan deze reserve doen we nadat vast is komen te staan dat de andere reserves binnen het Grondbedrijf de minimaal gewenste of berekende omvang hebben bereikt.

In 2022 voegden we € 836.000 toe aan de reserve. Deze toevoeging bestond uit tussentijdse winstnemingen en afsluiting van enkele exploitaties.

De onttrekking in 2022 bedroeg € 593.000 waarvan € 585.000 voor aanvulling van een andere reserve.

Reserve Compenserend Groen

De realisatie van nieuwe woongebieden en/of bedrijventerreinen gaat bijna altijd ten koste van (groen in) het buitengebied. Ter compensatie worden elders in het buitengebied gronden aangekocht voor de aanleg van blijvend nieuw groen. De achterliggende gedachte is dat een stedelijk gebied alleen goed kan functioneren wanneer er ook sprake is van een aantrekkelijk buitengebied.
Deze "groene" projecten, zoals bijvoorbeeld ecologische verbindingszones, betalen we uit deze reserve.

De reserve voeden we door een storting van € 2 per verkochte m^2 bouwgrond in winstgevende exploitaties.

In 2022 voegden we € 6.000 toe vanuit de exploitaties Vosdonk-Zuid en Verspreide percelen.
Uit deze reserve betaalden we € 31.000 voor kosten van de ecologische verbindingszones.

Reserve Exploitatierisico's

Deze reserve is bedoeld als weerstandsvermogen van het Grondbedrijf. We vormden deze voor de dekking van risico's die zich kunnen voordoen bij gronden (nog niet) in exploitatie en het beheer van verspreide percelen en panden in eigendom van het Grondbedrijf. Jaarlijks passen we de reserve aan op basis van de berekende risico's van de onderhanden projecten, panden en overige gronden.
Als de stand van de reserve onvoldoende is om het berekende reële risico te dekken, zetten we de 'beschikbare middelen' van de overige reserves van het Grondbedrijf in.

In 2022 voegden we € 3.127.000 aan de reserve toe door vrijval van de verliesvoorziening van een tweetal exploitaties en aanvulling vanuit een andere reserve.

We onttrokken € 910.000 om de voorziening exploitatietekorten van een lopende exploitatie op peil te brengen.

Reserve Cultuur

Voor de realisatie van kunstwerken en culturele elementen in de wijken vormden we een reserve Cultuur.
In 2022 voegden we € 1.000 toe vanuit de exploitaties Vosdonk-Zuid. Voor het aantrekkelijk houden van centrum en wijken onttrokken we € 59.000.

4. Voorzieningen

Overzicht voorzieningen

Vrijval: bedragen die niet nodig zijn voor gebruik, vallen vrij.

Aanwending: het gebruik dat van een voorziening wordt gemaakt.

(bedragen x € 1.000)	Stand 1-1-2022	Toevoeging ten laste van exploitatie	Aanwending	Vrijval	Stand 31-12-2022
Voorziening Onderhoud Gebouwen	2.231	740	534	0	2.436
Voorziening Beheren Op Niveau	20.673	1.911	1.021	0	21.562
Voorziening Sportaccommodaties	2.078	308	140	0	2.246
Voorziening Inventaris gymlokalen	182	18	07	0	193
Voorziening Onderhoud zwembad	362	101	00	0	462
Voorziening Veiligheid elektrische installaties	99	67	100	0	66
Onderhoudsvoorzieningen	**25.624**	**3.144**	**1802**	**0**	**26.965**
Voorziening Spaarovereenkomsten personeel	159	0	54	0	105
Voorziening Dubieuze debiteuren sociale zekerheid	600	239	161	0	678
Voorziening Pensioen politieke ambtsdragers	2.706	20	332	0	2.373
Voorziening riolering	2.924	324	00	0	3.249
Voorziening Dubieuze debiteuren	210	148	078	0	280
Voorziening Vervanging riolering	2.257	1.022	2109	0	1.160
Voorziening Afval	3.029	618	366	0	3.281
Voorziening verlof Individueel Keuzebudget	326	299	073	0	552
Voorziening personeel	178	141	033	0	59
Overige voorzieningen	**12.389**	**2.664**	**4015**	**0**	**11.737**
Voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf	3.700	92	1542	0	2.068
Voorzieningen Grondbedrijf	**3.700**	**92**	**1542**	**0**	**2.068**
Voorzieningen Algemene Dienst en Grondbedrijf	**41.713**	**6.2**	**4837**	**0**	**40.770**

Toelichting onderhoudsvoorzieningen

Voorziening onderhoud gebouwen

Deze voorziening gebruiken we voor de dekking van het groot onderhoud aan de huisvesting van de gemeentelijke organisatie, musea, monumenten, cultuurhistorische gebouwen, civiele kunstwerken, schoolgebouwen, welzijnsgebouwen, woningen en kunstobjecten.

In 2022 voegden we conform de begroting € 740.000 aan de voorziening toe.
Aan groot onderhoud (inclusief interne uren) gaven we € 534.000 uit.

Voorziening Verhardingen

De voorziening Verhardingen stelden we in om de lasten voor groot onderhoud van verhardingen in de openbare ruimte gelijkmatig over de jaren te verdelen. Bij een groot aantal projecten

combineren we het onderhoud van de verhardingen met het onderhoud van de riolering. Dit betekent dat we vanuit de voorziening Verhardingen een bijdrage leveren voor deze projecten.

Het gaat niet alleen om onderhoud maar ook om nieuwe investeringen. Door een aanpassing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) mogen deze investeringen niet meer ten laste van de voorziening Verhardingen gebracht worden. De uit te voeren werkzaamheden veranderen niet, het is alleen een administratieve aanpassing.

In 2022 voegden we conform de begroting € 1.911.000 toe aan de voorziening.
In totaal maakten we voor € 1.021.000 kosten. Per saldo nam de voorziening Verhardingen met € 890.000 toe.

Voorziening sportaccommodaties
Deze voorziening gebruiken we voor het grootschalig planmatig onderhoud in de komende jaren aan alle gemeentelijke natuurgrasvelden, kunstgrasvelden en de atletiekbaan. In 2022 voegden we € 308.000 aan de voorziening toe.
Aan onderhoud (inclusief interne uren) gaven we € 140.000 uit.

Voorziening inventaris gymlokalen
Deze voorziening gebruiken we voor het groot onderhoud aan de inventaris van gymlokalen.
In 2022 voegden we € 18.000 aan de voorziening toe. Aan onderhoud (inclusief interne uren) gaven we € 7.000 uit.

Voorziening onderhoud zwembad
Deze voorziening is voor de dekking van de kosten van groot onderhoud aan het zwembad.
In 2022 voegden we € 101.000 aan de voorziening toe. Uitgaven hadden we nog niet.

Voorziening Veiligheid elektrische installaties
Deze voorziening stelden we in voor de dekking van de regelmatig terugkerende inspecties en keuringen van elektrische installaties van gebouwen en het openbaar gebied. De lasten verdelen we daardoor gelijkmatig over de jaren.
In 2022 voegden we € 67.000 aan de voorziening toe.
Aan kosten van inspectie en keuringen (inclusief interne uren) gaven we € 100.000 uit.

Toelichting overige voorzieningen

Voorziening spaarovereenkomst personeel
Een aantal personeelsleden ging met de gemeente een spaarverlofovereenkomst aan. Voor de uit deze overeenkomsten voortvloeiende verplichtingen vormden we een voorziening. Toevoegingen vinden niet meer plaats.
In 2022 nam de voorziening af met € 54.000.

Voorziening dubieuze debiteuren Werkplein
We houden er rekening mee dat niet alle vorderingen op de debiteuren van het Werkplein kunnen worden geïncasseerd (dubieuze debiteuren). Er werd voor € 160.000 aan vorderingen op debiteuren afgeboekt. Om de voorziening op peil te houden voegden we € 239.000 toe.

Voorziening pensioen politieke ambtsdragers
Voor de (oud-)wethouders vormden we een pensioenvoorziening. Door de jaarlijkse actualisatie houden we de voorziening op peil.
In 2022 werd € 132.000 uitbetaald. Een bedrag van € 201.000 viel vrij. Per 31 december 2022 is de voorziening op peil om in de toekomst aan alle pensioenverplichtingen voor (oud-) wethouders te voldoen.

Voorziening Riolering
Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet het geld dat we voor de rioolheffing bij de inwoners in rekening brengen, maar nog niet is uitgegeven, storten in een voorziening. Het doel van deze voorziening riolering is het verrekenen van eventuele voor- of nadelige resultaten op riolering.
Het saldo van 'riolering' in 2022 bedroeg € 324.000. We voegden dit bedrag aan de voorziening riolering toe.

Voorziening Dubieuze debiteuren
Net als bij het Werkplein houden we er bij de overige debiteuren rekening mee dat niet iedereen zijn openstaande rekening betaald. Voorbeelden hiervan zijn lokale heffingen en leges. Voor deze dubieuze debiteuren vormden we een voorziening. Op basis van de invorderingsmogelijkheden bepaalden we het bedrag.

In 2022 werd € 78.000 aan vorderingen op belastingdebiteuren oninbaar verklaard.
Om de voorziening op peil te brengen voegden we € 148.000 toe.

Voorziening Vervanging Riolering
Dit is een spaarvoorziening voor toekomstige vervangingsinvesteringen voor rioleringen.
Volgens de begroting voegden we € 1.022.000 toe aan de voorziening.
We onttrokken € 2.119.000 voor rioleringsinvesteringen.

Voorziening Afval
Volgens het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) moet het geld dat we de reinigingsheffingen bij de inwoners in rekening brengen, maar nog niet is uitgegeven, storten in een voorziening.

In 2022 bedroeg het positieve resultaat op 'afval' € 618.000. Dit bedrag voegden we toe aan de voorziening.

Voorziening Verlof Individueel Keuze Budget

In 2018 vormden we een voorziening voor opgebouwd verlof Individueel Keuze Budget (IKB). We voegden in 2022 € 299.000 aan de voorziening toe. Er werd € 73.000 uit de voorziening opgenomen.

Voorziening Personeel

Voor de uitvoering van gemaakte afspraken met personeel vormden we een voorziening. In 2022 werd € 133.000 ingezet. Om de voorziening op peil te brengen voegden we € 14.000 toe.

Toelichting voorziening Grondbedrijf

Voorziening exploitatietekorten Grondbedrijf

In de praktijk komt het voor dat exploitatieopbrengsten de exploitatiekosten niet of slechts gedeeltelijk dekken. Wettelijk is er bepaald, dat bij een verwacht verlies, direct ter grootte van het volledige verlies, een afboeking moet plaatsvinden of een voorziening gevormd moet worden.

De grootte van de voorziening is € 2.068.000 en is opgebouwd uit:

- exploitatie woningbouwlocaties (€ 120.000);
- exploitatie bedrijventerreinen (€1.948.000).

In 2022 voegden we € 910.000 toe aan de voorziening voor dekking van geraamde (aanvullende) verliezen. Er viel € 2.542.000 vrij.

5. Lasten en baten per taakveld

Thema 0 Bestuur en ondersteuning

Om de vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk te maken is een vaste indeling voorgeschreven: de taakvelden.
We nemen per taakveld de aangepaste begrote en werkelijke baten en lasten op.

Thema 0 Bestuur en ondersteuning Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	 Saldo
0-1 Bestuur	-2.113	-1.996	117
0-2 Burgerzaken	-2.214	-2.132	82
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	-19	-19	0
0-4 Overhead	-15.431	-15.254	178
0-5 Treasury	-257	-273	-16
0-61 Onroerendezaakbelasting woningen	-567	-631	-64
0-62 Onroerendezaakbelasting niet-woningen	-101	-125	-24
0-63 Parkeerbelasting	0	0	0
0-64 Belastingen overig	-42	-52	-9
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-110	-5	105
0-8 Overige baten en lasten	-2.242	-817	1.425
0-9 Vennootschapsbelasting	0	-56	-56
0-10 Mutaties reserves	-4.896	-7.301	-2.406
0-11 Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0
Totaal thema 0	**-27.992**	**-28.662**	**-670**

Thema 0 Bestuur en ondersteuning Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	 Saldo
0-1 Bestuur	0	202	202
0-2 Burgerzaken	643	582	-61
0-3 Beheer overige gebouwen en gronden	0	0	0
0-4 Overhead	3.009	3.029	20
0-5 Treasury	57	71	14
0-61 Onroerendezaakbelasting woningen	5.163	5.154	-9
0-62 Onroerendezaakbelasting niet-woningen	3.781	3.851	70
0-63 Parkeerbelasting	731	671	-60
0-64 Belastingen overig	240	240	0
0-7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	83.941	85.565	1.623
0-8 Overige baten en lasten	225	386	161
0-9 Vennootschapsbelasting	0	0	0
0-10 Mutaties reserves	4.237	5.489	1.252
0-11 Resultaat rekening baten en lasten	0	0	0
Totaal thema 0	**102.029**	**105.241**	**3.213**

Thema 1 Veiligheid

Thema 1 Veiligheid Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	 Saldo
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	-2.527	-2.475	52
1-2 Openbare orde en veiligheid	-1.260	-1.216	44
Totaal thema 1	**-3.787**	**-3.691**	**96**

Thema 1 Veiligheid Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	 Saldo
1-1 Crisisbeheersing en brandweer	0	0	0
1-2 Openbare orde en veiligheid	19	23	4
Totaal thema 1	**19**	**24**	**4**

Thema 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Thema 2 Verkeer, vervoer en waterstaat Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
2-1 Verkeer en vervoer	-5.554	-5.313	241
2-2 Parkeren	-1.753	-1.700	53
2-3 Recreatieve havens	0	0	0
2-4 Economische havens en waterwegen	-169	-180	-11
2-5 Openbaar vervoer	-17	-30	-14
Totaal thema 2	**-7.492**	**-7.223**	**269**

Thema 2 Verkeer, vervoer en waterstaat Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
2-1 Verkeer en vervoer	1.115	1.244	129
2-2 Parkeren	1.537	1.593	56
2-3 Recreatieve havens	0	0	0
2-4 Economische havens en waterwegen	106	106	0
2-5 Openbaar vervoer	0	0	0
Totaal thema 2	**2.757**	**2.943**	**185**

Thema 3 Economische zaken

Thema 3 Economische zaken Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
3-1 Economische ontwikkeling	-365	-342	23
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3-3 Bedrijfsloket en regelingen	-70	-66	4
3-4 Economische promotie	0	0	0
Totaal thema 3	**-435**	**-408**	**27**

Thema 3 Economische zaken Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
3-1 Economische ontwikkeling	0	0	0
3-2 Fysieke bedrijfsinfrastructuur	0	0	0
3-3 Bedrijfsloket en regelingen	256	197	-60
3-4 Economische promotie	0	0	0
Totaal thema 3	**256**	**197**	**-60**

Thema 4 Onderwijs

Thema 4 Onderwijs Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
4-1 Openbaar basisonderwijs	-197	-118	80
4-2 Onderwijs huisvesting	-3.973	-4.209	-236
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	-3.033	-3.078	-45
Totaal thema 4	**-7.203**	**-7.405**	**-201**

Thema 4 Onderwijs Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
4-1 Openbaar basisonderwijs	0	0	0
4-2 Onderwijs huisvesting	276	282	6
4-3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	1.396	1.343	-53
Totaal thema 4	**1.672**	**1.625**	**-47**

Thema 5 Sport, cultuur en recreatie

Thema 5 Sport, cultuur en recreatie Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
5-1 Sportbeleid en activering	-255	-310	-55
5-2 Sportaccommodaties	-3.438	-3.303	134
5-3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	-4.032	-4.033	-1
5-4 Musea	-270	-256	14
5-5 Cultureel erfgoed	-132	-143	-11
5-6 Media	-27	-23	4
5-7 Openbaar groen en recreatie	-4.003	-3.692	311
Totaal thema 5	**-12.157**	**-11.760**	**397**

Thema 5 Sport, cultuur en recreatie Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
5-1 Sportbeleid en activering	20	108	87
5-2 Sportaccommodaties	1.784	1.659	-125
5-3 Cultuurpresentatie, productie en participatie	847	859	13
5-4 Musea	18	17	-1
5-5 Cultureel erfgoed	0	-25	-25
5-6 Media	0	0	0
5-7 Openbaar groen en recreatie	662	675	13
Totaal thema 5	**3.331**	**3.293**	**-38**

Thema 6 Sociaal domein

Thema 6 Sociaal domein Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	-8.630	-8.145	484
6-2 Wijkteams	-3.859	-3.776	83
6-3 Inkomensregelingen	-18.551	-17.960	590
6-4 Begeleide participatie	-5.911	-5.911	0
6-5 Arbeidsparticipatie	-1.542	-1.357	184
6-6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-5.064	-4.923	141
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+	-6.426	-6.198	228
6-72 Maatwerkdienstverlening 18-	-10.176	-9.893	283
6-81 Geëscaleerde zorg 18+	-256	-234	22
6-82 Geëscaleerde zorg 18-	-1.062	-1.044	18
Totaal thema 6	**-61.476**	**-59.442**	**2.034**

Thema 6 Sociaal domein Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
6-1 Samenkracht en burgerparticipatie	3.964	4.026	62
6-2 Wijkteams	30	30	0
6-3 Inkomensregelingen	10.517	10.319	-198
6-4 Begeleide participatie	0	0	0
6-5 Arbeidsparticipatie	0	0	0
6-6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	300	377	77
6-71 Maatwerkdienstverlening 18+	1	1	0
6-72 Maatwerkdienstverlening 18-	0	0	0
6-81 Geëscaleerde zorg 18+	500	713	213
6-82 Geëscaleerde zorg 18-	0	0	0
Totaal thema 6	**15.313**	**15.467**	**154**

Thema 7 Volksgezondheid en milieu

Thema 7 Volksgezondheid en milieu Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
7-1 Volksgezondheid	-2.107	-2.036	72
7-2 Riolering	-3.493	-3.539	-45
7-3 Afval	-5.864	-5.872	-8
7-4 Milieubeheer	-967	-766	201
7-5 Begraafplaatsen	-116	-106	10
Totaal thema 7	**-12.547**	**-12.318**	**229**

Thema 7 Volksgezondheid en milieu Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
7-1 Volksgezondheid	67	16	-52
7-2 Riolering	4.127	4.073	-53
7-3 Afval	7.151	7.125	-26
7-4 Milieubeheer	1	14	14
7-5 Begraafplaatsen	90	116	26
Totaal thema 7	**11.436**	**11.345**	**-90**

Thema 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Thema 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
8-1 Ruimtelijke ordening	-1.412	-1.464	-52
8-2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	392	-616	-1.008
8-3 Wonen en bouwen	-1.775	-1.324	452
Totaal thema 8	**-2.796**	**-3.404**	**-608**

Thema 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
8-1 Ruimtelijke ordening	193	138	-55
8-2 Grondexploitatie (niet-bedrijven terreinen)	2.401	3.052	651
8-3 Wonen en bouwen	1.012	1.038	25
Totaal thema 8	**3.606**	**4.228**	**621**

Thema's Totaal

Totaal Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Lasten	Werkelijke Lasten	Saldo
Thema 0 Bestuur en ondersteuning	-27.992	-28.662	-670
Thema 1 Veiligheid	-3.787	-3.691	96
Thema 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-7.492	-7.223	269
Thema 3 Economische zaken	-435	-408	27
Thema 4 Onderwijs	-7.203	-7.405	-201
Thema 5 Sport, cultuur en recreatie	-12.157	-11.760	397
Thema 6 Sociaal domein	-61.476	-59.442	2.034
Thema 7 Volksgezondheid en milieu	-12.547	-12.318	229
Thema 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-2.796	-3.404	-608
Totaal	**-135.884**	**-134.312**	**1.572**

Totaal Taakveld *(bedragen x € 1.000)*	Begrote Baten	Werkelijke Baten	Saldo
Thema 0 Bestuur en ondersteuning	102.029	105.241	3.213
Thema 1 Veiligheid	19	24	4
Thema 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	2.757	2.943	185
Thema 3 Economische zaken	256	197	-60
Thema 4 Onderwijs	1.672	1.625	-47
Thema 5 Sport, cultuur en recreatie	3.331	3.293	-38
Thema 6 Sociaal domein	15.313	15.467	154
Thema 7 Volksgezondheid en milieu	11.436	11.345	-90
Thema 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	3.606	4.228	621
Totaal	**140.419**	**144.362**	**3.942**

6. Single information, Single audit (SiSa)

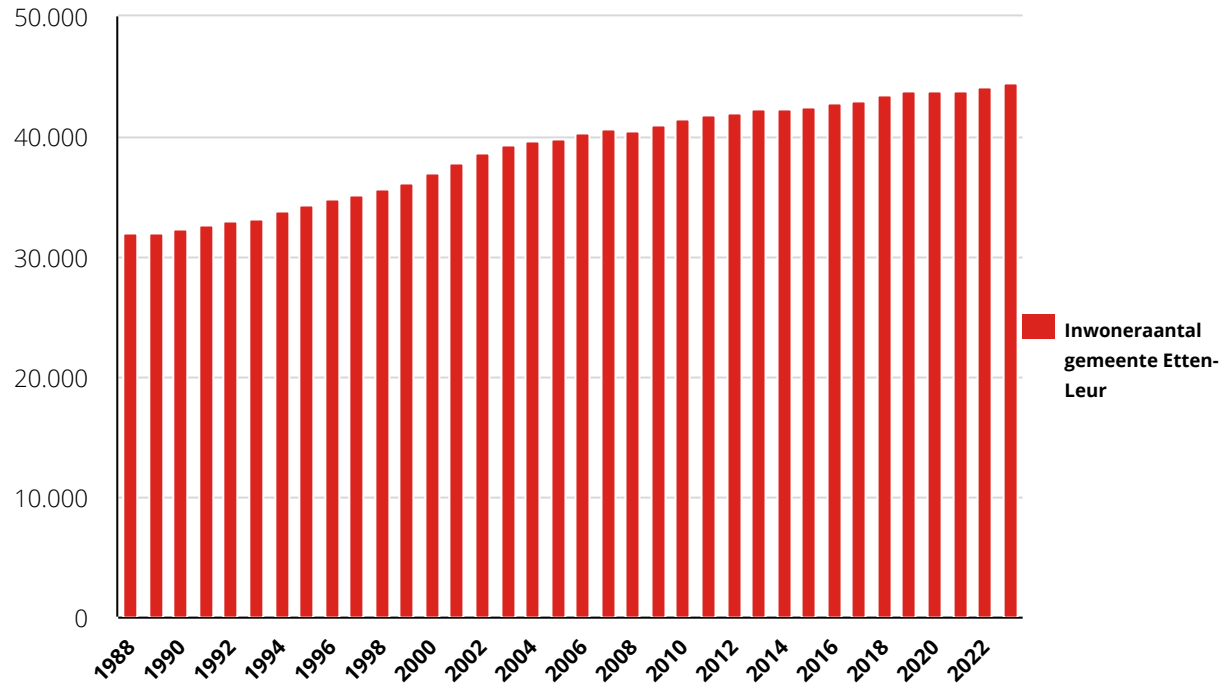
Klik op deze link om deze SiSa verantwoording over 2022 te lezen.

Overig

Kerngegevens

Sociale structuur	1-1-2022	31-12-2022
	CBS	
Aantal inwoners	44.152	44.578

Inwoneraantal gemeente Etten-Leur

Fysieke structuur	1-1-2022	31-12-2022
Woningvoorraad	19.167	19.766
	ha	ha
bebouwde kom	1.357	1.357
buiten de bebouwde kom	4.235	4.235
Totale oppervlakte gemeente	5.592	5.592
Bedrijventerreinen (Vosdonk, Trivium, Zwartenberg, Attelaken)	455	455
Verhardingen zoals wegen, fiets-en voetpaden	283	286
Openbaar groen (binnen en buiten de bebouwde kom)	293	296

Inhuur externe adviseurs 2022

In de tabel geven we aan voor welke activiteiten we in 2022 derden inschakelden en wat de kosten daarvan waren.
We brengen de grootste posten in beeld.

In de kosten maakten we een splitsing in “kennis” en “capaciteit”.

Onder “kennis” verstaan we de kosten die we maken omdat de kennis hiervoor intern niet aanwezig was.
Onder “capaciteit” nemen we de kosten op door capaciteitsgebrek.

(bedragen x € 1.000)	Inhuur kennis	Inhuur capaciteit
Juridische advisering	184	
Technisch advies	161	
Accountantskosten	119	
Milieu en bodemadvies	113	
Fiscale advisering	37	
Bouwkundig advies	31	
Energiescans	17	
Indicatiestelling WMO	25	
Bestek en tekeningen diverse civiele projecten		286
Projectondersteuning	5	244
Overig	85	3
	776	**533**

De raad luistert - klachten en meldingen

De raad luistert

Aantal	2020 fysiek	2020 digitaal	2021 fysiek	2021 digitaal	2022 fysiek	2022 digitaal
informatiebijeenkomsten (= de raad luistert)	4	4	1	9	2	5
onderwerpen tijdens informatiebijeenkomst	10	7	1	23	4	15
personen met inbreng tijdens informatiebijeenkomst	13	14	5	56	6	19
gemiddeld aantal onderwerpen per informatiebijeenkomst	2,5	1,8	1,0	2,6	2,0	3,0
gemiddeld aantal personen dat inbreng levert per informatiebijeenkomst	3,3	3,5	5,0	6,2	3,0	3,8
gemiddeld aantal personen dat inbreng levert per geagendeerd onderwerp	1,3	2,0	5,0	2,4	1,5	1,3

Klachten en melding openbare ruimte

klachtenregeling	2019	2020	2021	2022
Totaal aantal klachten	26	29	36	28
Klachten Algemene wet bestuursrecht	19	24	32	26
Gegrond	4	1	8	9
Ongegrond	3	7	6	5
Ingetrokken	2	2	0	1
Niet in behandeling genomen	0	2	2	1
Geen oordeel	4	2	3	0
Niet tot oordeel gekomen, naar tevredenheid opgelost	6	7	10	8
Geen klacht	0	2	0	0
Doorgezonden naar bevoegde instantie	0	1	3	2
Klachten Jeugdwet	7	5	4	2
Ingetrokken	7	4	2	1
Niet in behandeling genomen	0	1	0	1

Meldingen openbare ruimte	2018	2019	2020	2021	2022
Afvalinzameling	3.699	4.376	6.220	7.708	9.301
Honden en andere dieren	207	244	306	241	308
Openbaar groen	740	689	996	705	1.015
Openbare verlichting	311	455	623	856	1.034
Parkeren	413	505	508	390	358
Riolering	191	215	262	202	306
Wegen/fietspaden/trottoirs	283	505	686	533	1.284
Overlast en kleine ergernissen	83	125	171	111	286
Vuurwerk	13	9	54	63	120
Overige	1.360	1.147	1.655	2.263	3.473
Totaal	**7.300**	**8.270**	**11.481**	**13.072**	**17.485**

Herstelfonds Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur

Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur

Aan het einde van de coronaperiode startten we in de tweede helft van 2021 een project om samen met inwoners en andere partners te komen tot een actieprogramma om een impuls te geven aan een vitaal en veerkrachtig Etten-Leur. Dat leidde tot een actieplan dat de gemeenteraad eind 2021 vaststelde met een budget van € 1 miljoen. In dit jaarverslag rapporteren we over wat we hebben gedaan en hoe het budget is besteed. Daarmee ronden we dit project af.

Acties
Er zijn twee actieteams actief, namelijk Eén tegen eenzaamheid en een actieteam op het vlak van vrijwilligerswerk. Ondernemers hebben bij dit laatste het aanbod gedaan om te helpen bij het brengen van een stuk expertise. Andere acties pakten we op andere manieren op zoals aandacht voor de jeugd in het project film What's next en het aansluiten bij het landelijke project Join Us. Deze acties zijn tot stand gekomen in samenwerking met jongeren en jongerenwerk.

Wat betreft de actiepunten voor en door ondernemers: Etten-Leurse ondernemers willen zich graag maatschappelijk inzetten en ruimte bieden aan inwoners die om wat voor reden dan ook extra aandacht verdienen. Werkplein Hart van West-Brabant en de Industriële Kring Etten-Leur (IKE) zijn samen met gemeente Etten-leur in gesprek om hier meer vorm aan te geven. Voor het versterken van lokaal ondernemerschap noemen we de campagnes "Koop lokaal" en "eet lokaal" als concrete voorbeelden waarmee invulling wordt gegeven aan dit doel. Zie ook: www.kooplokaalettenleur.nl. Een van de onderwerpen uit het actieplan was netwerken en verbinden. Het evenement de Roode loper heeft afgelopen jaar in het teken van Ontmoeting gestaan. Jonge ondernemers hebben letterlijk het podium gekregen om kennis te maken met het bestaande netwerk van ondernemers.

De input van inwoners en andere partners voor dit project is ook benut bij het opstellen van de bouwstenen voor het nieuwe raadsprogramma. Een aantal zaken zien we terug in het raadsprogramma. Zoals de betrokkenheid van inwoners en het benutten van expertise van inwoners bij plannen en projecten. Dit ontwikkelen we verder met onder andere de Routeplanner participatie en communicatie. Maar ook het accommodatiebeleid staat in 2023 op het programma. Hierbij zullen diverse belanghebbenden worden betrokken.

Budget
Het beschikbaar gestelde budget is volledig benut. Met een deel steunden we groepen/ verenigingen bij de tekorten en onzekerheden die ontstonden door corona. Dat ging bijvoorbeeld om het uitstellen van bezuinigingen bij sportverenigingen en het uitstellen van toeristenbelasting. Een ander deel van het budget hebben we besteed aan acties die genoemd zijn in het actieplan, zoals het projectplan eenzaamheid, versterking vrijwilligerswerk, projecten voor jongeren, de Roode Looper en de campagnes Koop Lokaal.
Het budget dat nog resteerde stelde de gemeenteraad beschikbaar als compensatie voor de hoge energielasten van verenigingen. De uitgaven liggen in lijn met het doel van het budget, namelijk het ondersteunen van inwoners, ondernemers en verenigingen in de gevolgen van corona.

Overzicht besteding

Vitaal & Veerkrachtig Etten-Leur *(bedragen x € 1.000)*	2022	2023	2024	2025
Instellen sociaal en economisch herstelfonds	**1.000**	**697**	**140**	**26**
Met ELkaar tegen Eenzaamheid 2022-2025	-28	-27	-31	-26
Uitstel huurverhoging sporparken en accommodaties	-83	-83	-83	
invoering toeristenbelasting verschoven van 1-1-2022 naar 1-1-2023	-82			
Onderhoudsvergoeding verenigingen	-27			
Huurcompensatie sportverenigingen 28-11-2021 / 11-01-2022	-27			
Kunstgrasveld de Grient besluit college 1-3	-22			
Project De Roode Loper	-7			
diversen	-14			
Join us ondersteuning eenzame jongeren visie jongerenbeleid	-13			
Join us ondersteuning eenzame jongeren budget uitvoering		-36		
Uitstel bezuiniging op wijkgebouwen		-30		
Energiekosten maatschappelijke organisatie en sportverenigingen 2022-2025		-354		
Plan vrijwilligersorganisaties inclusief waarderingssubsidies		-27		
Totaal	**697**	**140**	**26**	**0**

Interbestuurlijk toezicht

Score interbestuurlijk toezicht 2022

In dit filmpje legt de provincie Noord-Brabant uit wat interbestuurlijk toezicht inhoudt.

De provincie maakte een verslag van de taken die de gemeente in opdracht van Rijk of provincie uitvoert. De website staat hier.

Op het dashboard ziet u de toezichtprestaties per toezichtgebied van alle gemeenten in Noord-Brabant.

Kies links bij het filter onder gemeente voor: Etten-Leur en daaronder welk toezichtgebied u wilt zien.
Aan de rechterkant ziet u de resultaten van alle toezichtgebieden in één oogopslag van de afgelopen vier jaar.

Toelichting score

Alle zeven toezichtsgebieden voldoen in 2022 aan de eisen.
We nemen daarom geen toelichting op.

Wet revitalisering generiek toezicht (Wrgt)

Het doel van de Wrgt is dat de gemeenteraad zoveel mogelijk het toezicht op de taakuitvoering door het college van burgemeester en wethouders houdt. Volgens de Wrgt heeft de gemeente per beleidsdomein met één toezichthouder te maken: de provincie of het Rijk. Uitgangspunten bij de relatie tussen de gemeente en de toezichthouder zijn: vertrouwen en terughoudendheid. Daarom is het belangrijk dat alle informatie over de prestaties van de gemeente gemakkelijk in te zien is.

De informatie gebruiken we voor de horizontale verantwoording (van het college van burgemeester en wethouders aan de gemeenteraad) en voor het verticaal interbestuurlijk toezicht (het toezicht van provincie of Rijk op de gemeente).

Verantwoordingsjaar 2022

Tegelijk met het besluit over de jaarrekening 2022 vragen we de raad om haar oordeel over de toezichtinformatie.
We vragen de raad om uit te spreken of het college heeft voldaan aan haar wettelijke medebewindstaken.